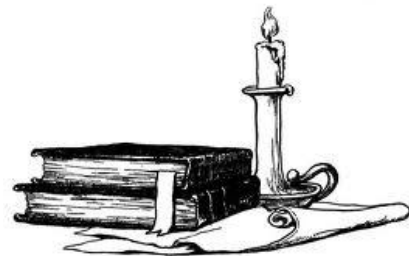

„Tanultam, tanulok, és tanulni fogok?”

A felnőttkori tanulás lehetőségei és korlátai
Bács-Kiskun megyében

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	1. oldal
2. A felnőttkori tanulás fogalmi rendszere és jellemzői, a képzésben való részvétel és az oktatáspolitikai törekvések	3. oldal
2.1. Felnőttnevelés, felnőttoktatás, felnőttképzés	3. oldal
2.2 A felnőttkori tanulás formái (működési jellemzők, jogi aspektusok, finanszírozási források)	7. oldal
2.3 A felnőttképzésben való részvétel adatai az Európai Unióban és Magyarországon.....	15. oldal
2.4 A felnőttoktatás és felnőttképzés felértékelődése – Oktatáspolitikai alkalmazkodás	20. oldal
3. A felnőtt tanuló jellemzői és motivációi	24. oldal
3.1 „Felnőtt fejjel tanulni”	24. oldal
3.2 Másért tanul a felnőtt... ..	26. oldal
3.3 Ami miatt hajlandó tanulni a felnőtt	27. oldal
4. A kutatás vizsgált területe: Bács-Kiskun megye	30. oldal
4.1 Bács-Kiskun megye gazdasági, társadalmi jellemzői	30. oldal
4.2 Dolgozók és álláskereső – Bács-Kiskun megye munkaerő-piaci adatai	32. oldal
4.3 Bács-Kiskun megye és a Life Long Learning.....	34. oldal
5. Bács-Kiskun megye tanuló és nem tanuló felnőttjei, kutatások és azok eredményei	40. oldal
5.1 Miért nem tanulnak a felnőttek Bács-Kiskun megyében?	40. oldal
5.2 Miért tanulnak a felnőttek Bács-Kiskun megyében?	40. oldal
6. Javaslatok és összegzés	54. oldal
6.1 Amit még meg kell tenni.	54. oldal
6.2 Összegzés	57. oldal
Felhasznált szakirodalom	59. oldal
Ábra jegyzék	66. oldal
Táblázat jegyzék	67. oldal
Mellékletek	68. oldal

1. Bevezető

„Mindenki láthatatlan drágakövet rejt magában,

akármilyennek született,

s ezt csiszolni, formálni kell.”

/Marlo Morgan/

Szakmai berkekben nap, mint nap hallani, hogy a felnőttképzésben való részvétel Magyarországon nagyon alacsony, a felnőttek tanulási hajlandósága messze elmarad az európai uniós átlagtól. Vannak, akik bár belátják elmaradásunkat, de hangsúlyozzák a felnőtt tanulók létszámának növekedését, és vannak, akik megkérdőjelezik, hogy valóban alacsony-e a képzésben résztvevők száma?

Azonban kevés szakirodalom foglalkozik vele, és kevés kutatás irányul azokra a felnőttekre, akik résztvevői valamilyen felnőttkori tanulási formának, akik már megtapasztalták a felnőttoktatás, felnőttképzés előnyeit, esetleg hátrányait. Értékes lehet az ő véleményük. Az általuk megfogalmazott előnyöket erősítve, a hátrányokat mérsékelve vagy megszüntetve növelhető a felnőttkori tanulásban való részvétel.

E felvetés alapján döntöttem dolgozatomban, kutatásomban témája mellett.

Úgy gondolom a 2010-ben, a nem tanuló felnőttek körében lefolytatott kutatásom, - melyben vizsgáltam, hogy miért nem tanulnak a felnőttek, hogyan lehetne ösztönözni őket a képzésekben, tréningeken való részvételre – és jelenlegi lekérdezésem – a másik oldal, a tanuló felnőttek motivációjának vizsgálatával – eredményeinek feldolgozásával, lehetséges összehasonlításával értékes információkhoz, érdekes eredményekhez fogok jutni. Ahhoz, hogy a felnőttképzés kínálatát és az abban rejlő lehetőségeket a legteljesebb módon, és az igényeknek legmegfelelőbben juttassuk el a felnőttekhez, nem csak azt kell vizsgálni, miért nem tanulnak a felnőttek. Figyelembe kell venni, és fókuszálni kell arra is, hogy miért tanulnak a felnőttek?

A témakör vizsgálata érdekében elsődleges és másodlagos kutatást végeztem, melynek során a téma szakirodalmi hátterére, a KSH, ÁFSZ, OSAP, és EUROSTAT elérhető adatbázisaira támaszkodtam. A másodlagos kutatásból nyert adatok elemzését kiegészítettem elsődleges kutatással is. Strukturált kérdőíves lekérdezést végeztem, 180 fő Bács-Kiskun megyei, felnőttkorban tanuló lakos körében, mely során a felnőttkori tanúlással kapcsolatos motivációikat, felmerülő problémáikat, véleményüket vizsgáltam. Az így kapott adatokat kiegészítettem a Dél-alföldi Regionális Munkaügyi

Központ Kiskőrösi Kirendeltségének felnőttképzésért felelős munkatársával és egy felnőttképzésben részt vett, jelenleg álláskereső fiatal anyukával készült interjúval.

A bevezetés után a dolgozat második fejezetében a dolgozat során használt fogalmi rendszert, a felnőttoktatás és –képzés jellemzőit, a képzésben való részvétel adatait, és az oktatáspolitikai aktuális lépéseit mutatom be. A harmadik fejezetben a felnőtt tanuló jellemzőivel és motivációival foglalkozom, majd a negyedik fejezetben rátérek a kutatás vizsgált területének, Bács-Kiskun megyének bemutatására. Az ötödik fejezetben tárgyalom a 2010-ben lefolytatott és aktuális kutatásom eredményeit, azok összefüggéseit, lehetséges okait és okozatait. A hatodik, és egyben a dolgozat utolsó témaköre, a primer és szekunder kutatások eredményei alapján megfogalmazott javaslataimat valamint munkám összegzését, lezárását tartalmazza.

2. A felnőttkori tanulás fogalmi rendszere és jellemzői, a képzésben való részvétel adatai, és az oktatáspolitikai törekvések

*„Olyan lesz a jövő,
mint amilyen a ma iskolája.”*

/Szent-Györgyi Albert/

2.1 Felnőttnevelés, felnőttoktatás, felnőttképzés

Sokszor a szakirodalmak, és általában a köznyelv egymás szinonimájaként használja a felnőttnevelés, felnőttoktatás és a felnőttképzés fogalmát, ezért szükségesnek tartom a dolgozatomban használt fogalomrendszer tisztázását.

Az UNESCO 19. ülésén meghatározott tudományos fogalom meghatározás alapján a felnőttnevelést összefoglaló fogalomként alkalmazom, mely minden olyan tevékenységet, szolgáltatást magában foglal, melynek eredményeképp a felnőtt valamilyen képesség vagy kompetenciátöbbletbe jut, személyisége – oktatás vagy képzés során – formálódik. A felnőttoktatást, mint elsősorban ismeretalapú tudástöbbletet adó szolgáltatást, a felnőttképzést pedig, mint gyakorlati, szakmai, készségbeli felkészítést nyújtó, kompetenciafejlesztésre irányuló tevékenységet értelmezem (Halmai, 2012). Ennek megfelelően gyakorlati alkalmazásában – és a jelenlegi elfogadott terminológia, illetve jogszabályi háttér alapján – a felnőttoktatást elsősorban az iskolarendszerű formában megvalósuló, általános vagy szakmai végzettséget adó oktatási forma fogalmaként alkalmazom. Gondolok ez alatt a felnőttek általános iskolájára, vagy a felnőttkorban érettségi vagy valamilyen iskolarendszeren belüli szakma szerzésére irányuló tanulásra. Felnőttképzésen pedig a 2001. évi CI. törvény meghatározását értem: *„saját képzési program alapján megvalósuló iskolarendszeren kívüli olyan képzés, amely célja szerint meghatározott képzettség megszerzésére, kompetencia elsajátítására irányuló általános¹, nyelvi vagy*

¹ Általános célú képzés: „Az általános műveltség növelését célozza, amely hozzájárul a felnőtt személyiségének fejlődéséhez, a társadalmi esélyegyenlőség és az állampolgári kompetencia kialakulásához. Az általános célú oktatáshoz/képzéshez tartozik a befejezett iskolai végzettség megszerzésére irányuló oktatás, a kompetenciafejlesztés (pl. problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, életvezetési stratégiák kialakítása, kapcsolatépítő és fenntartó képességek fejlesztése stb.) illetve köznapi, praktikus ismeretek elsajátítása (pl. mentálhigiénés, egészségügyi felvilágosítás, barkácsolási, kiskertgondozási praktikák, ismeretterjesztés, európai uniós képzés, stb.).” (Farkas, 2004:59)

szakmai képzés², továbbá a felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatás³”. Így például az OKJ⁴ végzettséget adó, vagy álláskeresői technikákat bemutató tanfolyamok is a felnőttképzés témakörébe tartoznak.

Nevezzük felnőttnevelésnek, -oktatásnak vagy -képzésnek, létjogosultsága tudástársadalmunkban már régen nem kérdés. A globális világ elvárásai, a folyamatos, és nagylépésben megújuló informatikai, technikai innováció, a munkaköröket betöltő emberek iránt elvárt állandó naprakészség és teljesítménynövekedés megköveteli a folyamatos tanulást, akár történjen az a számítógép előtt, egy újság-cikk elolvasásával, a televízióban az ismeretterjesztő műsorok figyelemmel követésével, konferenciákon vagy tanfolyamokon való részvétellel, vagy az „iskolapadba visszaülve”. Formális⁵,

² Szakmai célú képzés: „A szakmai célú képzések meghatározott szakmára, hivatásra, életpályára készítene fel, tágabb értelemben mindazok az iskolai rendszeren belüli, és azon kívüli képzési formák, amelyek valamilyen a munkaerőpiacon elismert képesítést nyújtanak. Szakmai célú képzések nemcsak az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott szakképesítések elsajátítására irányulhatnak. Lehetnek pl. betanító jellegű képzések is. A tanulás célja lehet valamilyen szakképzettség vagy hasznos szakmai tudás megszerzésére, felsőfokú továbbtanulás vagy arra való felkészülés. A képzések folyhatnak iskolai rendszerben vagy iskolarendszeren kívül, tanfolyami vagy távoktatásos formában.” (Farkas, 2004:59-60)

³Felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatás: olyan szolgáltatás, amely a képzések egyénre szabott kialakításának elősegítésére, a képzés hatékonyságának javítására vagy a munkavállalás elősegítésére irányul. Formái különösen az előzetes megszerzett tudás felmérése, a pályaaorientációs és – korrekciós tanácsadás, a képzési szükségletek felmérése és a képzési tanácsadás, valamint az elhelyezkedési tanácsadás és az álláskeresői technikák oktatása” 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről, V. értelmező rész, 29§7.

⁴ „Az állam által elismert szakképesítéseket az OKJ tartalmazza. Az OKJ tartalmazza a kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben oktatható szakképesítéseket, az iskolai rendszerű és iskolarendszeren kívüli szakképzésben is oktatható szakképesítéseket, a kizárólag iskolarendszeren kívüli szakképzésben oktatható szakképesítéseket, továbbá a szakképesítés-ráépüléseket és a részszzakképesítéseket. Az OKJ-ban kell meghatározni a szakképesítés azonosító számát, szintjét és megnevezését, a szakképesítés megszerzéséhez szükséges képzés képzés-szervezési formától függő adott időtartamát (az iskolai rendszerű szakképzésben a szakképzési évfolyamok számát, az iskolarendszeren kívüli szakképzésben az óraszámot), a szakképesítések szakmacsoportját és szakközépiskolai ágazat szerinti besorolását, annak a megjelölését, hogy a szakképesítés a levelező, a távoktatás vagy egyéb sajátos munkarend szerinti képzésben oktatható, a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei meghatározására a Kormány által rendeletben kijelölt miniszter megnevezését (a továbbiakban: szakképesítésért felelős miniszter). Szakképesítésért felelős miniszternek szakképesítésenként egy miniszter nevezhető meg. A szakképesítésért felelősként a Központi Statisztikai Hivatal elnöke és a Közbeszerzések Tanácsának elnöke is megjelölhető, amennyiben a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményének kidolgozása az ő feladat körébe tartozik.” 2011. évi CXXXVII. törvény a szakképzésről V. fejezet 6§.

⁵ Formális tanulás: „Oktatási és képzési (iskolarendszerű) intézményekben valósul meg, viszonylag merev, formális szabályok (törvények és rendeletek, szabályzatok) között, és a tanulási eredményeit bizonyítvánnyal, oklevéllel, vagy szakképesítéssel ismerik el.” (Forray-Juhász, 2009:13)

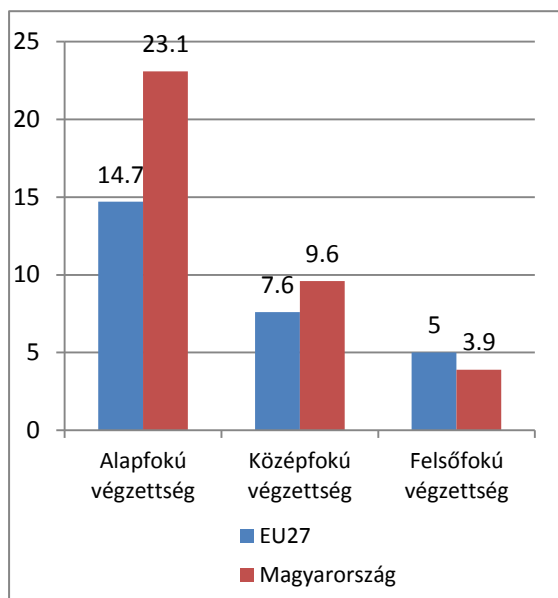
non-formális⁶ vagy informális⁷ formában minden nap tanulunk, megújulunk és alkalmazkodunk, egy életen át. Ennek megfelelően azon túl, hogy oktatáspolitikai kérdésről van szó, ha a felnőttek tanulásáról beszélünk, akkor foglalkoztatáspolitikai és szociálpolitikai érdekekről is szólnunk, hiszen „a foglalkoztatottsági adatokból és folyamatokból – hazai viszonyok között is – igazolhatóan kimutatható összefüggés van a tartós foglalkoztatás és a végzettségi/képzettségi szint között” (Zachár, 2006:42).

Az 1. számú ábra adatai alapján is jól látható, hogy a magasabb iskolai végzettséggel együtt nő a foglalkoztatottak aránya is. Bár a középfokú és felsőfokú végzettséggel rendelkezők foglalkoztatottsági mutatói között kisebb az eltérés, a legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők foglalkoztatottsági aránya kétszerese az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők arányának! 2011-ben közel azonos mértékű – megközelítőleg 150 000 fős (1. számú melléklet) – munkanélküliségről beszélhetünk a 8 általános iskolát végzettek, és a szakiskolai végzettséggel rendelkezők felnőttek esetében, viszont nagymértékű csökkenés mutatkozik az ennél magasabb végzettséggel rendelkezők körében (2. számú ábra). A csupán általános iskolát végzettek munkanélküliségi oka nem szorul különösebb magyarázatra, míg valószínűsíthető, hogy a szakmával rendelkezők munkanélküliségének az európai uniós adatokhoz képest magasabb száma szakmai- vagy tudásbeli elavultsággal, technikai elmaradottsággal magyarázható. Figyelemre méltó, hogy a felsőfokú – főiskolai vagy egyetemi – végzettséggel rendelkezők munkanélküliségi aránya körülbelül negyede a szakiskolát végzettek munkanélküliségi arányának! E tény is alátámasztja a megállapítást: minél magasabb az egyén végzettsége, annál jobb a munkaerő-piaci kilátásai, tehát a végzettség növekedésével csökken a munkanélküliség veszélye.

⁶ Non-formális (nem formális) tanulás: „Az iskolarendszerű oktatási és képzési rendszerek mellett történik, és általában nem ismerik el hivatalos végzettséggel, bár tanúsítványt adhat. A nem formális tanulás lehetséges színtere a munkahely, de megvalósulhat civil társadalmi szervezetek és csoportok (pl. ifjúsági szervezetek, szakszervezetek, politikai pártok) tevékenysége keretében is. Megvalósulhat a formális rendszert kiegészítő szervezetek vagy szolgáltatások révén is (pl. művészeti, zenei kurzusok, sportkutatás vagy vizsgára felkészítő magánoktatás). Célja új ismeretek szerzése, ezáltal a munkaerő-piaci pozíció megtartása vagy megújítása, amely általában tanfolyami jellegű, rövidebb képzések keretében zajlik.” (Forray-Juhász, 2009:13-14)

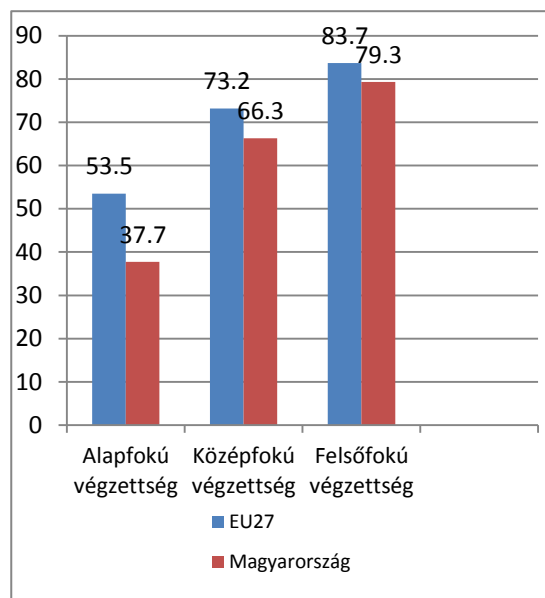
⁷ Informális tanulás: „A mindennapi élet természetes velejárója. A formális és nem formális tanulási formákkal ellentétben az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulás, és lehet, hogy maguk az egyének sem ismerik fel tudásuk és készségeik bővülését.” (Forray-Juhász, 2009:14)

1. számú ábra: Foglalkoztatási ráta a legmagasabb iskolai végzettség szerint, 25-64 éves korcsoport, 2011

Forrás: EUROSTAT, 2011

2. számú ábra: Munkanélküliségi ráta a legmagasabb iskolai végzettség szerint, 25-64 éves korcsoport, 2011

Forrás: EUROSTAT, 2011a

„Az alacsony iskolai végzettség, munkanélküliség, jövedelmi szegénység összefüggései, egymást erősítő folyamatai (hatásai) széles körben ismertek” (Farkas, 2002:121), így amennyiben az egyén képzetlen, és ennek következtében munkanélküli, úgy valószínűleg életszínvonala is az átlag életszínvonal alatt van, jellemzően szegény, mely által társadalmilag kirekesztett, tehát szociálpolitikai „problémát jelent”. A szegénység nemcsak anyagi, de társadalmi kirekesztettséget is jelent. A szegénység legfőbb kiváltó oka pedig az alacsony iskolai végzettség.

2.2 A felnőttkori tanulás formái (működési jellemzők, jogi aspektusok, finanszírozási források)

Az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli felnőttnevelés számos ponton eltér egymástól. Funkcióiban, intézményeiben, jogi aspektusaiban stb. eltérő jellemzőkkel rendelkezik. Szükségesnek tartom a felnőttnevelés két területének bemutatását, összevetését és összefüggéseinek feltárását.

1. számú táblázat: Az iskolarendszerű felnőttoktatás és iskolarendszeren kívüli felnőttképzés jellemzői

	Iskolarendszerű Felnőttoktatás	Iskolarendszeren kívüli felnőttképzés
Funkciói	Pótló	Kiegészítő, kiképző, átképző, továbbképző, (re)szocializációs, személyiségfejlesztő, állampolgár képző
Intézményei	Alap-, közép-, és felsőfokú oktatási intézmények	Hárompólusú: 1. költségvetési szervek 2. non-profit intézmények 3. gazdasági társaságok
Finanszírozása	Normatív („fejkvóta”) támogatás Fenntartók forrásai Szakképzési hozzájárulás Hazai és európai uniós pályázati források ⁸ Egyéni befizetések (pl. személyi jövedelemadó 1%)	Vállalati finanszírozás Egyéni finanszírozás Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprésze Hazai és európai uniós pályázati források
Jogviszonya	Tanulói és hallgatói jogviszony	Szerződéses jogviszony (felnőttképzési szerződés)
Jogi háttere	1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről 2011. évi CX. törvény a nemzeti köznevelésről 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről	2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről 2011. évi CXXXVII. törvény a szakképzésről 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
Ágazati irányítása	Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI)	Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI)

Forrás: Farkas, 2004:64-79 alapján aktualizálva

⁸ „A magyar kormány 2006. október 25-én döntött az Új Magyarország Fejlesztési Tervről (ÚMFT), melyet 2007-ben több központi és regionális operatív program (ÁROP, EKOP, GOP, KEOP, TÁMOP, TIOP, DAOP stb.) elfogadása követett. Közülük a Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) és a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) érinti jelentős mértékben a felnőttképzést.” (Henczi, 2009:73)

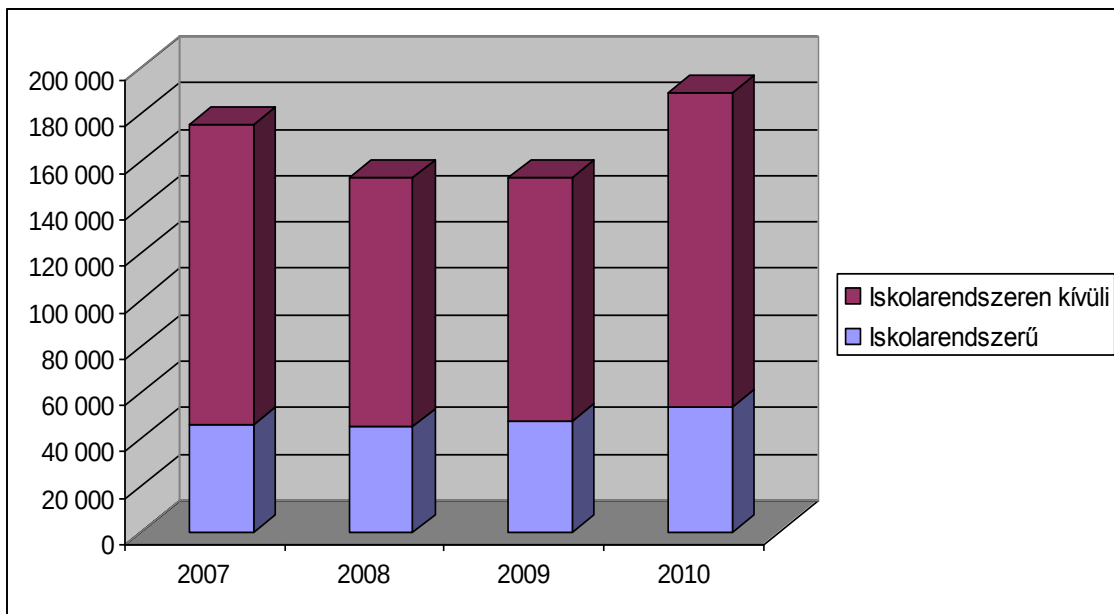
A felnőttoktatás – a felnőttek iskolarendszerben történő tanulása – elsősorban pótló funkciót tölt be, tehát az elmaradt, valamilyen okból meg nem szerzett általános végzettség megszerzésének lehetőségét nyújtja, ide tartozik például a felnőttkorban végzett általános iskola, vagy szerzett érettségi. Felnőttoktatásban szakmai képesítést is lehet szerezni, azonban az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) iskolarendszerű képzés esetében meghatározott képzési idő irreális hosszúsága miatt, elsősorban a fiatal – még munkába nem álló – felnőttek tanulási színtereként működik. Jelentőségét épp ebben nyeri el az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés, ahol a felnőtt általános, szakmai vagy nyelvi képzés ideje rugalmasabban tud alkalmazkodni a felnőtt időszervezetéhez. Jelenleg (2012. december 31-ig), egy ruházati eladó képzést az egyén iskolarendszerben 1 év, tanfolyam esetében viszont mindössze 3-4 hónap alatt elvégezhet. Itt ki kell térni az ezzel kapcsolatos jogszabályváltozásokra, az új, 2012-es OKJ-ra. Az OKJ-ról szóló 150/2012. (VII.6.) Kormányrendelet értelmében⁹ a tanfolyami képzési idő a többszörösére nőtt – az OKJ-ban meghatározott képzési idő ezen túl nem a maximum, hanem a minimum óraszámot tartalmazza –, mely egyben a tanfolyami díj növekedését, és a tanfolyamok jelentőségének – kevesebb, a felnőttek igényeihez rugalmasabban igazodó képzési idő alatt azonos értékű végzettség – csökkenését is jelenti. Viszont, ha a felnőtt közel azonos ideig végezheti tanfolyami – szinte biztosan nagyobb költségű – formában és például esti képzésben a választott képzést, úgy valószínűleg és egyértelmű módon az esti képzési formát fogja igénybe venni. Számos, iskolarendszeren kívüli tanfolyami képzéseket szervező intézmény, szervezet „megbénulását”, létjogosultságának megszűnését jelenheti ez a fordulat, vagy egy olyan, a képzés időtartamának meghatározásakor és megvalósításakor fellépő problémát, amelyre bár lehet megoldást találni, kérdés, hogy ezek a megoldások mennyire vezetnek minőségi romláshoz és hosszú távú eredményhez.

⁹ 2013. szeptember 1-jétől iskolarendszeren kívüli képzésben már csak az új OKJ szerint lehet képzéseket indítani. Az iskolarendszerű oktatásban teljes körűen szintén 2013. szeptember 1-jétől kerülnek bevezetésre az új OKJ rendelkezései.

Henczi Lajos 3 lehetséges utat mutat: „(1) A képzési program megalkotása során a célcsoport igényeitől (a fejlesztendő kompetenciák számától és mértékétől stb.) és az intézmény sajátosságaitól (pl. sokszínű módszertan, az oktatási eszközök gazdag tárháza, a tartalom feldolgozottsága és elérhető, speciális lehetőségek) függően kell a tanfolyami képzés esetében az elméleti és gyakorlati (jelenléti) óraszámot meghatározni, amelynek szummája benne marad az OKJ-ban feltüntetett minimális és maximális óraszám által meghatározott tartományban. (2) Amennyiben az OKJ lehetővé teszi (engedélyezi!) a sajátos munkarend szerint folyó oktatást, így a távoktatást, akkor a képzés óraszámát a jelenléti órászámmal és az egyéni felkészülés keretében tanulásra fordított – a képzési programban szereplő – órászámmal együtt kell számítani. Ilyen esetben a tanfolyami képzés ("tantermi képzés") időtartama mérsékelhető az egyéni felkészülés időtartamával. Viszont jelenléti képzést (amikor a résztvevő, illetve az oktató egyidejű és egy helyen történő tartózkodás biztosított) minden távoktatásos képzési programba be kell építeni, mert a szabályozás értelmében az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben szervezett távoktatás esetén a jogszabály előír egy bizonyos mértéket, amit mindenképpen jelenléti képzésre kell fordítani. (3) A képzési programban gondosan meghatározott óraszám a képzés során továbbiakban csak egyedileg, az adott személy korábbi tanulmányainak beszámításával mérsékelhető.” (Henczi, 2012)

A felnőttképzésben, tehát az iskolarendszeren kívüli képzésben minden évben közel háromszor többen szereznek államilag elismert, úgynevezett OKJ-s szakképesítést, mint iskolarendszerű képzésben, azaz szakiskolában, szakközépiskolában (3. ábra). Ennek megfelelően a 2012 januárjától hatályos szakképzési törvény, a 2012 júliusában megjelent OKJ és a várhatóan 2013 elején megjelenő felnőttképzési törvény háromszor nagyobb hatással van, illetve lesz a felnőttképzés területére, mint az iskolarendszerű szakképzésben résztvevőkre.

3. számú ábra: Az állam által elismert szakképesítést szerzettek száma az iskolai rendszerben és iskolai rendszeren kívül 2007-2010 között (fő)

Forrás: OSAP, 2011

A felnőttképzésben alkalmazható minimális óraszám meghatározása, ellene hat az előzetes tudás beszámíthatóságának, és indokolatlanul meghosszabbítja, ezzel megdrágítja a képzéseket. Európai összehasonlításban már ma is hazánkban a leghosszabbak a képzések.

A komplex szakmai vizsga visszaállítása, lehetetlenné teszi a korábbi tanulmányok beszámítását, a korábban sikerrel kialakított modulrendszer előnyeit megsemmisíti.

A szakképzési hozzájárulásról szóló törvény megváltoztatása megakadályozza, hogy a vállalatok saját dolgozóik képzését közvetlenül finanszírozhassák.

Mindez ellentmond az Európai Unió élethosszig tartó tanulásának támogatásáról szóló ajánlásainak és dokumentumainak, csökkenti a magyar munkavállalók nemzetközi munkaerő-piaci versenyképességét. De nem csak az európai uniós alapelvek mond ellent, hanem a felnőttek egyéni, és az ország társadalmi és gazdasági érdekeinek is. Álláskereső interjúalanyom is fontosnak tartotta a képzésbe való bekapcsolódása során a rövid képzési időt: „*Durván négy hónapig tartott a képzés. Ez sokat jelentett, hogy*

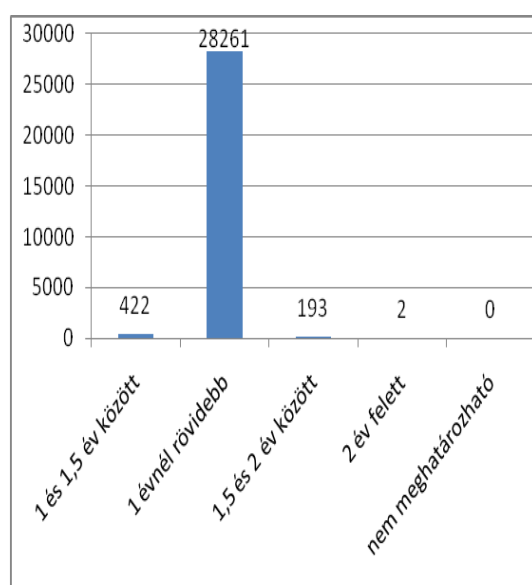
csak ennyi volt. És nem is minden nap volt, heti háromszor nyolc óra, kisebb szünetekkel.”

A 2012 őszén indított képzésekre még nem vonatkozik az új szabály, ennek értelmében számos felhívást találunk arra, hogy a tanulni szándékozó egyén még most kapcsolódjon be a képzésekbe, még most „üljön iskolapadba”, használja ki, hogy még rövid idő alatt szerezhethet OKJ-s szakképesítést.

Jó néhány felnőttképzési intézménynek ez lehet az utolsó nagy lehetőség? Biztosan motiválóan hat a felnőtt társadalomra, hogy ezen túl legalább egy évig – egy-két szakma kivételével – a könyv fölött kell majd ülnie? Mi lesz, a „munkanélküli alatt gyorsan átképezem magam” lehetőségekkel, mikor a felnőtt praktikussági okokból az álláskereső járadék folyósításának ideje alatt egy pár hónapos tanfolyamot elvégezve reménykedett az új állásban?

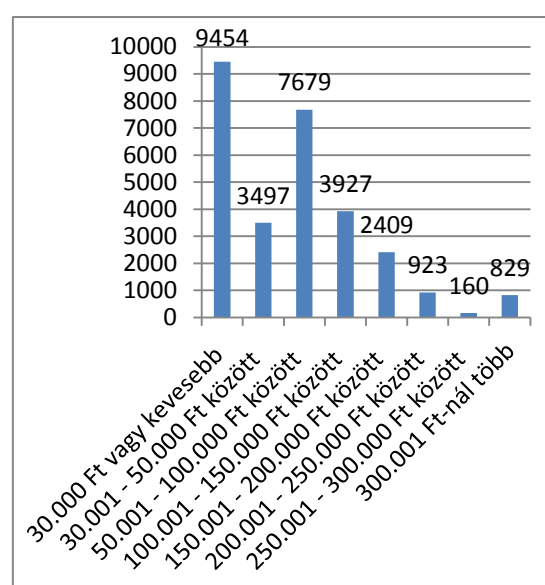
Bács-Kiskun megyében – a későbbiekben bemutatott kutatásom alapjául vett sokaság – 2011-ben 28261 fő vett részt 1 évnél rövidebb ideig tartó képzésben, és 9454 fő pedig a 30 000 Ft-nál kevesebb részvételi díjjal járó lehetőséget választotta (4. és 5. számú ábra).

4. számú ábra: Képzésbe beiratkozottak száma képzés időtartama szerint, Bács-Kiskun megye, 2011 (fő)

Forrás: OSAP, 2012a.

5. számú ábra: Képzésbe beiratkozottak száma képzés költsége szerint, Bács-Kiskun megye, 2011 (fő)

Forrás: OSAP, 2012b.

A meghozott rendeletek alapján valószínűleg épp ezek a – legnagyobb létszámban igénybe vett – lehetőségek nem fognak rendelkezésre állni a tanulni vágyó egyének számára.

A következőkben azt vizsgálom, hogy milyen típusú intézmények kínálnak felnőttoktatási és képzési programokat a felnőttek számára. A felnőttoktatás intézményei között található a felnőttek általános iskolája, gimnáziuma, és szakközépiskolája, melyek a tanköteles életkoron túl adnak lehetőséget iskolai végzettség megszerzésére.

A felnőttképzés intézményrendszerének három fő pólusa van.

5. Költségvetési szervek: közép- és felsőfokú oktatási intézmények, és a regionális képző központok (2011-től Türr István Kutató és Képző Központ)
6. Non-profit szervezetek: egyesületek, alapítványok
7. Gazdasági társaságok: Bt-k, Kft-k, Rt-k stb.

Az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés intézményszámát tekintve magasan a legtöbb intézmény a gazdasági társaságokhoz tartozik (752 intézmény), melyből 527 korlátolt felelősségű társaság, 135 pedig betéti társaság. Non-profit szervezeti formában 168, költségvetési szervként pedig 163 szervezet működik. Az OSAP¹⁰ adatai szerint 142 intézmény működési formája nem meghatározható, tehát a statisztikai adatszolgáltatás során hibásan közölte vagy nem nyilatkozott gazdasági formájáról (2. számú melléklet).

Az iskolarendszerű felnőttoktatásban résztvevők után – a költségvetési törvényben meghatározott – normatív támogatást kap az intézmény. Az iskolarendszeren kívüli felnőttképző intézmények közül a költségvetési szervek állami forrásból gazdálkodnak. Állami felnőttképzési intézmény a Türr István Képző és Kutató Intézet, mely a korábban működő Regionális Képző Központok hálózatából egyesült, 10 Területi Igazgatósággal, és azzal a céllal, hogy a hátrányos helyzetű felnőtteket, például munkanélkülieket segítse a felzárkózásban, ha szükséges képzéssel, vagy egyéb felnőttképzési szolgáltatással. Képzéseik iskolarendszeren kívüliek, tevékenységük a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény hatálya alá tartozik így ellentmondásos, hogy szakmai ágazati irányítása mégis az Emberi Erőforrások Minisztériumához tartozik, tehát oda, ahová az iskolarendszerű oktatást folytató intézmények tartoznak, nem pedig a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz, ahová az

¹⁰ Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program, melyet a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Szak és Felnőttképzési Igazgatóság Vizsgaügyviteli Főosztály Vizsgafelügyeleti, Tételkészítési és Expediálási Osztálya működtet. Országos felnőttképzési online adatbázis, melyben régió, megye, képző, képzésben résztvevő, képzések stb. statisztikai adatai találhatóak meg, rendezhetők össze 1995-ig visszamenően: <https://statisztika.nive.hu/>.

iskolarendszeren kívüli felnőttképzés ágazati irányítása tartozik és amely minisztérium már megalkotta a felnőttképzés újraszabályozására irányuló koncepciót és a dolgozat írásának időpontjában (2012 november) szövegezi az új felnőttképzési törvényt. Esetleg e különleges helyzet magyarázható azzal, hogy az Intézet céljai elérésének érdekében szoros kapcsolatot tart többek között a szakképzési-, közép- és felsőoktatási intézményekkel, amelyek, mint iskolarendszerű képzési szervezetek az EMMI-hez tartoznak? Viszont képzési kínálatát tekintve jól látható, hogy tanfolyamokkal foglalkozik. Valószínűbb, hogy a válasz a finanszírozási források elosztásában keresendő, hiszen a fenntartói szerep szorosan összefügg az intézmény finanszírozásának kérdésével is.

Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (3. számú melléklet) és a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (4. számú melléklet) egyaránt szabályozza és befolyásolja az iskolarendszerű felnőttoktatásban való részvételt. A teljes körűen 2013. szeptember 1-jétől hatályba lépő 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 3.§ (7) pontja kimondja, hogy a „köznevelés bármely iskolai szinten felnőttoktatásként is folyhat”, és a 60.§ szabályozza a felnőttoktatást, annak feltételeit. Azonban a – ma még – szintén ezt a területet szabályozó közoktatási törvény 78.§-ban leírtak nem teljes mértékig korrelálnak a később kiadott köznevelési törvényben írtakkal. Szembetűnő különbség, hogy míg a közoktatási törvényben írtak alapján általános iskolai tanulmányok esetén 17, szakiskolai vagy középiskolai tanulmányok esetében pedig 23 éves kortól már csak felnőttoktatásban folytatható a tanulmány, ugyan ezt a köznevelési törvény – összhangban a tankötelezettség felső korhatárának 18 évről 16 évre történő módosításával – 16 és 21 éves korra datálja. A továbbiakban – egy kis számolással –, ugyanebbe a problémába ütközünk a sajátos nevelési igényű egyének esetében, ahol egyszer 20 és 26 évben (közoktatási törvény), majd 18 és szintén 26 éves kornál (köznevelési törvény) húzható meg a határ. Felmerül a kérdés, hogy egy érettségizett felnőtt 22 éves korában már csak felnőttoktatásban vehet részt, vagy például egy tanulási nehézségekkel küzdő tanuló az általános iskolát 18 vagy 20 éves korától köteles már felnőttoktatási keretek között végezni? A további rendelkezésekben ütköztethető különbség nincs, az egyes pontok szinte szó szerint azonosak, kiegészítve a nemzeti köznevelési törvény képzési óraszámokat meghatározó szabályozásával.

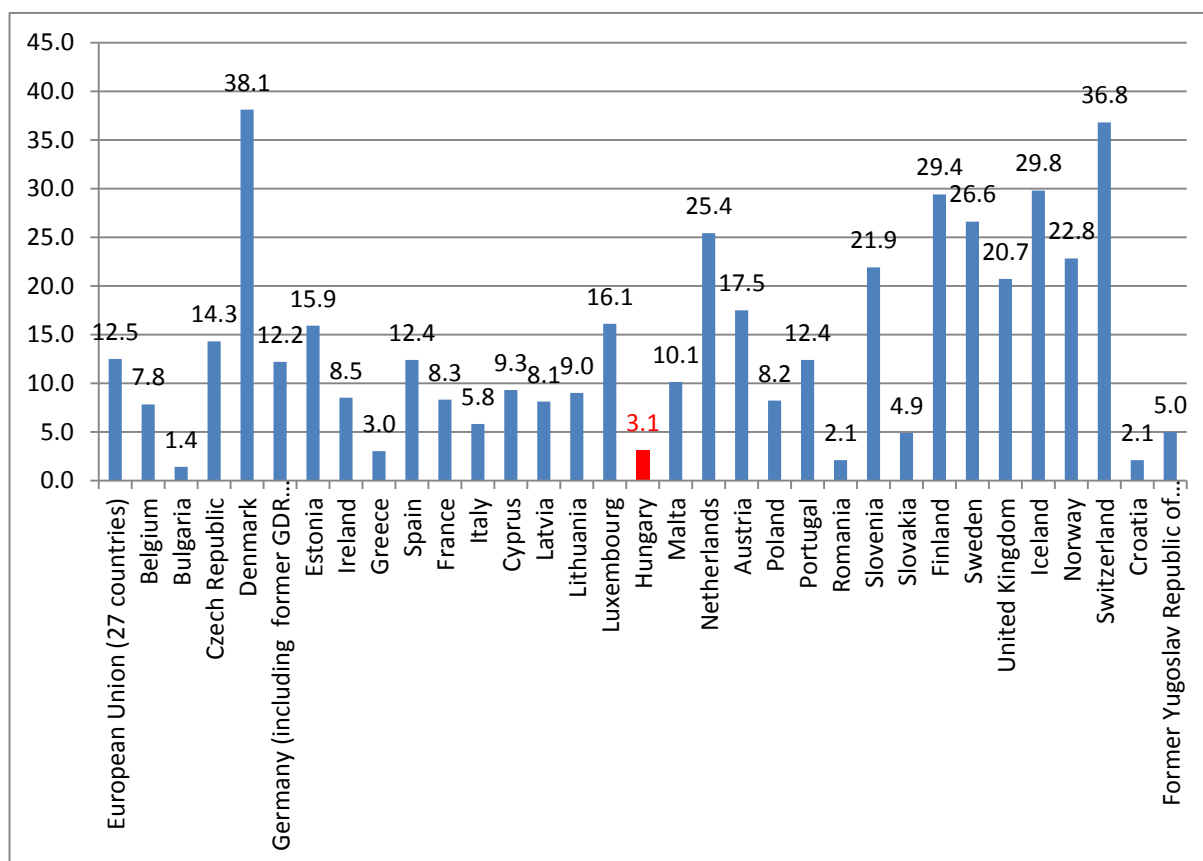
Az iskolarendszeren kívüli felnőttképzést a 2001.évi CX. törvény a felnőttképzésről szabályozza. A törvény az irányítási rendszert, a felnőttképzési szolgáltatásokat, a finanszírozást és a szükséges forrásokat egyaránt szabályozza, azonban messze nem olyan

részletességgel, mint ahogyan azt a közoktatási és köznevelési törvény teszi a felnőttoktatás esetében.

2.3 A felnőttképzésben való részvétel adatai az Európai Unióban és Magyarországon

A bevezető első soraiban megfogalmazott kérdésfelvetések és állítások a legtöbb esetben megállják a helyüket. Amint azt az 6. számú ábra is szemlélteti, az Európai Unió tagállamainak többségéhez viszonyítva Magyarországon meglehetősen alacsony a felnőttképzésben való részvétel a 18 és 64 év közötti felnőttek körében.

6. számú ábra: A 18-64 éves korosztály felnőttkori tanulásban való részvétele az Európai Unió tagországaiban 2011-ben (%)

Forrás: EUROSTAT, 2012.

Az EUROSTAT adatai szerint Magyarországon a felnőttkori tanulásban való részvétel az európai uniós átlag (12,5%) negyedét sem éri el és messze elmarad olyan országok mutatóitól, mint például Dánia (38,1%).

Magyarország mutatói nehezen értelmezhetők a sokszínű és sokszor nem összehasonlítható európai statisztikai mintavételek és indikátorok világában. A magyar felnőtt tanulási adatok nemzetközi összehasonlításban a valóságos helyzetenél kedvezőtlenebb képet mutatnak, hiszen

az Eurostat adatai alapján 2011-ben Magyarországon a 18-64 éves népességnek csak 3,1%-a vett részt szervezett képzésben. A magyarországi kötelező statisztikai adatszolgáltatás alapján azonban megállapítható, hogy ettől jóval magasabb a felnőttoktatásban és felnőttképzésben résztvevők aránya.

Jelenleg 9648 felnőttképzési intézmény vállal szerepet a felnőttek iskolarendszeren kívüli tanulási folyamataiban. Évről évre nő az felnőttképzésben résztvevők száma is. 2010-ben 652588, 2011-ben 656445 felnőtt vett részt szervezett általános, szakmai vagy nyelvi képzésben. Ez a szám semmiképpen nem tekinthető elenyészőnek, hiszen az aktív korú (15-64 éves) népesség (Magyarországon 2010-ben 6,7 millió fő) kb. 10%-áról van szó. Ez az arány azonban még mindig elmarad az európai uniós és a magyarországi demográfiai és a foglalkoztatási viszonyok által indokolt szinttől. Továbbá, a 2012-ben képzésben résztvevők adata bár részadat, jól látható, hogy a képzésben résztvevők száma alig haladja meg a 450000 főt. Ennek lehetséges oka lehet a 2012. január 1-jétől megszűnt szakképzési hozzájárulás saját dolgozó képzésére felhasználható része, melynek következtében a vállalati képzések jelentősen csökkentek. A létszámcsökkenést indokolja továbbá, hogy a gazdasági visszaesés következtében szűkülnek az állami források és csökken az egyéni fizetőképes kereslet is. Az iskolarendszeren kívüli képzések jellegét vizsgálva, azt tapasztaljuk, hogy a felnőttek elsősorban a szakmai továbbképzéseket és az államilag elismert szakképesítések megszerzését részesítik előnybe, ezt követi az idegen nyelvi képzésekben való részvétel (2. számú táblázat).

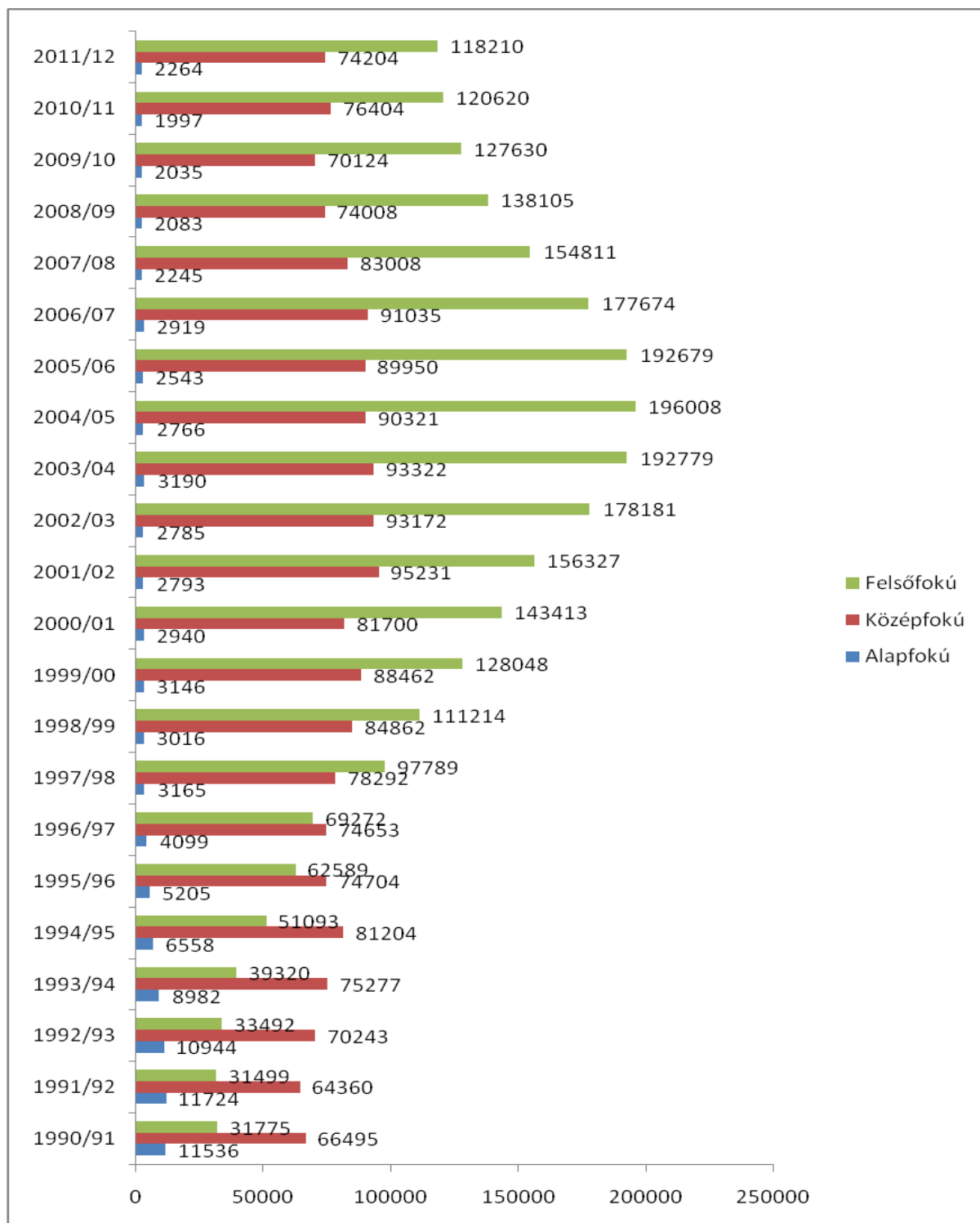
2. számú táblázat: A felnőttképzésbe beiratkozottak száma a képzés jellege szerint 2009-2012 között (fő)

Képzés jellege	2009	2010	2011	2012
Szakmai továbbképző	150069	229629	246656	167225
Állam által elismert OKJ szakképesítést adó	81193	106553	113183	101647
Nyelvi képzés	77765	96634	95276	58262
Munkakörhöz, foglalkozáshoz szükséges nem OKJ szakképesítést adó képzés	58436	54904	51650	25212
Általános felnőttképzés	50657	76635	77177	46266
Bemeneti kompetenciára felkészítő	-	-	53	443
Hatósági jellegű (közlekedési, hírközlési és vízügyi ágazat) képesítésre felkészítő képzés	23484	42856	48052	20356
Informatikai képzések	21091	31724	68548	23245
Elhelyezkedést, vállalkozást segítő képzés	20811	5553	7732	5998
Szakképesítést megalapozó szakmai alapképzés	4799	3991	7751	2984
Hátrányos helyzetűek felzárkóztató képzése	2818	3152	1678	2600
Megváltozott munkaképességűek rehabilitációs képzése	708	957	442	427
Összesen	491831	652588	656445	466925

Forrás: OSAP, 2012

Az iskolarendszerű felnőttoktatásban való részvétel jóval alatta marad az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben való részvételi aktivitásnak, a 7. számú ábra alapján pedig jól láthatóan rendszerint csökken is.

7. számú ábra: Az iskolarendszerű (alap, közép és felsőfokú) felnőttoktatásban való részvétel adatai 1990 és 2012 között (fő)

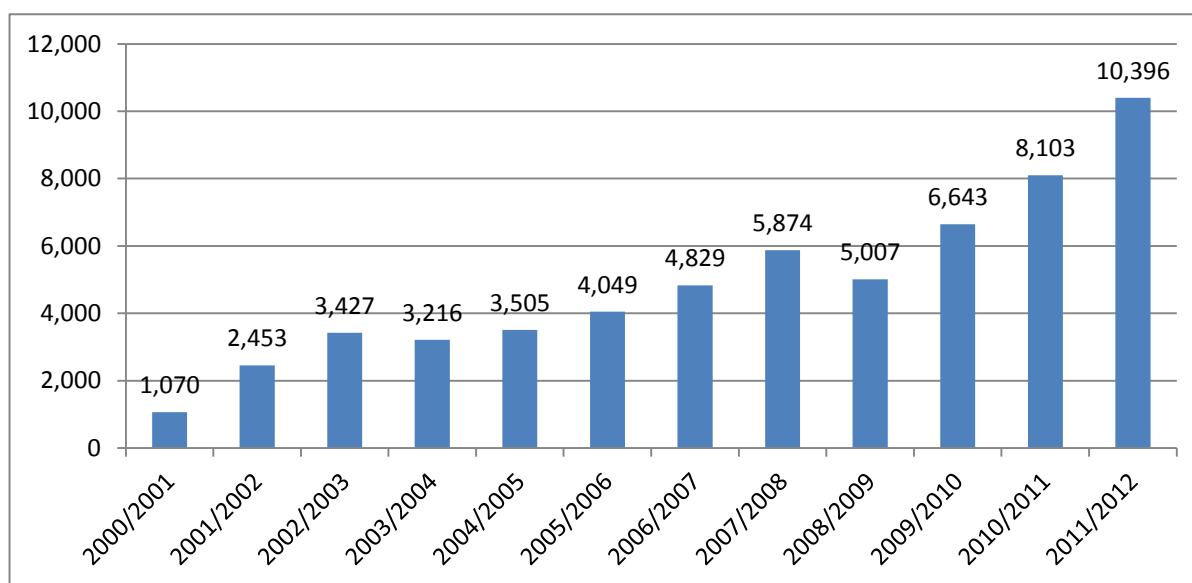
Forrás: KSH, 2012

A 2011/2012-es tanévben 2264 fő vett részt alapfokú iskolai végzettség megszerzésére irányuló képzésben, azonban 2011-ben 151700 felnőttnek (5. számú melléklet) nincs befejezett iskolai végzettsége.

A középfokú iskolai végzettség megszerzésére való hajlandóságról elmondható, hogy 1990-től 2004-ig átlagosan nő, majd 2004 után csökkenni kezd, és 2012-re már csak 74204 fő szerzi meg a középfokú végzettséget, annak ellenére, hogy a munkaerőpiacon történő boldogulást segíti ha az egyén magasabb végzettséggel rendelkezik.

Viszont igaz az is, hogy a szakiskolai képzésben résztvevő felnőttek száma folyamatosan nő (8. számú ábra), 12 év alatt tulajdonképpen a tízszeresére bővült. Ez az eredmény megnyugtató lehetne, ha Magyarországon majdnem kétmillió felnőtt nem csak általános iskolai végzettséggel rendelkezne (6. számú melléklet)!

8. számú ábra: A szakiskolai képzésben résztvevő felnőttek száma Magyarországon 2000 és 2012 között (fő)

Forrás: KSH, 2012a

Az adataink alapján azt mondhatjuk, hogy nézőpont kérdése hogy kevesen vagy sokan tanulnak ma Magyarországon, az viszont biztosan látszó tendencia, hogy évről évre jelentős számú felnőtt vesz részt a felnőttoktatás és képzés valamilyen formájában. Arról azonban kevés irodalom, felmérés vagy publikáció közöl eredményeket, hogy mi motiválta vagy motiválja a felnőttet, ha már részt vett, vagy éppen részt vesz valamilyen felnőttkori tanulási

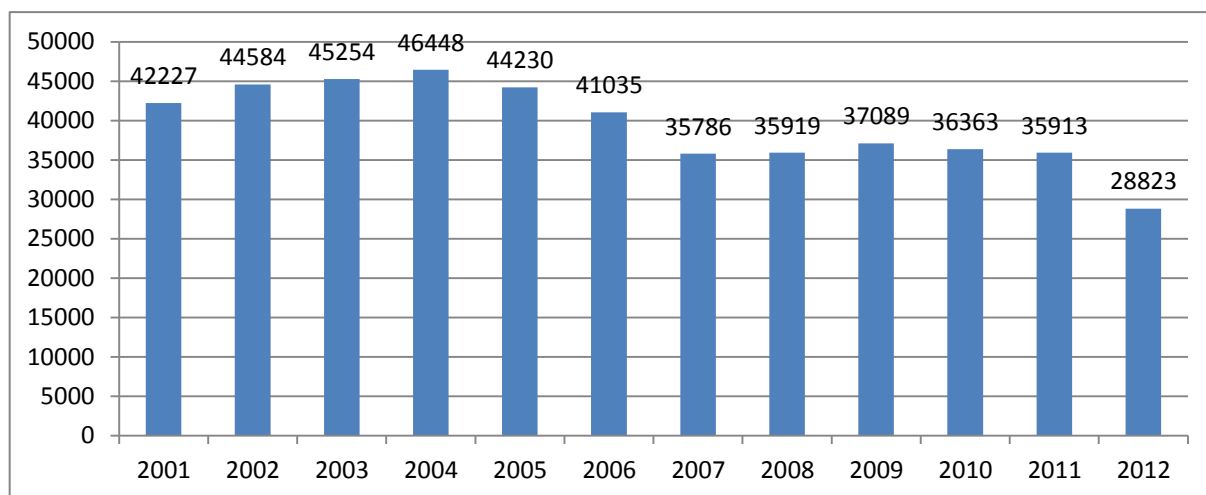
folyamatban. Igazán, belső motivációból szeretné, vagy rákényszerül? Segíti a családja, vagy egy nagy küzdelem? Munka mellett, vagy annak érdekében? Élvezi a tanulást egyáltalán? Elismeri a Life Long Learning (egész életen át tartó tanulás) fontosságát? Ezekre és ehhez hasonló kérdésekre szeretnék a Bács-Kiskun megyében lefolytatott kutatás során választ találni, összevetve a felnőttképzés aktuális átalakításával, átalakulásával, jövőbeni lehetőségeinek – esélyeinek – tükrében.

2.4 A felnőttoktatás és felnőttképzés felértékelődése – Oktatáspolitikai alkalmazkodás

A bevezetésben is említett okokból egyértelmű és nem igényel különösebb bizonyítást, hogy a felnőttoktatás és felnőttképzés helyzete Magyarországon és nemzetközileg az elmúlt években felértékelődött, teret nyert, mindennapi témaként jelenik meg a szakmapolitikai szférában is.

A felnőttképzés ügye az európai stratégiák szintjére emelkedett. Az Európa 2020 (7. számú melléklet) stratégiai céljai között a felsőfokú végzettséggel rendelkező felnőttek célarányának javaslatát 40%-ban határozta meg az Európai Unió. Magyarország ezt a célarányt 30,3%-ra tűzte ki. A 9. ábrát szemlélve azonban fellelhető egy kis ellentmondás.

9. számú ábra: Az állami finanszírozási formában felsőoktatásba felvett hallgatók száma, 2001-2012 (fő)

Forrás: Felvi, 2012

Ha a felsőfokú végzettséggel rendelkező lakosok számát a felsőoktatásba történő nagyobb mértékű bevonással tervezik növelni – úgy gondolom ez a leglogikusabb megoldás – akkor nehezen érthető, hogy az állami finanszírozású helyeket miért csökkentették olyan mértékben,

hogy 2001-hez képest 2012-re 32%-kal kevesebb fő nyert felvételt? „A 2020. évi célérték elérése érdekében tervezett egyes felsőoktatási intézkedések fő célcsoportja a felsőoktatásban már bent lévő 20-24 évesek. Az arány növelése érdekében olyan intézkedésekre van szükség, amelyek a már felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséget adó képzésben részt vevők sikeres végzését teszik lehetővé, vagy az ilyen képzésben még részt nem vett fiatalokat 2020-ra végzettséget adó képzésbe vonják be” (Széll Kálmán Terv 2.0, 2012:48). Tehát kérdésem részben válaszra talált abban a pontban, miszerint a kitűzött célt a már a felsőoktatási rendszerben lévők benntartásával szeretnék elérni. Azonban a tervezetben is megfogalmazott képzésbe történő bevonással szemben hozott felsőoktatási képzésre felvehető helyek számának csökkentése számomra továbbra is kérdésként merül fel, mint segítő megoldás.

A foglalkoztatási ráta 75%-ra történő növelése érdekében a Széll Kálmán terv egyik célkitűzése a „felnőttképzési szabályozási rendszer továbbfejlesztése és felnőttképzési programok indítása”. Ennek eszközéül többek között a felnőttképzési törvény megújítását és elfogadását tűzték ki célul 2012-ben, szem előtt tartva a minőségi tudás elsajátításának segítését, a képzésben szervezett gyakorlat minőségi színvonalának emelését, valamint a megszerzett végzettség és az iskolarendszerben szerzett szaktudás egyenértékűségét segítő intézkedéseket. „Az új felnőttképzési törvény mellett az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával képzési programok indulnak a foglalkoztathatóság javítása és az egész életen át tartó tanulás ösztönzése érdekében. A programok a felnőttek idegen nyelvi és informatikai kompetenciáinak fejlesztését, a munkahelyi képzések támogatását, valamint az alacsony iskolai végzettségűek és az elavult szakmával rendelkezők képzését, átképzését célozzák: ezek keretében 2012-2013-ban több mint százezer fő képzésének és továbbképzésének támogatására kerül sor. Emellett uniós forrásokból az egészségügy és a mezőgazdaság/erdőgazdálkodás területén foglalkoztatottak képzéseit is támogatjuk.” (Széll Kálmán Terv 2.0, 2012:37)

Véleményem szerint az idézett tervezetrészlet megvalósulása a felnőttképzés – és főleg az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés! – virágkorát hozhatja el... Viszont kétségeket vet fel bennem a már hatályba lépett új OKJ a már fentebb megfogalmazott okból, tehát a hosszabb képzési idő és annak következtében a képzési költségek valószínűsíthető növekedése miatt. Az iskolarendszeren kívüli képzéseket folytató szervezeteknek éppen az a nagy előnyük, hogy az iskolarendszerű képzésnél sokkal rugalmasabban tudtak/tudnak alkalmazkodni a felnőtt tanulók és a munkaadók igényeihez. Rövidebb képzési idővel, a szakmai tapasztalatok, hozott

tudás és kompetenciák beszámításával, a munkahelyi és családi kötöttségek figyelembevételével – az iskolarendszerben megszerezhetővel – azonos értékű szakmai vizsgát és képzettséget kínáltak/kínálnak. Bár sokan bírálták a felnőttképzésben a rövidebb időtartamot, eddig egyetlen kutatás sem igazolta, hogy szignifikáns összefüggés van a kontaktórák száma és a tanulási eredményesség között. A tanulás eredményességét sokkal inkább befolyásolja a felnőttoktató szakmai, módszertani, emberi felkészültsége, a felnőttképzés hatékony módszereinek alkalmazása és a motiváló tanulási környezet. A Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ Kiskőrösi Kirendeltségének munkatársa a következőképp reagált ezzel kapcsolatos kérdésfelvetésemre: „... a 2013-as évre vonatkozólag erre nem tudnék neked válaszolni, konkrét iránymutatásunk még nincsen, annyit tudok, hogy jövőre változni fog az OKJ, de majd csak augusztustól. Amit mi tervezzük jövőre képzéseket, augusztusig még hagyni fogják a régi OKJ szerint, mert az új OKJ annyira nagyon sok változást érint, hogy nem tudnak erre szerintem egyelőre felkészülni és azonnal reagálni. Tehát ennek lesz átfutási ideje, szerintem 8-10 hónap...” (Interjúrészlet, Dél-Alföldi Regionális Munkaügyi központ munkatársa)

Az 2. számú táblázat 2012-es felnőttképzésben való részvételi adatait vizsgálva a képzésben való részvétel – a szakképzési hozzájárulás felhasználásában bekövetkezett változás és a fizetőképes kereslet csökkenése miatt – valószínűsíthető csökkenése sem egyezik a Széll Kálmán Tervben megfogalmazott céllal, miszerint 2012 és 2014 között 300000 főt vonnának be a felnőttképzésben való részvételbe. Ez csak európai uniós finanszírozási források felhasználásával valósítható meg. A Felnőttképzési Egyeztető Fórum javaslatai között megfogalmazta az ezzel kapcsolatos változtatások igényét, tehát a korábbi rendszer visszaállítását egy erősebb és jobb ellenőrzési rendszerrel. Javaslatát azzal indokolja, hogy a pályázati lehetőségekkel (TÁMOP pályázatok) kompenzálni kívánt forráslehetőség nem helyettesíti a hazai támogatást és egyéb (pl. a forrásokhoz való hozzájutás lehetőségének kiszámíthatatlansága) problémákat is felvethetnek (Felnőttképzési Egyeztető Fórum, 2012:2). A tudásalapú magyar társadalom megvalósítása érdekében indul 2012 decemberében – a Nemzetgazdasági Minisztérium céljával azonos – a „TÁMOP 2.1.2. Idegen nyelvi és informatikai kompetenciák fejlesztése” című kiemelt projekt, melynek célja a 18. életévüket betöltött felnőttek nyelvi és informatikai kulcskompetenciáinak fejlesztése. A 12,5 milliárd forintos összértékű programba százezer – lehetőleg hátrányos vagy kiemelten hátrányos – felnőttet szeretnének bevonni, ezzel segítve munkaerő-piaci elhelyezkedésüket (KIH, 2012).

Úgy gondolom, a cél nemes, és fontos e kulcskompetenciák fejlesztése, azonban, ha figyelembe vesszük, hogy 2012-ben eddig 466925 fő vett részt valamilyen képzésben – mely érték eddig a 2011-ben felnőttképzésben résztvevő felnőtt tanulók alig több, mint két harmada – akkor ambiciózus célnak tűnik körülbelül 2 év alatt a képzésben megjelenő felnőttek számát 100 000 fővel emelni. Továbbá e cél megvalósításához, az előbb leírtakból kifolyólag is, új és forradalmi marketing tevékenységekre, eszközrendszerre lesz szükség. Ha pedig hosszú távon gondolkodunk, ahhoz, hogy a projekt keretében megszerzett tudást a felnőtt hasznosítani tudja, gyakorolja és tovább bővítse, hogy a gyorsan megszerzett tudás ne merüljön feledésbe, állást kell keresnie, és abban lehetőleg rövid időn belül elhelyezkednie. Azonban elgondolkodtató, hogy ezen kulcskompetenciák felerősítése elegendő-e a munkaerőpiaci boldoguláshoz, hiszen a nyelvi és informatikai alapismeretek önmagukban nem elegendők egy állás betöltéséhez, ehhez piacképes szakmára van szükség, mellyel a hátrányos vagy kiemelten hátrányos helyzetű felnőttek általában nem rendelkeznek.

3. A felnőtt tanuló jellemzői és motivációi

*„Mivel mindenki a maga módján látja a világot,
a maga módján éli meg nehézségeit és a sikereit.*

Tanítani annyi, mint megmutatni a lehetőséget.

Tanulni annyi, mint élni a lehetőséggel.”

/Paulo Coelho/

3.1 „Felnőtt fejjel tanulni”

A felnőtt tanulók többnyire reális önértékeléssel, munkájukból, életkorukból adódóan gazdag élettapasztalattal rendelkeznek és problémaorientáltak. Ennek eredményeként a tanulásban való részvételükre a tudatosság, a kitartás, a fegyelmezettség, erős társadalmi és szubjektív motiváltság jellemző.

Önirányítás - A felnőtt tanuló értékrendjében fontos helyet foglal el az autonómia és a felelősség éppen ezért rosszul érinti, ha valaki megmondja neki, hogy mit kell tennie, hogyan kell viselkednie, vagy miben kell hinnie. Mindazonáltal jól reagálnak arra, mikor érettségükre apellálnak, vagy tanulási szándékukat figyelembe veszik és értékelik. A felnőtt érezni és tudni akarja, hogy ő a tanulási folyamat főszereplője, aktív tanulási környezetre vágyik.

A felnőtt tanuló legfőbb célja, hogy képes legyen fenntartani, vagy megerősíteni gazdasági pozícióját, szakmai státuszát, ezért fejleszteni szeretné önmagát, gazdagítani, szélesíteni műveltségét. A tanulási folyamat megtervezésénél figyelembe kell venni a felnőtt tanuló igényeit, azt, hogy mit akar tanulni. Amint azt Feketéné Szakos Éva megfogalmazta: *„az erőszakos ’megtanítási kísérleteknek’(a kioktatásnak) általában ellenállunk (’bumeráng-effektus’), a tanításnak csupán a feltételeit kell megteremtenie a tanulók önszervezéséhez. A ’megtanító didaktikát’ tehát föl kell váltania az animációs didaktikának.”* (Zrinszky, 2008:26)

A felnőtt szükségét érzi annak, hogy egyenrangú félnek tekintsék a tanulási folyamatban, figyeljenek rá, előzetes tudását, élettapasztalatait elfogadják és értékeljék.

A tudatos felnőttek a változásokat folyamatosan figyelemmel kísérik és felhasználják saját életvezetésükben. Akkor hatékony a tanulás, ha a felnőtt a tanultakat össze tudja kapcsolni a gyakorlattal. Ez teszi egyre motiváltabbá, érdekeltébbé, majd sikeresébbé a tanulásban (Kraiciné, 2004:57).

Gazdag élettapasztalat - A képzésben résztvevő felnőttek határozott elképzelései, szokásai, attitűdjei, véleménye és meggyőződése van, amelyet a felnőttoktatónak figyelembe kell venni, amikor az adott tanulócsoporthoz specifikus szükségleteit megfogalmazza. A felnőtt ember úgy kapcsolódik be az oktatási folyamatba, hogy élettapasztalatokkal, korábbi tanulmányaiból és más forrásból származó valamilyen szintű általános műveltséggel és szakmai tudással rendelkezik, amelyekkel az oktatásnak számolnia kell. Ha a felnőttoktató figyelmen kívül hagyja a tanulók hozott tudását és gyakorlati tapasztalatát, akkor képzési ajánlata és oktatói munkája nem lesz sikeres (Kraiciné, 2004:58). A hozott tudás és gyakorlati élettapasztalat természetes kapocs az oktatás és az élet között.

Az andragógusnak elsődleges feladata, hogy gyorsan áttekintést szerezzen a hallgatói összetételről, majd következtessen a lehetséges „hozott” állományra. Úgy tudunk információt szerezni a felnőtt tanulókról, ha az első találkozásnál bemutatkozó kört kérnek tőlük, ahol mindenki elmondja magáról, hogy mivel foglalkozik, mi az érdeklődési köre és miért jelentkezett az adott képzésre, mit vár a képzéstől. További információt tudhatunk meg, ha odafigyelünk a feltett kérdéseikre és megnyilvánulásaikra, időt szakítunk arra, hogy a szünetekben beszélgessünk velük (Csoma, 1972:59).

Problémaorientáltság - A kielégítetlen szükséglet és a megoldatlan életprobléma vagy munkaprobléma a felnőtt tanulók legfontosabb motívumai. Olyan információkat igényelnek, melyek praktikusak és azonnali segítséget nyújtanak megoldatlan feladataikra. Az ilyen tudás megszerzésével a problémamegoldással járó elégedettség további motivációt jelent számukra. Amikor szembesülnek azzal, hogy az elsajátított ismeretek működőképessé válnak és segítenek nekik a problémáik megoldásában, tovább nő a téma iránti érdeklődésük, a tanulással kapcsolatos felelősségérzetük. Azaz a tanulás sikere a tanulási folyamat hajtóerejévé válik. Amikor azt tapasztaljuk, hogy a felnőttképzésben magas a lemorzsolódás rendszerint az alacsonyabb elégedettségi szint, s az ebből adódó érdektelenség húzódik a háttérben. Ha nem igazodunk a felnőtt tanulók meglévő tudásához, azt érezheti a felnőtt, hogy ez a tanfolyam nem adni neki semmilyen pluszt.

A problémák sokarcúak és gyakran ellentmondásosak, ami arra ösztönzi a résztvevőket, hogy átgondolják, esetleg feltárják a tanulás tartalmához kapcsolódó tapasztalataikat. A felnőttek oktatásánál fontos, hogy a felnőttoktató inkább résztvevőközpontú legyen, mint téma vagy tartalomközpontú. A képzés programvezetőjének az a feladata, hogy megtalálja a tanulás céljához vezető adekvát formákat és módszereket (Kraiciné, 2004:58).

A felnőtt tanulását pedig két fő változó befolyásolja, a már meglévő kompetenciája és tanulékonyága; tanulékonyága pedig – amint azt megfogalmazta Brandenburg és Nagy József – a motivációjától, szocializálódásának folyamatától, művelődésétől (meglévő tudásától), szociokulturális környezetétől (társadalmi feltételek) és a tudásának hasznosításától függ. (Zrinszky, 2008:25)

3.2 Másért tanul a felnőtt...

Ha a felnőttképzésben résztvevőt vizsgáljuk, ha egy már dolgozó édesanyánál vagy édesapánál szeretnénk elérni, hogy tanuljon, és élvezze annak hasznosságát, könnyen beláthatjuk, hogy teljesen más célok motiválják őket, mint a kötelezően, nap, mint nap iskolát látogató fiatal diákokat.

Visszatartó tényezőként hat a felnőttre, ha nem látja világosan a képzés által nyújtott tudás, képesség reális, értelmes célját (megtérülését), ha a megtanultakkal kapcsolatban nem kap kellő időben és módon visszacsatolást, ha nem kezelik felnőttként (kiváltképp, ha ehhez párosul egy korábbi rossz tanulási tapasztalat), ha nem veszik figyelembe felmerülő problémáit, életkörülményeit, vagy ha rossz esetleg fenyegető érzettel tölti el a csoportlégkör (Zrinszky, 2008:30).

A magyar felnőttekre szintén jellemző, hogy tanulási motivációjuk fő mozgatórugója a későbbi megtérülés, a haszon, tehát a szerzett képzettséggel, többlettudással való elhelyezkedés, vagy egy olyan plusz elérése – például előléptetés a munkahelyen – amely kifejezetten a befektetett energiának köszönhető. Ebből kifolyólag elsősorban azokat a tanulási lehetőségeket részesítik előnyben, amelyek a munkakörükhöz, munkahelyük megtartásához – sajnos ez jelenti a munka elvesztésével kapcsolatos állandó és szükségesnek érzett félelemtudatot is –, későbbi munkába állásukhoz szükséges. Másodlagos szinten jelenik meg a felnőttek öncélú tanulása, tehát amikor önmagukért, egy hobbiért, életmódjuk vagy életszínvonaluk növeléséért tanulnak, valamint magáért azért, mert az életükhöz hozzátartozónak ítélik a folyamatos tanulás szükségességét. Ez utóbbit oktatáspolitikai úton szükséges lenne erősíteni, a felnövekvő nemzedék számára természetessé tenni az egész életen át tartó tanulást (Life Long Learning) (Györgyi et al, 2006:21).

Általánosan elmondható, hogy ahogyan nő az életkor, úgy fordított arányban csökken a tanulási motiváció, annak ellenére, hogy a ráfordítható idő szintén az egyén életkorával együtt nő. Ennek oka lehet az is, melyet nem egyszer saját ismerőseimmel folytatott beszélgetéseim

útján tapasztaltam meg: „*Miért tanuljak én már öreg koromra?*”, „*Nem vagyok én már képes a tanulásra!*”, vagy „*Biztosan nem most fogok újra iskolapadba ülni, 30 év után!*” és még sorolhatnám azokat az állandóan visszaköszönő indokokat – nevezhetjük kifogásoknak is – amiért a középkorú vagy idősebb felnőttek elzárkóznak a tanulástól. Az ellenérvek nem helytállóak. Edward Lee Thorndike amerikai pszichológus (XX. század eleje) vizsgálatai bizonyították, hogy a tanulás optimális életkora épp a felnőttkorra (25 éves kor) tehető, és az azt követő években is szinte elhanyagolható mértékben romlik az ember tanulásra való képessége (Csoma, 2006:10). Továbbá, ahogyan azt Bajusz Klára is írja: „Az idősebb generációkat egyre inkább érinti az elmagányosodás. A különböző tanulási szinterek kommunikációs szintereket is jelentenek: elősegítik új kapcsolatok, új csoportok kialakulását, régebbi kapcsolatok életben tartását, felelevenítését stb. Itt a tanulási cél másodlagossá válik, hiszen elsősorban a társas kapcsolatok alakításának eszköze.” (Bajusz, 2009) Több és hosszabban tárgyalható oka lehet még az elzárkózásnak (például korábbi rossz tanulási élmény), amely egy külön kutatási lehetőséget rejt magában.

3.3 Ami miatt hajlandó tanulni a felnőtt

Cselekvéseinket mindig valamilyen motívumok (indítékok) befolyásolják. A tanulásnak is, mint minden tevékenységnek megvannak a maga motívumai. A felnőttoktatásban/képzésben szerepet játszó motivációs bázis esetében vannak olyan motívumok, amelyek elindítják a tanulást, ráveszik a felnőttet arra, hogy tanulni kezdjen, beiratkozzon valamilyen tanfolyamra, szakmai oktatásra, a felnőttek iskolájába. Ezek a motívumok lehetnek erősen ható társadalmi elvárások, konvenciók, egzisztenciális célok, a társadalmi presztízs, művelődés iránti vágy, érdeklődés bizonyos ismeretek iránt, a magasabb szintű társadalmi tevékenység igénye és még sok más tényező.

Vannak olyan motívumok, amelyek a tanulás folyamatában alakulnak ki. A tanulás megkezdése után megjelenő speciális motívumok nagyrészt közrejátszanak már a tanulás megkezdésében is, de a tanulási tevékenység során is kialakulhatnak. Ilyen motívumok pl.: a kíváncsiság, különleges érdeklődés egy-egy téma iránt, a büntetés, illetve a jutalom (esetleg a szemináriumvezető, tanulócsoport vezető elismerése, illetve elmarasztalása formájában), a versengés, a másik nemre való hatás, a tanár, előadó, szemináriumvezető iránti szimpátia stb. (Csoma, 1972:51).

A tanulás megkezdésében szerepet játszó motivációs területek a felnőttek társadalmi és munkatevékenységéből adódnak. A felnőtt ember törekszik élethelyzetéből eredő igényeinek és szükségleteinek kielégítésére. Mivel a tanulás mellett már rendelkezik egyfajta élettapasztalattal, gyakorlati tudással, ezért pontos elképzelései vannak a megtanultak hasznáról, alkalmazásáról és reálisan képes mérlegelni, hogy az, amit megtanul, milyen mértékben, hol és hogyan fogja tudni alkalmazni. Ez a tény befolyásolja a felnőttek tanulás iránti motiváltságát, mivel azonnal mérlegelnek, hogy a vállalt tanulás megéri-e a fáradságot és a nehézséget. A felnőtt tanulás iránti igényét erősíti, ha a tanulás eredményeit közvetlenül tapasztalja azáltal, hogy a tanultakat munkájában s az élet minden területén alkalmazni tudja (Csoma, 1972:52).

A motívumokban mindig jelen van a várakozás, hogy a cselekvés eleget tesz-e a motívumoknak, teljesíti-e céljait. Így van ez a tanulásnál is. Az eredményes tanulás előfeltétele a várakozás folyamatos kielégülése, illetve a pozitív előrelátás kialakulása. A felnőtteknél a várakozás és az előrelátás a legfontosabb motívumok esetében közvetlen kapcsolatban van társadalmi és munkatevékenységükkel (Csoma, 1972:53).

Az iskolarendszerű felnőttoktatásban elvégzett motívumvizsgálatok azt mutatják, hogy nagyon erősek az egzisztenciális motívumok, melyben az életlehetőségek, a megélhetés szükségletei válnak indítékokká. Ez azt jelenti, hogy a felnőtt érzelmileg átéli, hogy valamilyen megszerzendő tudásra van szüksége a létfenntartás további biztosításához, avagy a munkahelyi státuszának javításához.

Természetesen az egzisztenciális érdek összefonódik egy sor más motívummal és önmagában is elég differenciált, mert nem egyszerűen az anyagi érvényesülést fejezi ki, hanem bizonyos társadalmi elvárások teljesítésének igényét is. A motívumok második csoportja a korábbi művelődés során kialakult érdeklődés valamely ismeretág, vagy konkrét ismeretek iránt, de döntő szerepet kaphat az érdeklődés egy speciális köre (szakmai érdeklődés) (Csoma, 1972:54). A motívumok harmadik csoportját a presztízs motívumok alkotják. Ahol a szűkebb vagy tágabb társadalmi környezetben a tanulás, a művelődés, a végzettség, a műveltség tekintélyt ad, ott a tanulás igénye szerepel a környezet elvárásai között és tanulásra serkent (Csoma, 1972:55). Az elnevezés azt hangsúlyozza, hogy a tudás tekintélyt ad abban a társadalmi kiscsoportban (család, a baráti kör és a munkahelyi kollegiális közösségek), ahol az ilyenfajta elvárás megjelenik. Az elvárások és teljesítésük, valamint elmaradása esetén

kibomló következmények, a társas viszonyok finom verbális és non-verbális kommunikációjában jutnak kifejezésre.

A motívumok és célok skálája elég széles a magasabb munkaköri kvalifikáció megszerzésének igényétől egészen odáig terjed, hogy a felnőtt segíteni akar gyermekének a tanulásban vagy úgy érzi, hogy érettségi nélkül nem társaságképes. Közrejátszanak olyan motívumok, mint az uralkodásra vagy alárendeltségre való törekvés, versengés, a jobb együttműködésre való készség, a másik nemre való hatás, részvétel az új kialakításában vagy a régi megőrzésében, kötelességérzet, hazafiság stb., amelyek közvetlenül vagy közvetetten, az általuk kiváltott célokat tekintve mindenképpen a társadalmi és a munkatevékenységből adódnak. Motiváló hatást fejthet ki továbbá a magasabb képzettségi fok által nyújtott anyagi és társadalmi előnyök iránti igény, a „tisztta” tudásvágy, valamint olyan cél, amely a társadalom hasznát, a társadalomért való tevékenység igényét fejezi ki (Csoma, 2005:44).

A tanulásba való bekapcsolódás indítéka lehet olyan munkakörrel kapcsolatos területek, mint például a magasabb hatáskör elérése, a munkahely ügyeibe való beleszólás, szélesebb körű tevékenység lehetősége a társadalmi szervezetben, a baráti kör, a társasági élet megváltoztatása (Csoma, 2005:46).

4. A kutatás vizsgált területe: Bács-Kiskun megye

*„Aki úgy gondolja,
tanulni drága, próbálja ki,
mennyibe kerül tudatlannak lenni.”*
/Dolf de Roos/

4.1 Bács-Kiskun megye gazdasági, társadalmi jellemzői

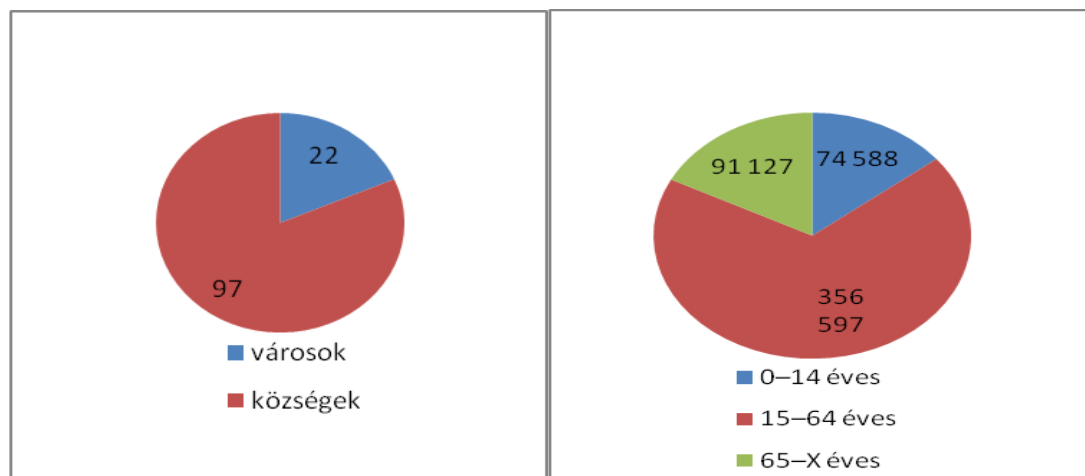
1950. január elsején jött létre a mai Bács-Kiskun megye, elfoglalva a Duna-Tisza közének kétharmadát, két oldalán természetes határaival, a Dunával és a Tiszával (Farkasné et al, 2009:2). A megye lakosságának egyötöde él a megyeszékhelyen, Kecskeméten, kétharmada pedig a megye húsz városában, azaz a lakosság egyharmada kisebb településeken, községekben és falvakban. E megye Magyarország legnagyobb, valamint az ország ötödik legnépesebb megyéje. Jellemző, hogy a lakosság nagy része úgynevezett óriásfalvakban él, valamint hogy a tanyasi lakosság száma országos szinten is magas (2001-ben a lakosság 12%-a élt külterületen) (KSH, 2012). Gazdasági fejlettség szempontjából megállapíthatjuk, hogy a megye északi része, tehát Kecskemét és Kiskunfélegyháza térsége sokkal fejlettebb, mint a megye többi része. A megye négy legnagyobb városában, Kecskeméten, Kiskunfélegyházán, Kiskunhalason és Baján van az ipari cégek nagy hányada (legtöbb a dinamikusan fejlődő Kecskeméten).

A megyében magas szintű mezőgazdaság működik, napjainkban közel 20 000 hektáron termelnek szőlőt, valamint jelentős mennyiségű kajsziparackot. Többek között e mezőgazdasági lét, az ehhez tartozó életvitel vonta maga után a tanyán élők magas arányát, amely arány ma már csökken, azonban az itt élők még mindig szívesen tartanak fenn tanyákat, melyeket akár pihenőhelyként (úgynevezett hobbiházként) hasznosítanak, valamint különös figyelmet kaptak e tanyák a turisták szemszögéből is.

A 2001-es népszámlálás adatai alapján országosan a lakosság 66%-a városi rangú településen él. Az ország legnagyobb megyéjében, ahol a lakosság körülbelül 5,3%-a él, ez az arány alacsonyabb; Bács-Kiskun megyében a lakosság 59%-a városlakó, és 40%-a községekben él. Ennek oka, a már említett területi adottság, hogy az itt élők nagy része agrár jellegű tevékenységet folytat, ipari tevékenység főleg a nagyobb városok mentén alakulnak ki.

A Dél-Alföldi régióban a 2012-es KSH adatok alapján 1 299 418 fő él, melynek közel fele (522 312 fő) Bács-Kiskun megyei lakos (KSH, 2012f).

10. számú ábra: A városok és községek száma, 2010-ben (db), és a lakosság korszerinti megoszlása, 2012-ben (fő), Bács-Kiskun megyében

Forrás: KSH, 2010; KSH, 2012g

A 10. számú ábra alapján megállapíthatjuk, hogy Bács-Kiskun megyében a települések 82%-át (97 település) községek teszik ki. Ez nagyon magas arány, az ország legtöbb megyéjéhez képest. Bács-Kiskun megye lakosságának 68%-a (356 597 fő) 15 és 64 év közötti lakos, és a fiatalok száma (74 588 fő) nem haladja meg az idős lakosság számát (91 127 fő). 2001-ben 14 éven aluliak száma (93 876 fő) még meghaladta a 65 éven felüliek számát (84 738 fő).

Bács-Kiskun megye lakossága elöregedő: folyamatosan csökken a fiatal lakosok száma – 2001-ben 93 876 fő, 2010-ben 90 491 fő 2012-ben 74 588 fő– míg az idősebb lakosság száma nő – 2001-ben 84 738 fő, 2010-ben 77 516 fő 2012-ben 91 127 fő – (8. számú melléklet).

Az elöregedés problémája egyaránt megjelenik országosan, és az Európai Unióban is. A népesség elöregedésének¹¹ oka, az átlagéletkor kitolódása, egy nagyon pozitív eredménye a fejlődő társadalmaknak. Azonban (habár a nyugdíj korhatárt felemelték 65 évre) számolni kell az időskorú felnőtteknek azon rétegével, akik nyugdíjazásuk után is szeretnének tanulni, illetve azokkal az időskorúakkal, akik számára a munkába állás és a már meglévő munkahely megtartása is nehézséget jelent. A Life Long Learning lehetőséget ad többek közt arra is,

¹¹ „A népesség öregedésén általában az időskorúak össznépességen belüli arányának emelkedését értik. A folyamat rendszerint együtt jár a fiatalok arányának csökkenésével. A konkrét mértékek természetesen függenek attól, hol húzzuk meg az időskor alsó, illetve a fiatalkor felső határát. A demográfiai publikációkban, az Európai Statisztikai Hivatal (EUROSTAT) értelmezésében leggyakrabban a 0–19 éveseket tekintik fiatalnak, míg az idős kor a 60. életévvel kezdődik. Ezek a választóvonalak természetesen csak a nagy áttekintésekhez alkalmasak, finomabb vizsgálatokhoz részletesebb bontásokra van szükség.” (KSH, 2004:12)

hogy a már nyugdíjas felnőttek ne érezzék magukat a társadalom „hasztalan elemeinek”, ne szigetelődjenek el és ne veszítsék el önállóságukat (KSH, 2004).

Az idősödés folyamatának következményei a korösszetétel általános átrendeződésében is megmutatkoznak. Ennek megnyilvánulása, az aktív korúak arányának csökkenése is. Az Európai Unió egészében a 20–59 évesek jelenleg 55–56%-ot képviselnek, 2050-re ez a hányad 47%-ra várható. Magyarországon az idősödő nemzedékek foglalkoztatási arányai európai mértékkel mérve különösen alacsonynak tekinthetők. A 2002 tavaszán végrehajtott munkaerő felmérés adatai szerint, míg az Európai Unióban az 55–64 éves férfiaknak átlagosan a fele volt foglalkoztatotti státuszban, addig a 2004-ben csatlakozó országokban 41, nálunk pedig csak 36%-uk. Itt persze számításba kell venni, hogy a 1990-es években zajlott gazdasági változások nyomán – megfelelő foglalkoztatási kilátások híján – viszonylag sokan kerültek rokkantnyugdíjas, munkanélküli vagy egyéb inaktív státuszba.” (KSH, 2004:8).

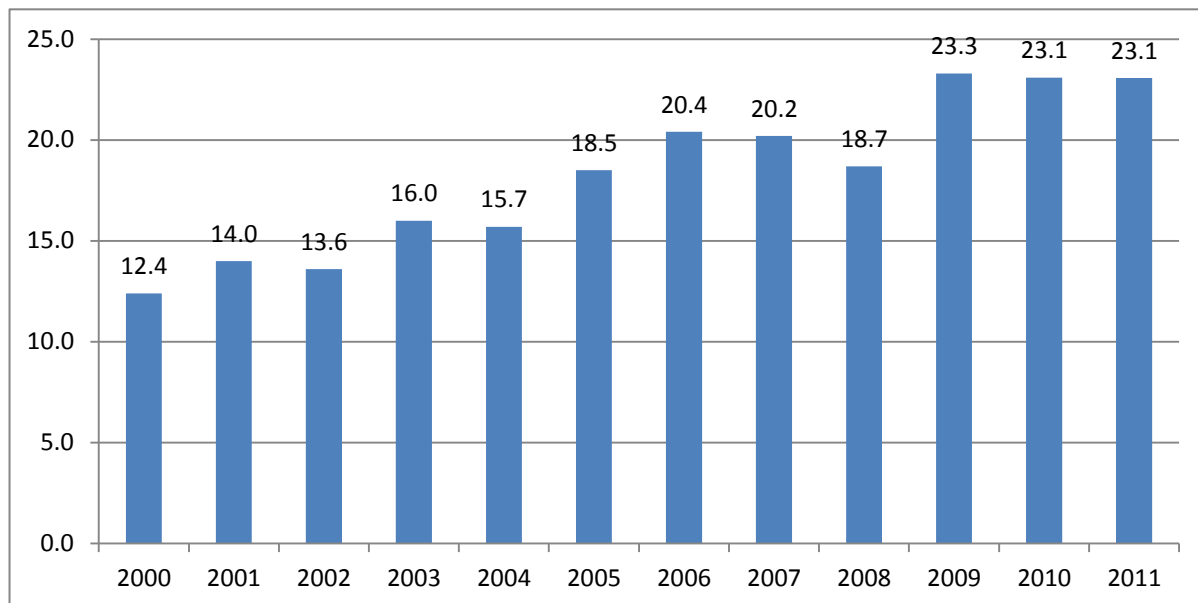
E problémakör szintén hosszú oldalakon át vizsgálható és tárgyalható, azonban a dolgozat témájára és terjedelmére való tekintettel, erre most nem adódik lehetőség.

4.2 Dolgozók és álláskeresők – Bács-Kiskun megye munkaerő-piaci adatai

A Dél-alföldi régióban 2012 szeptemberében 73 183 fő álláskereső felnőtt él – azaz, a magyarországi munkanélküli felnőttek 13,8%-a –, melyből 29830 fő Bács-Kiskun megyében lakik. Azonban a régióban ugyanebben az időszakban mindössze 420 db, a megyében pedig 136 db betöltetlen álláshely volt (ÁFSZ, 2012a).

Amint azt a 11. számú ábra is mutatja, Bács-Kiskun megyében 2002-óta folyamatosan növekedett a munkanélküli felnőttek száma, azonban pozitívként állapítható meg, hogy 2010-től – az eddigi adatok szerint – kis mértékben csökken.

11. számú diagram: Munkanélküli felnőttek száma Bács-Kiskun megyében 2000-2011 (ezer fő)

Forrás: KSH, 2011

2001-ben kezdődött a munkanélküliség növekedése a megyében, majd nőtt, egészen 2010-ig. A legmagasabb munkanélküliség 2009-ben volt, ekkor a Bács-Kiskun megyében élő munkanélküli felnőttek száma 23 300 fő volt.

A felnőttek képzettségét tekintve Bács-Kiskun megyében az országoshoz hasonló arányban oszlott meg a munkanélküliség 2011-ben. „Az állást keresők mintegy négytizede nem rendelkezett szakképesítéssel, legfeljebb az általános iskola 8. osztályát fejezte be. A másik meghatározó csoportot a szakmunkásképzőt végzetek alkották, e két említett kategóriába tartozott a regisztrációban szereplők több mint héttizede. A pályakezdők esetében alacsonyabb a szakmai képzettség nélküliek aránya, de itt is elérte a háromtizedet. Ebben a körben igen magas (több mint egynegyed) a szakközépiskolát végzetek aránya, mint az állást keresők egészében. A diplomások szintén magasabb arányt képviselnek a pályakezdők között, mint egy évvel korábban.” (KSH, 2012e:10)

A Kecskeméten épült Mercedes gyár jelentősen fellendítette a térség munkaerőpiacát. A Mercedes 800 millió eurós beruházásával közel 2500 új munkahelyet biztosít a Kecskeméten és környékén élőknek. A gyár 2012-ben kezdte meg működését.

A teljes munkaidőben dolgozók havi bruttó átlagkeresete 174 000 Ft volt a 2012-es év első negyedében, a 2011-es adatoknál 7%-kal magasabb, azonban az országos átlagnak a nyolctizedét sem érte el. A versenyszférában alkalmazott fizikai munkakörben dolgozók fizetése emelkedett (13%-kal). A többi gazdasági ágban is megfigyelhető fizetésemelkedés, de leginkább a művészet és szabadidős területeken dolgozók keresete nőtt nagyobb mértékben (KSH, 2012h).

4.3 Bács-Kiskun megye és a Life Long Learning

„Az utóbbi évtizedekben számottevően nőtt az ország népességének iskolázottsága, annak mértékében és színvonalában továbbra is számottevő területi különbségek maradtak. Az Alföld két régiójában élők iskolázottságában, szakképzettségében is jelentős mértékű a javulás, az országoshoz viszonyított lemaradást azonban nem sikerült behozni, az csak mérséklődött.” (KSH, 2009:7)

A fent leírt problémát erősíti az a tény, hogy amíg a legkeresettebb munkaerő a szakmával vagy diplomával rendelkező felnőtt, addig Bács-Kiskun megyében a nyilvántartott álláskereső több mint egyharmada 8 általános vagy annál alacsonyabb végzettséggel (alacsony iskolai végzettség) rendelkezik (Farkas et al, 2011:86)! 2012. június végén az álláskereső 38,9%-a tartozott az alacsony végzettségűek közé, az érettségivel rendelkezők 23,1%, a diplomával rendelkezők pedig 4,6%-ot tettek ki a munkanélküliek állományában. A fennmaradó egyharmadot a szakmunkás végzettségű felnőttek alkotják, melynek oka lehet a régen megszerzett szakma elavulása, vagy maga a tény, hogy az álláshirdetések többségében elvárás az érettségi – és azon felül egy megadott szakma – (Bács-Kiskun Megyei Munkaügyi Központ, 2012).

A felnőttképzést folytató intézményeknek a felnőttképzési törvény 8.§-a alapján a székhely szerint illetékes regionális munkaügyi központhoz be kell jelenteni felnőttképzési tevékenység folytatására irányuló szándékukat. A felnőttképzési intézményeknek az általuk lebonyolított képzésekről statisztikai adatszolgáltatási kötelezettsége van. Az OSAP, azaz, az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 1665 felnőttképzési statisztika a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Szak- és Felnőttképzési Igazgatóság honlapján található. Minden, a felnőttek képzésével foglalkozó képzőhely a képzés befejezésével illetve a vizsga után legkésőbb 10 nappal elektronikusan bejelenti a képzés adatait, a résztvevők létszámát, a képzés időtartamát és egyéb, a képzésre vonatkozó adatokat (Pásztor, 2010). Az itt található adatok sajnos nem

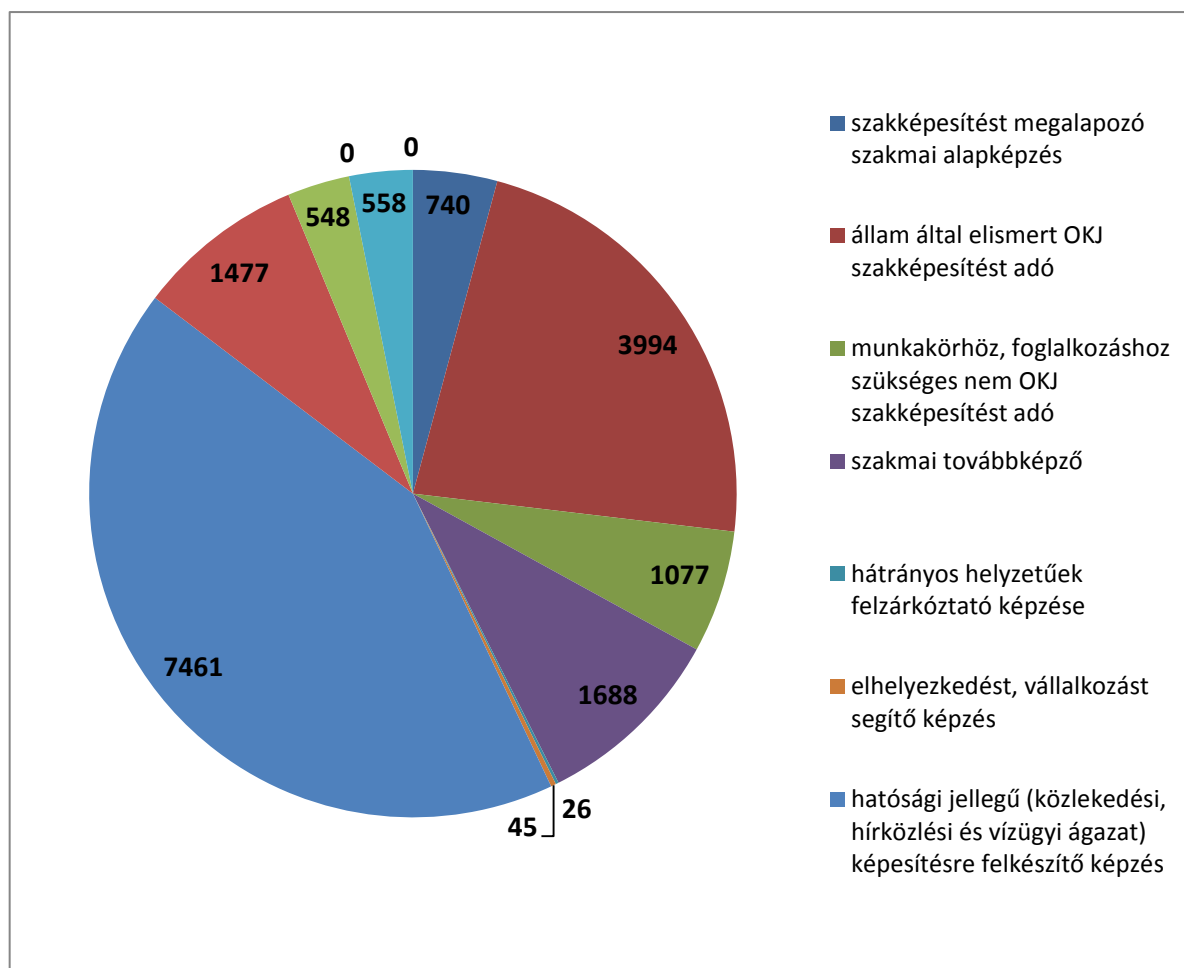
teljes mértékig felelnek meg a valóságnak. A 2001. évi CI. törvény 28.§-ban rögzített adatszolgáltatási kötelezettségnek nem minden – felnőttképzéssel foglalkozó – intézmény tesz eleget (ennek oka hosszú sorokon, oldalakon át magyarázható). Muszáj szót ejteni a felnőttképzési statisztikai adatszolgáltatás hiányosságairól. Annak ellenére, hogy a képző intézmények felnőttképzési tevékenységüket és annak célját be kell jelenteniük a székhelyük szerinti illetékes regionális munkaügyi központnak és a lebonyolított képzésekről adatokat kell szolgáltatnia az OSAP rendszerbe, a statisztikai adatszolgáltatás nem tekinthető teljes körűnek, így nem lehet pontos adatot mondani arról, hogy hány felnőttképzési intézmény működik ma ténylegesen az országban és hogy valójában mennyi felnőtt vesz részt tanulási folyamatban. 2011-ben a nyilvántartott, több mint 9000 felnőttképzési intézményből mindösszesen 1689 intézmény szolgáltatott adatot az OSAP-ba. E probléma lehetséges orvoslására javasolja a Felnőttképzési Egyeztető Fórum, hogy a képzők minden hónap utolsó napján tudjanak adatot szolgáltatni az OSAP számára, mellyel valószínűleg nőne az adatszolgáltatási hajlandóság és ez által az adatok érvényessége is (Felnőttképzési Egyeztető Fórum, 2012:3).

A statisztikai adatgyűjtés módszereinek különbözőségéből adódóan eltérő adatokat találhatunk az Eurostat, a KSH, az ÁFSZ és az OSAP adatbázisaiban.

A Dél-Alföldi Regionális Munkaügyi Központ nyilvántartása szerint 2012 októberében 272 intézmény végzett felnőttképzési tevékenységet Bács-Kiskun megyében. Ebből 49 akkreditált a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet Felnőttképzési Akkreditációs Testület nyilvántartása szerint¹². A 49 akkreditált felnőttképzési intézményből, 19 intézmény a megyeszékhelyen, Kecskeméten, 8 Baján, 4 Kiskunhalason, 4 Kiskunfélegyházán, 4 Kunszentmiklóson, 2 Kecelen, 2 Kiskőrösön, és 2 Kalocsán működött 2011-ben. A többi intézmény kisebb városokban, főleg nyelviskolai és autósiskolai képzéseket nyújt (9. számú melléklet).

¹² Országosan 1542 akkreditált felnőttképzési intézmény szerepel a nyilvántartásban.

12. számú ábra: A képzésbe beiratkozottak száma Bács-Kiskun megyében, a képzés jellege szerint, 2011-ben (fő)

Forrás: OSAP, 2012

Bács-Kiskun megyében 2011-ben összesen 17614 fő vett részt felnőttképzési programokban az OSAP adatai szerint. Ebből 1668-an (a képzésbe beiratkozott felnőttek 9%-a) a szakmai továbbképző jellegű képzést vettek igénybe, mely jól láthatóan csökkent az előző évekhez képest. 2009-ben például még a képzésben résztvevők 29%-a vett részt szakmai továbbképző jellegű képzésben. 3994-en (a beiratkozottak 22%-a) választották az állam által elismert OKJ szakképesítést adó képzéseket és 1477-en (a beiratkozottak 8%-a) a nyelvi képzéseket.

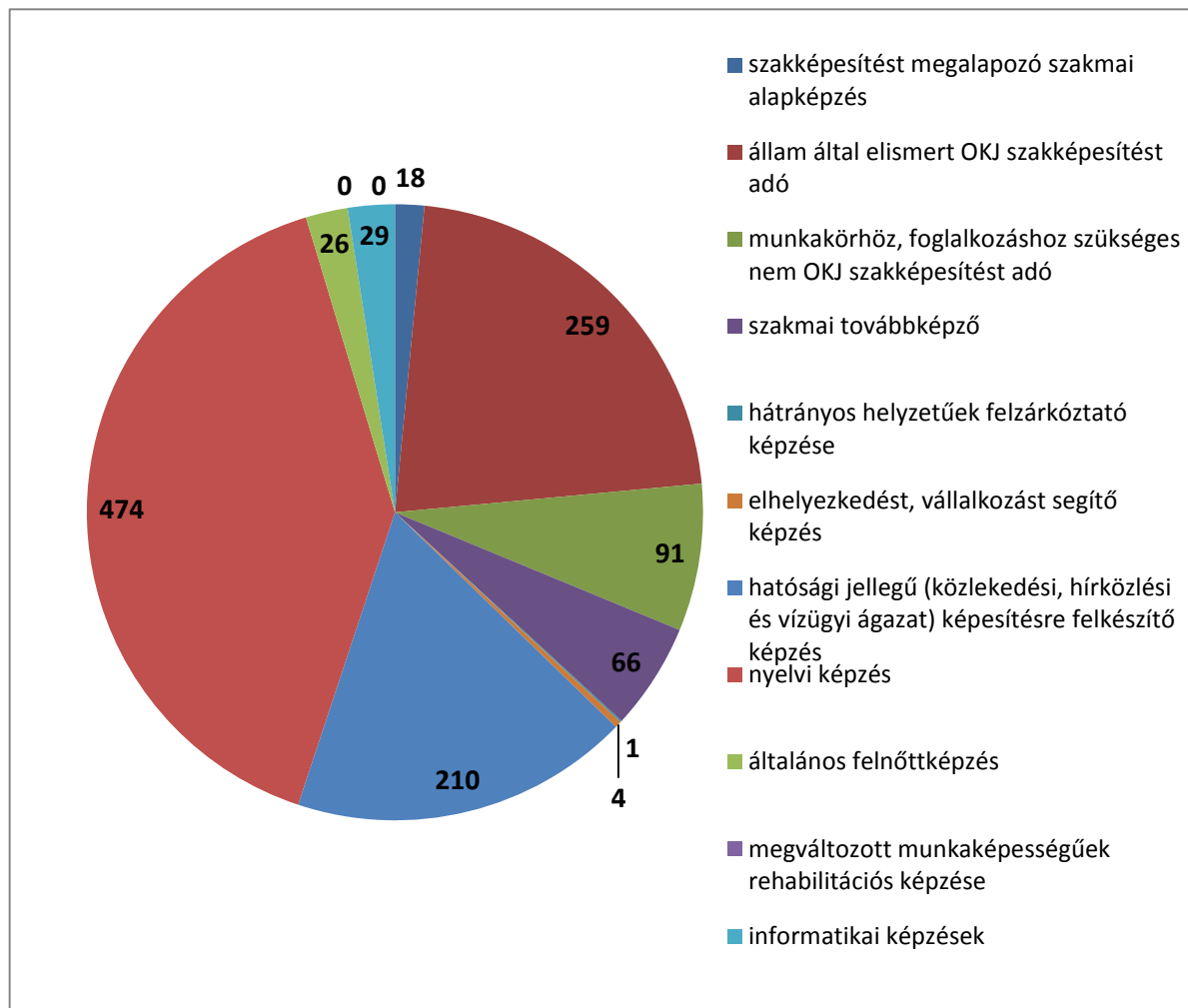
Legtöbbsen a hatósági jellegű képzésekben¹³ vettek részt, a beiratkozottak 42%-a! 2009-ben ez az arány mindössze 10% volt. Ennek oka lehet, hogy 2009. január 1-jétől a könnyűgépkezelő (például targoncavezető) OKJ végzettség önmagában nem elegendő a gépkezelő munkakör betöltéséhez. Ezen kívül a 40/2009. KHEM rendelet szerinti gépkezelői jogosítvánnyal kell az egyénnek rendelkeznie. Megerősítette információm a Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ Kiskőrösi Kirendeltségének munkatársa is: *„Esetleg jogszabályváltozás, ami kötelezővé tette. Az ügyfelek sokan mondják, hogy eddig is targoncáztak, de már nem tehetik, mert nincs hozzá papírjuk...”*

Az elhelyezkedést segítő, vállalkozási ismereteket adó képzéseket (45 fő) és az informatikai képzéseket (558 fő) kevesen (összesen a beiratkozottak 3%-a) választották. Habár ezek a képzések nem adnak konkrét képzettséget, szakmát, azonban hosszú távon segíthetik a résztvevő boldogulását, olyan kompetenciákat szerezhet és fejleszthet az egyén, melyek később előnyben részesíthetik az elhelyezkedésben, vagy az adott munkahely megtartásában: ma már alapkompenciaként várják el a számítástechnikai hozzáértést és a vállalkozói kompetenciákat.

Országos adatokat vizsgálva azonban jól láthatóan eltérő arányban vesznek részt a felnőttek a különböző képzésekben. Indokolt tehát, hogy a felnőttképzés tervezése regionális, helyi szinten valósuljon meg, hiszen így lehetséges igazán az egyes régiókban, megyékben felmerülő egyéni igények kiszolgálása (10. melléklet).

¹³ Hatósági jellegű képzés: Jogszabályban előírt, vagy hatóság által meghatározott tartalmú és célú iskolarendszeren kívüli képzések, melyek eredményeként meghatározott tevékenység folytatására feljogosító irat kiadására kerül sor a hatóság által. Az ilyen képzések a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény hatálya alá tartoznak, így csak az ott meghatározott feltételeknek megfelelő felnőttképzési program alapján folytathatók. „A szakképzésről szóló törvény hatálya alá nem tartozó vasúti, hajózási, közúti árufuvarozási, vízügyi, hírközlési, légügyi jogosítvány, kezelői engedély stb. megszerzésére felkészítő, szabályozott tartalmú és célú képzés, melyet követően hatóság által engedélyezett és szabályozott vizsga eredményeként tevékenység folytatására feljogosító okirat (engedély, bizonyítvány stb.) kiadására kerül sor” (Palló, 2012).

13. számú ábra: A képző intézmények által folytatott képzések megoszlása száma Bács-Kiskun megyében, 2011-ben (db)

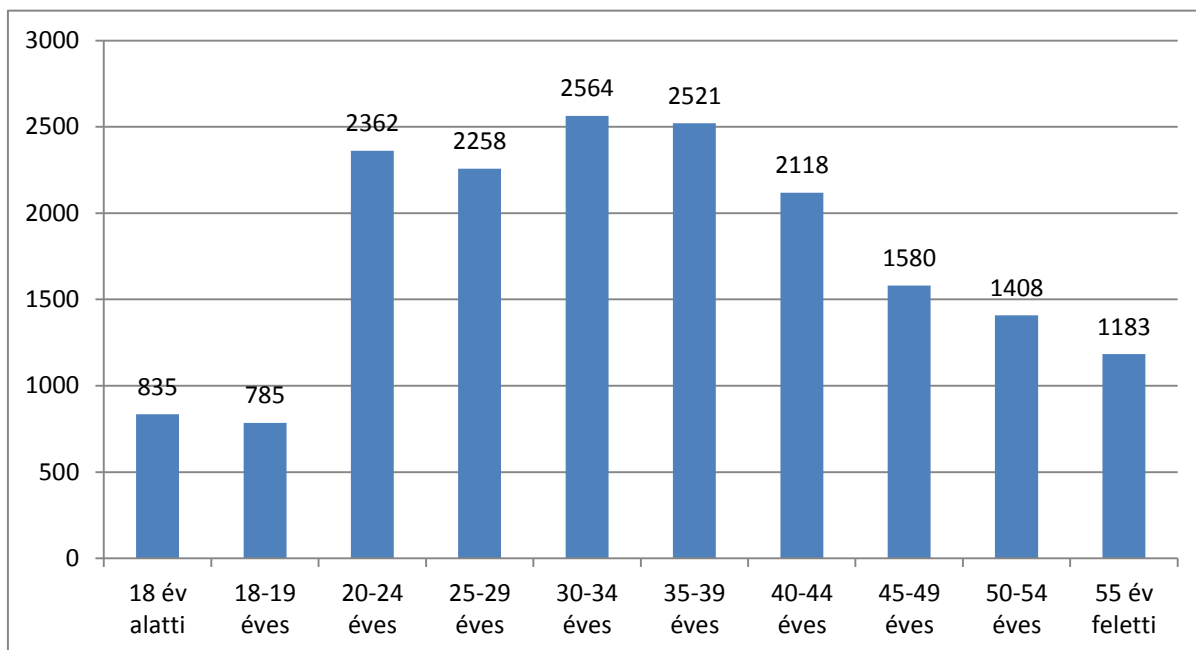
Forrás: OSAP (2012d)

A 13. számú ábra adatai alapján a kínált képzések közel fele – azaz 474 képzés – nyelvi képzés, illetve a képzések nagy része hatósági jellegű (210 képzés) és OKJ képzés, tanfolyam (259 képzés) volt 2011-ben. A 12. számú ábrát is vizsgálva láthatjuk, hogy a nyelvi képzésbe beiratkozottak aránya, meglehetősen kicsi, a kínálat mégis ebből a képzésből a legnagyobb. A résztvevők arányát tekintve a legnagyobb igény a hatósági jellegű képzésre volt, mégis ez a képzés a képzés kínálat mindössze 17%-a. Az OKJ képzéseket vizsgálva a kereslet és a kínálat közel azonos mértékű volt 2011-ben.

A két ábra tehát jól mutatja, hogy a képzés iránti kínálat és kereslet ritkán egyezik meg, vagy közelít egymáshoz. A két oldal változásának vizsgálata, a környező tényezőkkel való

összevetése (jogváltozás, divatszakmák követése stb.) egy külön dolgozattéma, így erre a területre jelenleg nem térek ki.

14. számú ábra: Képzésbe beiratkozottak száma korcsoportonként, Bács-Kiskun megyében, 2011 (fő)

Forrás: OSAP, 2011a

Bács-Kiskun megye lakossága 2011-ben 521000 fő volt (KSH, 2012d:21).

A képzésben résztvevők többsége a 20 és 40 éves kor közötti, majd a kor előrehaladtával egyre kisebb a képzésben való részvételi aktivitás. Azonban az idősebb korosztálynak még inkább szüksége lenne rá, hogy tudását bővítse, aktualizálja, új ismereteket szerezzen a folyamatosan megújuló és fejlődő világgal kapcsolatban, mert az ő ismereteik elavultak már az iskolába járás óta. A 40 feletti felnőtt számára akár munkában áll, akár munkanélküli, szükséges tudásának frissítése, a technikailag folyamatosan fejlődő környezethez való alkalmazkodása, hogy munkahelyét megtartsa, illetve, ha szükséges, újra munkába tudjon állni.

5. Bács-Kiskun megye tanuló és nem tanuló felnőttei,

kutatások és azok eredményei

„Bármit tanulsz, magadnak tanulsz.”

/A. Petronius/

5.1. Miért nem tanulnak a felnőttek Bács-Kiskun megyében?

Jelenlegi kutatásomat egy már 2010-ben általam lefolytatott kutatás alapozza meg, amely a felnőttek felnőttképzésben való alacsony részvételének okát és akadályait vizsgálta és tárta fel, a Bács-Kiskun megyei 25-64 éves lakosok oldaláról (Rendek, 2010). Céлом volt választ kapni a kérdésre, hogy miért nem tanulnak a felnőttek a vizsgált megyében (a Bács-Kiskun megyében élő felnőtt lakosság felnőttképzési aktivitása országosan a legkisebb volt 2010-ben). A kutatás primer, strukturált kérdőíves lekérdezés volt, időintervalluma pedig 2010. július – 2010. november. A célcsoportból hólabda módszerrel 180 felnőttet vontam be a kutatásba, a kitöltött kérdőívekből 164 volt értékelhető. A 35 kérdésből álló kérdőív elsősorban zárt kérdéseket tartalmazott, és számszerűsíthető adatokra vonatkozott, de véleményeket és attitűdöket is vizsgáltam néhány kérdés kapcsán.

A szakirodalomban olvasottak és a kutatási eredmények alapján vontam le a következtetést, miszerint a hozzáférés legnagyobb problémái:

- az anyagiak (képzés, tanfolyam megfizetése)
- a szabadidő hiánya, melyet tanulásra fordítanak
- a család, melynek sokszor hiányzik a támogatása
- és az információ, a tanácsadás és a személyre szabott segítség hiánya, mely a megelőző problémák megoldását is segítené (11. számú melléklet).

5.2 Miért tanulnak a felnőttek Bács-Kiskun megyében?

Kutatásom jelenlegi célcsoportja szintén Bács-Kiskun megye 18-64 éves lakossága, azonban most azon felnőttek csoportját vizsgálom, akik valamilyen felnőttképzési formában részt vesznek. Céлом, választ kapni, hogy mi motiválja a felnőttet abban, hogy képzésben vegyen részt, hogyan informálódik a képzési lehetőségekkel kapcsolatban, mivel elégedett vagy épp elégedetlen a részvétel során, milyen akadályokkal kell „megküzdenie”, hogy tudását bővíthesse. A célcsoport részletes demográfiai adatait a 24. számú melléklet tartalmazza.

A kutatás módszere primer, strukturált kérdőíves lekérdezés (25. számú melléklet), melynek időintervalluma: 2012. szeptember – 2012. október. A célcsoportból hólabda módszerrel és véletlenszerű mintaválasztással 180 felnőttet vontam be a kutatásba. A visszaérkezett 142 kérdőívből 131 volt értékelhető.

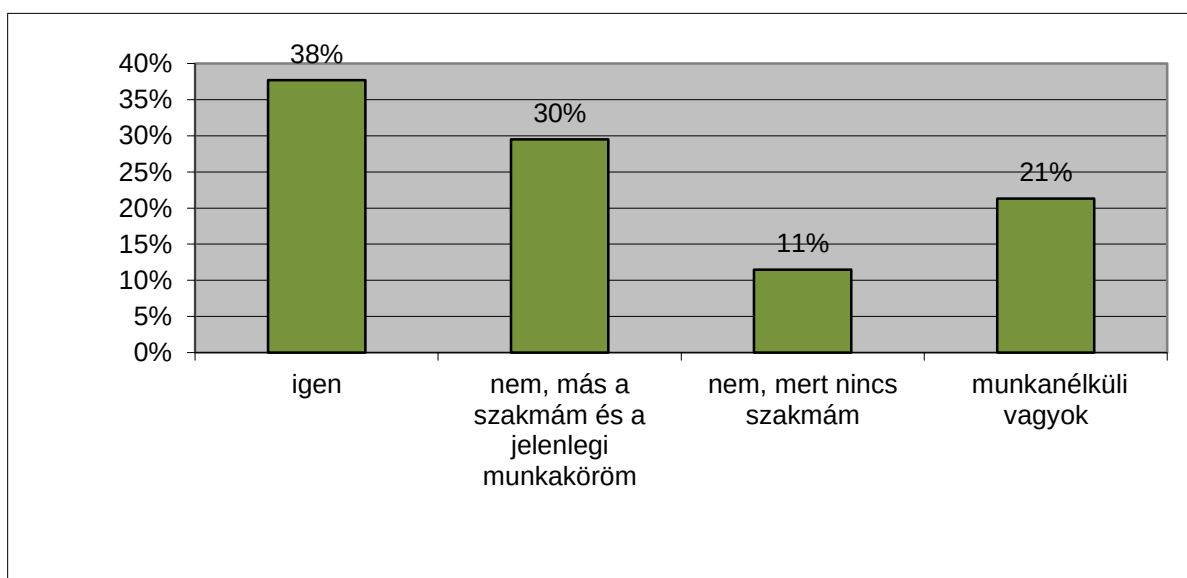
A lekérdezés során problémaként merült fel a felnőttek közreműködésének alacsony fokú hajlandósága. Több esetben a kiosztott kérdőívet nem, vagy csak hiányosan kaptam vissza, olykor értékelhetetlen formában, valamint nehézséget okozott magát, a képzésben résztvevő felnőttet elérni. Elektronikus úton nagymértékű ellenállásba ütköztem, többszöri megkeresésre sem kaptam választ. A lekérdezés során két képzőintézménytől kaptam segítségül e-mail címes elérhetőségeket, melyen keresztül az éppen a képzésben résztvevő felnőtteket kereshettem meg, azonban a megadott címek között néhány hibás vagy már elévült elérhetőség is volt, illetve többen a kért visszaigazolásra „a levelet nem olvasta” választ adták. Nagyobb sikerrel a személyes megkeresés során, ismerősökön és képzőintézményeken keresztül, a hólabda módszerrel jártam.

Kutatásomat két interjúval egészítettem ki (23. és 24. számú melléklet), melynek alanyai a Dél-Alföldi Regionális Munkaügyi Központ Kiskőrösi kirendeltségének képzésért felelős szakembere és egy felnőttképzésben részt vett, álláskereső fiatal anyuka volt.

Első hipotézis

Kérdéseim során vizsgáltam, hogy a megkérdezett jelenlegi munkaköre megegyezik-e szakmai végzettségével. Első hipotézisem e kérdés alapján, hogy valószínűleg azért vesz részt a felnőtt valamilyen tanulási formában, mert nincs szakképzettsége, vagy, mert a jelenlegi munkaköre és a megszerzett szakképzettsége nem egyezik.

15. számú ábra: A munkakör és a szakmai végzettség egyezése a válaszadó felnőttek körében, 2012 (%)

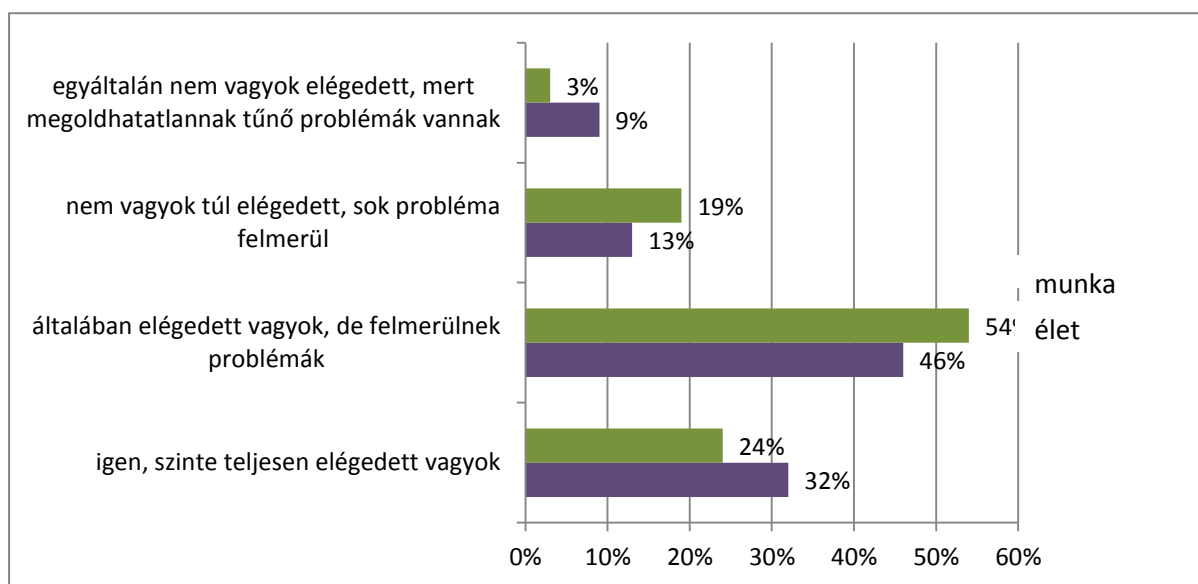
Forrás: saját kutatás

Hipotézisem nem igazolódott be. Érdekes, hogy a képzésben résztvevők 38%-ának szakmája megegyezik munkakörével, hasonló arányban pedig (összesen 41%) nem egyezik meg, illetve nincs szakmája. Valószínűleg, azoknak az egyéneknek, akiknek megegyezik szakmai végzettségük jelenlegi munkakörével a tudásuk aktualizálása, bővítése céljából tanulnak, esetleg munkaadójuk kötelezte továbbképzésben vésnek részt. Ezen eredmény alapján viszont megállapítható az is, hogy nem feltétlenül azok a felnőttek tanulnak felnőtt korban, akiknek nincs szakmájuk, tehát a szakmai végzettség, a szakmában való elhelyezkedés és a képzésben való részvétel között nincs feltétlen összefüggés.

Második hipotézis

Kutatásom során kíváncsi voltam, hogy a megkérdezettek elégedettek-e jelenlegi munkahelyükkel és jelenlegi élethelyzetükkel. Hipotézisem, hogy aki a munkahelyével elégedett, az általában az életével is elégedett.

16. számú ábra: A felnőttek elégedettsége jelenlegi munkahelyükkel és élethelyzetükkel, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

A megfogalmazott hipotézis beigazolódott. Azok a dolgozó felnőttek, akik munkahelyükkel általában elégedettek, de felmerülnek munkájuk során problémák (54%), általában élethelyzetükkel kapcsolatban is hasonlóan vélekednek, tehát elégedettek, de szintén problémákkal küzdenek (46%). Szintén ez az eredmény mutatható ki azon személyek között, akik munkahelyükkel teljes mértékig elégedettek (24%), és akik az élethelyzetükről is szintén így vélekednek (32%). Amint azt az eredmények is mutatják, kapcsolat van a munkahely és az életkörülmények elégedettségérzete között, valószínűleg, ha az egyént örömmel tölti el munkája, jól érzi magát a munkahelyén, úgy magánéletében is boldogabb, elégedettebb. Számomra nem várt eredményként mutatkozik, hogy a kitöltők összesen 78%-a teljesen, vagy részben elégedett jelenlegi életkörülményeivel, annak ellenére, amit a hétköznapiakban a különböző hírszerzési csatornákon (televízió, újság, rádió, plakátok stb.) tapasztalunk, miszerint a társadalom nagy része elkeseredett, kilátástalan a jövőjével szemben, megnőtt a

gyilkosságok, öngyilkosságok száma (televíziós vagy rádiós hírekben, egy blokkban legalább egy ilyen hírt hallani). Az eredmény magyarázatául szolgálhat, hogy az egyének nagyon ritkán vallják meg még maguknak is, nem pedig másnak, hogy esetleg életükkel nincsenek megelégedve, vagy nem teljes mértékben úgy alakul, ahogyan azt eltervezték vagy szeretnék (felmerülhet az önámítás problémája).

A kérdőíves lekérdezés során, személyes megkeresés esetén e kérdésre magyarázatként szolgált, hogy *„egészséges vagyok én is, és a családom is, végül is elégedett vagyok”, „ha már nem is úgy élünk, mint régen, azért elégedett vagyok”,* ugyanakkor az elégedetlenség indokaként szolgált, hogy *„egyfolytában veszekszem a férjemmel”* vagy *„annyi a teendőm, hogy nincs időm élvezni az életem”*. Ezek alapján, a témakör egy mélyebb, például mélyinterjú kutatást is igényelne, azonban sem a dolgozat témája, sem terjedelme ezt nem engedi. A kérdéskör vizsgálata egy önálló kutatás alapjául szolgálhat.

Harmadik hipotézis

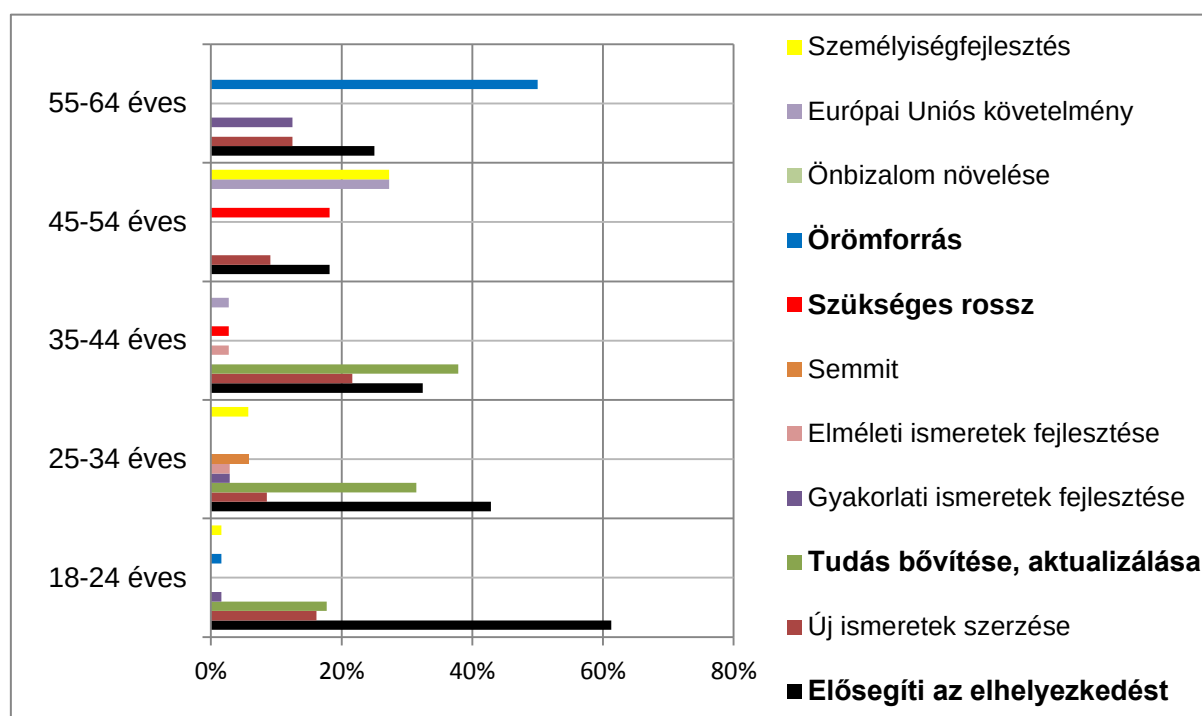
Kérdőívemben arra kértem a felnőtteket, nyilatkozzanak arról, hogy 2000 és 2011 között részt vett-e valamilyen formában felnőttképzésben? E kérdéssel kapcsolatban hipotézisem, hogy amennyiben az egyén korábban már bővítette tudását, vagy már szerzett szakképzettséget, úgy később is bekapcsolódik egy tanfolyamba, továbbképzésbe, tréningbe stb.

Állításom beigazolódott, a megkérdezettek 56%-a már vett részt valamilyen tanulási formában 2000 és 2011 között (12. számú melléklet). Képzésben részt vett interjúalanyom is megerősítette eredményemet, mikor arról kérdeztem, a jövőben szeretne-e még tanulni: *„Igen, ez jó dolog. Sokkal jobb, mint az iskola volt. Szinte lett kedvem tanulni.”*. Tehát elmondható, hogy aki megtapasztalja a felnőttkori tanulás hasznosságát, nagy valószínűséggel később is bekapcsolódik a tanulás világába, akár pár napos tréningbe, vagy több hónapos képzésbe egyaránt. Ez az eredmény is indokolja, hogy szükséges erősíteni a felnőtt társadalomban – és már a felnővekvő társadalomban is – a felnőttkori tanulás hasznosságát, megtérülését, mint örömforrást, és mint életszínvonal emelő hatását egyaránt.

Negyedik hipotézis

Negyedik hipotézisem, hogy minél idősebb a felnőtt, annál inkább nem csak az elhelyezkedési lehetőség bővíthetőségét jelenti számára a felnőttképzés, idővel a tudás aktualizálását, az örömforrást, a személyiségfejlesztést stb. is azonosítja vele.

17. számú ábra: A felnőttképzés jelentése a felnőttek számára, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

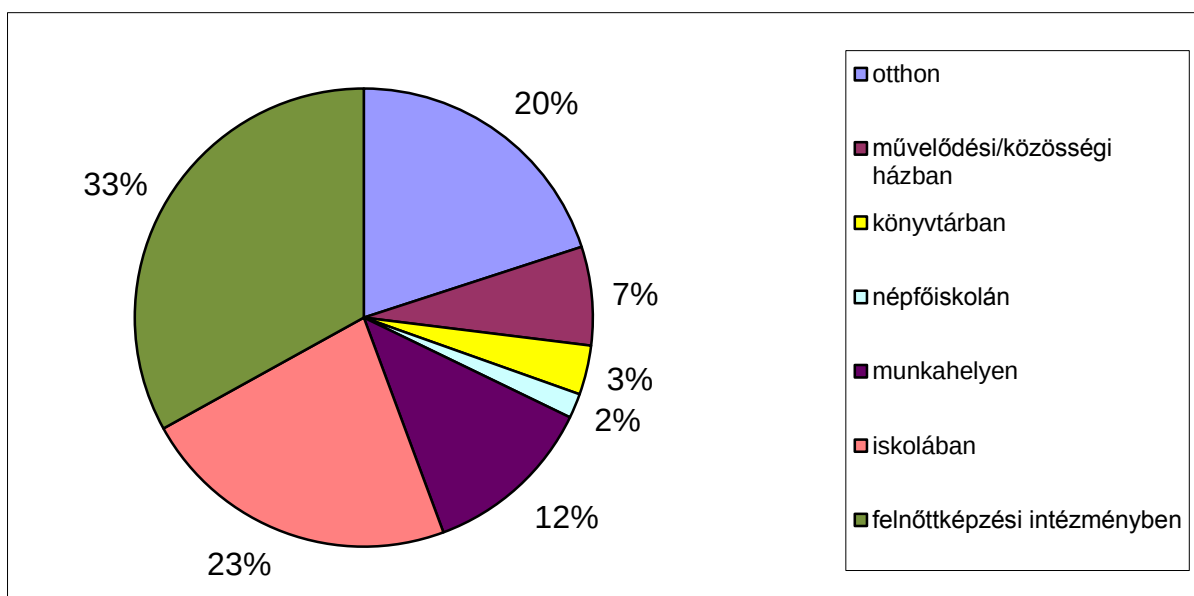
Hipotézisem részben igazolódott be. Bár a kor előrehaladtával csökken azon felnőttek aránya, akik elsősorban az elhelyezkedési lehetőséget várják a felnőttképzéstől, azonban továbbra is elég magas értéket képvisel e válasz. A 35-44 év közötti felnőttek számára azonban már kiemelkedően a tudás bővítését, aktualizálását jelenti a felnőttképzés, tehát esetleg a már meglévő szakképzettségükben való jártasság növelését, az azzal kapcsolatos innovációk megismerését stb. A 25 és 34 év közötti kitöltők között volt, aki a "semmit" választ adta kérdésemre (6%), tehát az összes lehetőség közül nem, hogy esetleg egyebet (lehetőség volt az egyéb opció választása), egyenesen semmit sem jelent neki a felnőttképzés. A 35 és 44, valamint a 45 és 54 év közötti kitöltők között volt, aki szükséges rosszként éli meg a felnőttképzést (3% és 18%). Ezt a negatív véleményt akár kialakíthatta az is, ha kötelezően kellett részt vennie az egyénnek valamilyen tanfolyamon, tréningen, például a munkáltató nyomására vagy egy pályázati lehetőség érdekében (pl. az aranykalászos gazda képzés esetében a résztvevők többsége a pályázati feltétel miatt végzi el a tanfolyamot). Pozitív eredményként jelenik meg az 55-64 év közötti felnőttek véleménye, miszerint ugyanolyan mértékben jelent elhelyezkedési lehetőséget, mint örömforrást a felnőttképzés, mely valószínűleg magyarázható azzal is, hogy idősebb korban már a társadalmi hasznosságérzet,

az esetleg addig ki nem próbált tevékenységek végzése, az informatika világába való bekapcsolódás ösztönzi a felnőttet arra, hogy tanuljon. Ezen tanulmányok célja pedig elsősorban az örömforrás, egy új ismeret, kompetencia megszerzése által érezhető boldogságérzet elérése.

Ötödik hipotézis

Hipotézisem, hogy a tanulást a felnőttek leginkább otthon, munkahelyen, esetleg művelődési központokban végeznék, kilépve a formális keretek közül, nem „iskolapadban” ülve bővítenék tudásukat.

18. számú ábra: A felnőttek igénye arra vonatkozóan, hol tanulnának legszívesebben, Bács-Kisun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

A kutatás eredménye azonban azt mutatja – a válaszadók összesen 56%-a tanulna felnőttképzési intézményben, vagy iskolában –, hogy a kitöltő felnőttekben valószínűleg még erősen él a tanulás és az iskola összetartozása, tehát ha tanulás, akkor „iskolapad, tábla, tanár, könyv...”. Így hipotézisem nem igazolódott be. Hasonló eredményeket kaptam a két évvel ezelőtti, nem tanuló felnőttek körében lefolytatott kutatásomban, melynek eredményeként a felnőttek 41%-a felnőttképzési intézetben tanulna legszívesebben, 17%-a pedig iskolai keretek között (13. számú melléklet).

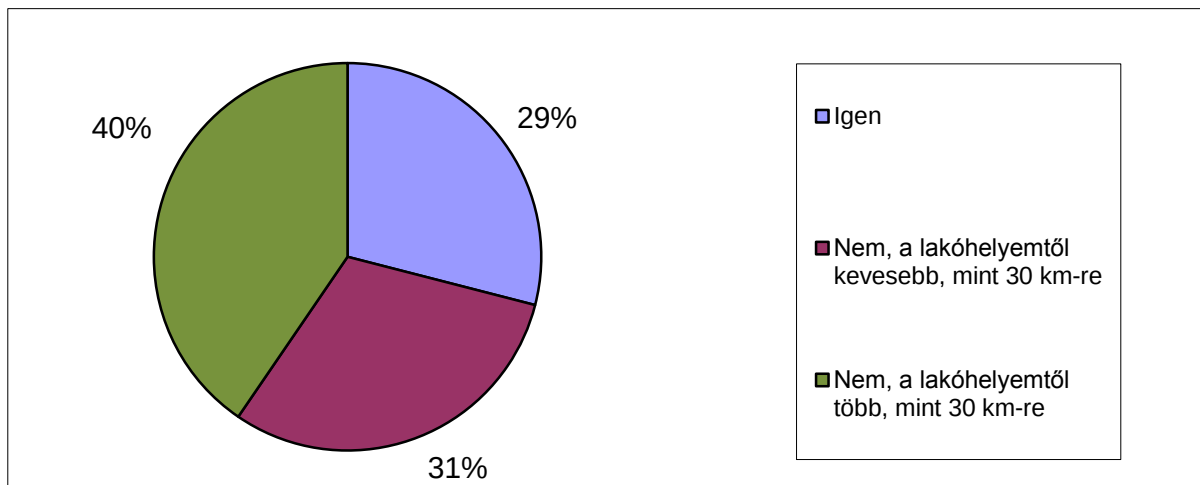
Művelődési házban a felnőttek mindössze 7%-a tanulna, pedig ez a lehetőség lenne az, amely minden településen megvalósítható lenne, köszönhetően a művelődési hálózat kiépítettségének, hiszen minden városban, községben van művelődési központ, művelődési ház esetleg közösségi ház, ahová kultúrálódni, ismereteket szerezni, szórakozni járhatnának a lakosok. Azonban ez a lehetőség – sokszor az intézmények rossz állapota miatt – egyelőre feledésbe merült.

Pozitívként jegyezhető meg, hogy a szakpolitika intézkedésének köszönhetően egyre több felújított, újra üzembe helyezett művelődési intézménnyel találkozatunk, növelve annak lehetőségét, hogy a tanulási, tudásbővítési lehetőséget is közelebb vigyük a lakosoknak.

Hatodik hipotézis

A felnőttképzési intézmények székhelyét vizsgálva (9. számú melléklet) azt feltételezem, hogy a képzésben résztvevők többsége nem a lakóhelyén tanul, azonban lakóhelyétől nem messzebb, mint 30 km-re.

19. számú ábra: A felnőttek képzésben való részvétele, lakóhelyük és a képzőintézmény székhelye között távolság alapján, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

Hipotézisem részben beigazolódott. A felnőttek 71%-a nem a lakóhelyén tanul, azonban 40%-a több, mint 30 kilométert utazik a képzési konzultációkra! Ez az arány nagyon magas. Hatalmas probléma ez a képzésben résztvevőnek, hiszen mind időben, mind pedig anyagilag (magas utiköltség) megterheli őket.

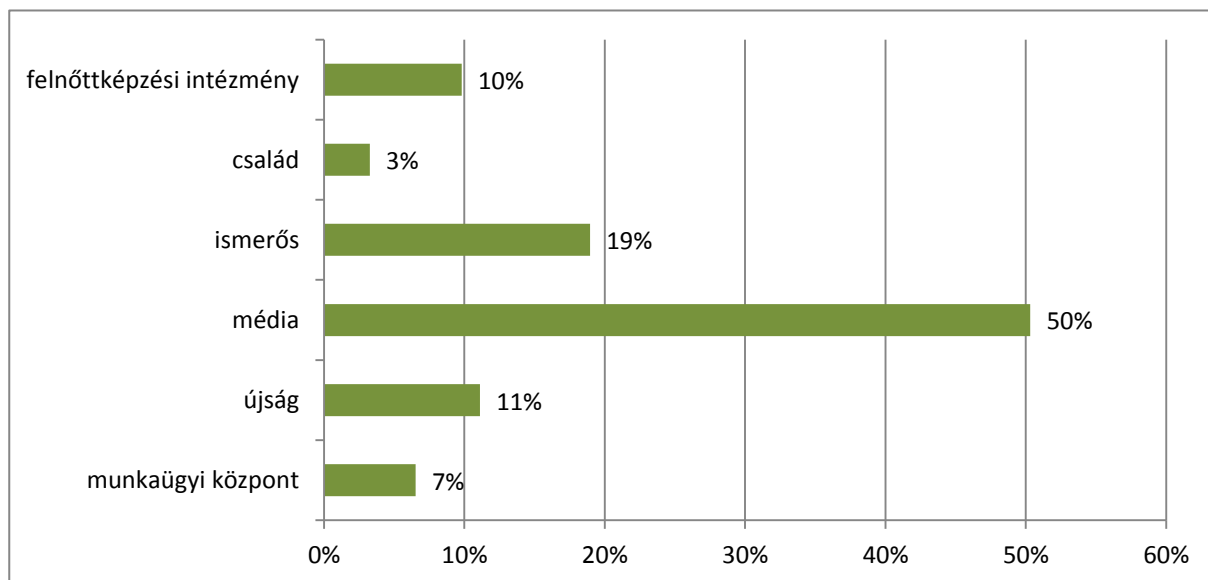
Bár az eredmény azt mutatja, hogy a felnőttek hajlandóak utazni azért, hogy ismereteiket bővítsék, valószínűleg ezeknek időtartama maximum pár hónapos lehet. Hosszabb, akár egy évnél tovább tartó képzés elvégzéséért nem szeretnék, vagy nem is tudnak bevállalni a felnőttek ilyen mértékű mobilitást. A 2010-es, a felnőttkori tanulás akadályainak feltérképezése érdekében lefolytatott kutatásom eredményének harmadik legfőbb akadályaként jelenik meg (az anyagi és időbeni problémák után) a lakóhely és a képzési lehetőség között távolság problémája (14. számú melléklet).

Úgy gondolom, a felnőttképzésben résztvevő felnőttek számának növelése érdekében mindenképpen közelebb kell hozni lakóhelyükhöz a képzési lehetőségeket (például a művelődési szférával való együttműködés erősítésével).

Hetedik hipotézis

A felmérés során a felnőtteknek nyilatkozniuk kellett arról a forrásról ahonnan első sorban tájékozódnak a képzésekről, szolgáltatásokról, tehát a felnőttképzési lehetőségekről. E kérdéssel kapcsolatos hipotézisem, hogy a felnőttek esetében is – akár a fiataloknál – fontos szerepet játszik a média (internet, televízió, rádió).

20. számú ábra: A tájékozódás forrása a felnőttképzési lehetőségekről a Bács-Kiskun megyei lakosok körében, 2012 (%)

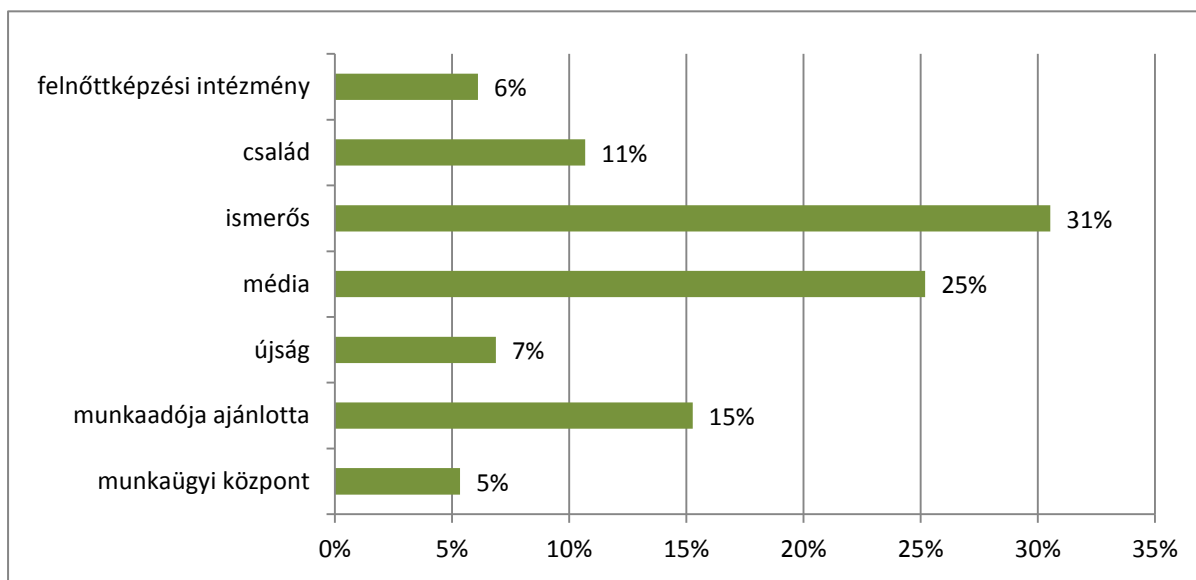

Forrás: saját kutatás

Hipotézisem beigazolódott, a felnőttek fele (50%) elsősorban a médiaeszközökön keresztül tájékozódik a felnőttképzési lehetőségekről, szolgáltatásokról. Másod sorban az ismerősökhöz, majd az újságokhoz fordulnak segítségért.

Azonban, amint azt a 21. számú ábra is mutatja, a képzésre, melybe végül bekapcsolódott a felnőtt, elsősorban az ismerősökön keresztül talált rá (31%) és mindössze 25%-ban egyezett az elsődleges tájékozódási felület azzal a forrással, mely segítségével a tanulni vágyó egyén rátalált képzésére. Tehát, átlagosan a felnőttek fele a médián keresztül próbál eljutni a felnőttképzéshez, azonban csak körülbelül negyede talál is rá az első informálódása során a vágyott lehetőségre.

21. számú ábra: A tájékozódás forrása, melynek útján a felnőtt rátalált a képzésre, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

Ennek érdekében az egyik legfontosabb feladat a média adta lehetőségek kihasználása, azáltal a felnőttkori tanulás népszerűsítése, mindennapokba való beépítése, „természetessé tétele”.

Ennek egyik eszköze, hogy olyan fogyasztói magatartással kell összekapcsolni a felnőtt tanulói státuszt, amilyenre leginkább vágnak a felnőttek. Ehhez először az igényt kell felébreszteni a felnőttben, hogy önnön képzését maga is akarja. Természetesen az igény felkeltése és fenntartása nem könnyű feladat, és csak hosszú távon várható ezzel kapcsolatban eredmény, azonban az ebbe fektetett energia biztosan megtérül.

A média lehetőséget ad pozitív felnőtt tanulói életutak bemutatására, PR filmekre a tanulásról, népszerű sorozatokon keresztül olyan epizódok beiktatására, amely a tanulással, annak értékével foglalkozik. A média, és elsősorban a televízió egyre nagyobb, és napjainkra már jelentős befolyásoló erővel bír, így mindenképp megfelelő felülete lehet a véleményformálásnak. Gondoljunk csak, a *Família Kft.* (1990-1999) vagy a *Szomszédok* (1987-1999) sorozat befolyásoló, marketingeszköz szerepére, termék-elhelyezési reklámfogásaira. „*A Szomszédokban például az egészséges életmódot úgy népszerűsítik, hogy a szereplők (János, Feri és Alma) megbeszélik, hogy a jövőben többet kellene sportolniuk*¹⁴. *A természet és tájvédelem jelentőségét János szinte minden részben megemlíti. A közlekedési rendről és a közbiztonságról Julcsi barátja, Viktor, a fiatal rendőr ad tanácsokat.*” (ELTE, 2012:7)

„*A szappanoperák modellként, viselkedési normaként szolgálnak a nézők számára. A nézők a saját magánéletbeli konfliktusaik (baráti vagy szerelmi kapcsolat kialakulása és megszűnése, házasság, félrelépés, válás) megoldására nagyon sokszor felhasználják a szappanoperák által mutatott mintát. A Szomszédok szereplői kisemberek: taxisofőr, nyugdíjas eladó, kozmetikus, tanuló stb. A magyar társadalom nagy részéhez hasonlóan állandó anyagi problémákkal küzdenek.*” (ELTE, 2012:1)

A napilapokban, magazinokban cikkeket lehet megjelentetni a tanulásról, annak lehetőségeiről. Ezen a felületen a felnőtt motivációja erősíthető esetleg nyereménykuponokkal, amelyek tanfolyamra, vagy valamilyen felnőttképzési szolgáltatásra váltható.

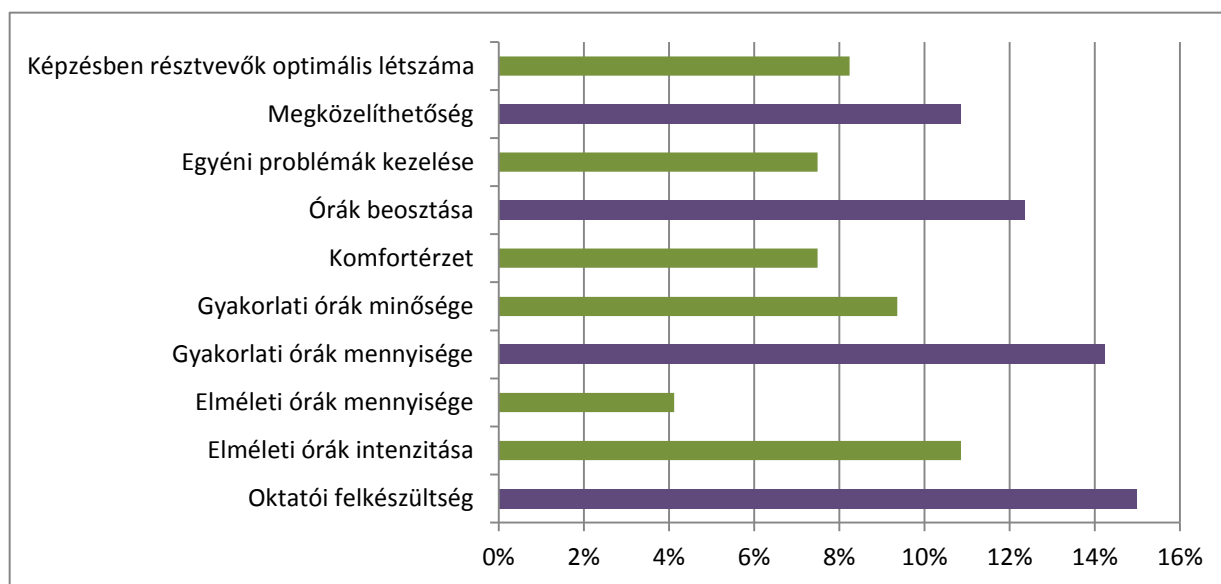
A televízión túl, bevonva az internetet, a népszerű közösségi oldalakon (például Facebook, Iwiw) társadalmi célú hirdetéseket lehet elhelyezni.

Nyolcadik hipotézis

Utolsó hipotézisemben a felnőttek elégedetlenségére fókuszáltam, a képzés során felmerülő problémáira. Úgy gondolom, a felnőtteknek probléma lehet (elégedetlenség merülhet fel bennük) a gyakorlati órák számával, a megközelíthetőséggel és az egyéni problémák kezelésével.

¹⁴ Szomszédok, 284. fejezet, 1998. március 12.; 6. jelenet

22. számú ábra: A képzésben résztvevők képzés során felmerülő problémái, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

A kitöltő a megadott lehetőségekből maximum hármat választhatott. A válaszokat összesítve elmondható, hogy hipotézisem részben igazolódott be: a gyakorlati órák mennyiségével, az órák beosztásával és az oktatói felkészültséggel voltak a leginkább elégedetlenek a felnőttek. A megközelíthetőség a problémákat rangsorolva a negyedik helyen áll (12%), tehát ez is jelentős elégedetlenséget mutat, de annál érdekesebb eredmény, hogy az oktatói felkészültség a három fő elégedetlenségi mutatók közé tartozik! Fontos eredmény ez, hiszen egy felnőtteknek szóló képzésben a legfontosabb, hogy az egyén azt érezze, hogy a számára „újat mutató” másik felnőtt (oktató, előadó, tréningvezető, szakember stb.) felkészült legyen, felmerülő kérdéseire válaszolni tudjon, és olyan példával és magatartással szolgáljon, mely erősíti a felnőttképzés értékét és érdemesnek tartja az abban való részvételt. Bár a válaszok meglehetősen megoszlanak az egyes lehetőségek között, az oktatói felkészültség, a gyakorlati órák mennyisége és az órák beosztása így is legalább minden tízedik képzésben résztvevőt elégedetlenséggel tölt el!

További kutatási eredmények

- ✎ A munkanélküli felnőttek 46%-a gondolja úgy, hogy elsősorban önmagán segítve lehetne újra munkahelye, és 22%-a várja a segítséget az államtól. Álláskereső interjúalanyom is az államtól várna megoldást: *„Sokat segítene, ha az állam is segítene benne, meg a hivatalok...hogyan több munkalehetőség legyen, mert az úgy érzem nincsen, és nagyon fontos, hogy ne nézzék azt, hogy van egy kisgyermekem.”* .

Az álláskereső elsősorban a média eszközein keresztül keres munkát (59%), továbbá abban az esetben vesz részt szívesen a munkaügyi központ által kínált valamely képzésben, ha úgy látja, más lehetősége nincs a boldogulásra. Ennek oka lehet a szakmai végzettség hiánya, az elavult szakmai tudás vagy akár a megélhetési tanulás is: *„Nagyon sokan úgy fordulnak hozzánk, amikor megszűnik a munkaviszonyuk és nincs kilátásban számukra munkalehetőség, hogy megpróbálnák hasznosan eltölteni az idejüket... Ha tudják, hogy van valami lehetőségük akkor nem igazán érdeklődnek...”* (Részlet a Munkaügyi Központban munkatársával készített interjúból).

Az eredményeket részletesen a 15. és 16. számú melléklet mutatja.

- ✎ A felnőtt kori tanulás lehetőségét a megkérdezettek 53%-a a hatékonyabb munkaellátás növeléseként, 33%-a pedig az elhelyezkedési lehetőség bővüléseként értelmezi. Tehát, a felnőttkori tudásbővítés elsősorban leendő álláslehetőséget, későbbi munkaerő-piaci boldogulást, jelent a felnőttek számára, a szabadidő hasznos eltöltése, a világ megértése még nem jelent elég ösztönzést egy tanfolyamra, tréningre való bekapcsolódásra.

(17. számú melléklet)

- ✎ A kitöltők állításokat osztályoztak aszerint, hogy mennyire jellemzőek rájuk. Az eredmények azt mutatják, hogy a képzésekben résztvevő felnőttek leginkább abban értettek egyet, a felnőttkori tanuláshoz külső (19%) és belső (20%) motivációra egyenlő mértékben szükség van, és nem hátráltatja őket a korábbi tanulás élménye (9%). Azonban a 2010-ben lefolytatott kutatás eredményeként a nem tanuló (tehát olyan felnőtt, aki még addig nem vett részt felnőttképzésben) felnőttek 51%-a

jellemzőnek tartja magára, hogy a korábbi tanulási kudarcok elvették a kedvüket a tanulástól, 43%-a pedig, hogy az életkörülményeik nem teszik lehetővé a tanulást.

(18. és 19. számú mellékletek)

- ✎ A képzésben résztvevőket 81%-ban támogatja és segíti a családja abban, hogy tanuljon, 18%-ban támogatja, de nem segíti és csak a kitöltők 1%-a nem számíthat támogatásra sem.

Újabb témakör vizsgálati lehetőségét veti fel a kérdés, hogy befolyásolja-e a felnőtt családi háttér támogató vagy nem támogató hozzáállása, ha képzésben szeretne részt venni?

(20. számú melléklet)

- ✎ A képzésben résztvevők 27%-a azért választotta az adott képzést, mert a képzés lezárulásával szakmát kap, 30%-a pedig azért, mert kapcsolódik a szakterületéhez.

(21. számú melléklet)

6. Javaslatok és összegzés

„Semmit nem lehet megtanítani egy embernek.
Csak segíteni abban, hogy rátaláljon önmagán belül.”
/Galileo Galilei/

6.1 Amit még meg kell tenni...

A téma szakirodalmának tanulmányozása, a rendelkezésre álló statisztikai adatok feldolgozása és saját kutatási eredményeim elemzése alapján az alábbi javaslatokat fogalmazom meg a felmerülő problémákra, a felnőttképzésben résztvevő felnőttek számának növelés érdekében:

☞ Az anyagi akadályok csökkentésére fokozott fókuszálás.

Kérdőíves kutatásom alapján leginkább hátráltató tényezőként a felnőttek számára az anyagi helyzet jelenik meg, mint a felnőttképzésbe való bekapcsolódás legnagyobb akadálya, valamint az Európai Unió kutatásai alapján is azokban az országokban ahol alacsony a részvétel a felnőttkori tanulásban a legfőbb akadály az ezzel kapcsolatos költség. Minden második ember azért nem vesz részt tanulásban, mert nem tudja megfizetni a költségeket!

(22. számú melléklet)

☞ Egy egységes, jól átlátható és eredményes finanszírozási modell kidolgozása.

Érdemes újragondolni a felnőttképzési célú adókedvezmény visszavezetését a rendszerbe, amely növeli az egyéni tehervállalást, előremutató és fejlesztő hatású. Úgy gondolom, ezt a lehetőséget inkább átdolgozni, sem mint megszüntetni kellett volna. Ez volt a felnőttképzési finanszírozási rendszer egyik olyan eleme volt, amely a képzési költségek megosztása terén, hosszabb távon szemléletformáló hatású lehetett volna annak érdekében, hogy a felnőttek maguk is részt vállaljanak a saját tudásuk bővítésében, és amely növelte volna a képzésben résztvevők autonómiáját és a képzés iránti valós keresletet.

Szükséges lenne újragondolni a szakképzési hozzájárulás saját dolgozók képzésére fordítható részének jogi szabályozását. Ezt a forrást a munkáltatók jelentős részben a munkavállalóik szakmai és nyelvi kompetenciáinak fejlesztésére fordították.

Minden (támogatott) képzés esetében fontos, az egyéni (támogatott képzés esetében jelképes összegű) tehervállalás. Az ingyenes képzéseknek nincs értékük.

Továbbá érdemes végig gondolni egyéni képzési kártya bevezetésnek lehetőségét. Ki kellene dolgozni, milyen feltételek mellett lenne bevezethető az állampolgári jogon járó egyéni képzési kártya, amely rugalmasan felhasználható lehetőséget nyújtana az egyénnek és ösztönözné az egyén tanulási beruházását. A kártyán két vagy három év alatt felhasználható keretösszeg állhatna az egyén rendelkezésére felnőttképzési célú felhasználásra. A kártyán lévő összeg három forrásból tevődhetne össze: állam (önkormányzat) + munkáltató + az egyén részéről.

Át kellene gondolni annak a módját, hogy a cafetéria hogyan lehetne felhasználható a felnőttképzésre is. Ennek egyik eszköze lehetne például a SZÉP kártya.

Azokban az országokban ahol magas a felnőttkori tanulásban való részvétel, elsősorban az egyéneknek nyújtott adókedvezménnyel és képzési voucherrel (egyéni képzési kártya) támogatja az állam a felnőtteket.

Mindenképpen szükséges nagyobb állami ráfordítás, hiszen nem lehet állandó jelleggel a kiírt európai uniós pályázatokra támaszkodni. A pályázatok révén szervezett képzések résztvevői általában hátrányos helyzetű felnőttek, így viszont kiszorulnak a kedvezményes képzési lehetőségekből azok a felnőttek, akik bár hátrányos csoportokba nem tartoznak, de szeretnék tudásukat bővíteni, szeretnék új, friss információhoz jutni, vagy személyiségüket fejleszteni. Ebben erősített meg két interjúalanyom is: *„Ebben az évben főleg az uniós programok voltak előtérben, az állami támogatással indított képzések... azt tudnám mondani, hogy idén nem is voltak, de ez az első ilyen év volt... talán... igen. Ez a jövő évre vonatkozóan is előreláthatóan így fog történni, tehát bizonyos célcsoportok lesznek kijelölve és az alapján kell az ügyfeleknek besorolhatónak lenni.”*..., *„Az idei évben nagyrészt a TÁMOP 1.1.2. programban indultak képzések. A programból kifolyólag hátrányos helyzetű csoportok, - 50 év felettiek, pályakezdők, gyes/gyedről visszatérők, alacsony iskolai végzettségűek – tagjai vehetnek részt a képzésben... ezekbe a kategóriákba be kell, hogy sorolható legyen az ügyfél...”* (Interjúalanyom a Munkaügyi Központból). Továbbá *„...egy EU-s támogatású képzés volt, kifejezetten GYES-en lévőknek. Ez volt a feltétele, hogy részt vehessünk rajta...”* (Álláskereső interjúalanyom)

☞ Oktatók felkészültségének növelése és oktatási módszereinek hatékonyabbá tétele.

A felnőttek a képzésekre, tanfolyamokra stb. tapasztalattal, kialakult véleménnyel, szaktudással, vagy esetleg mindezek hiányában sok-sok felmerülő kérdéssel érkeznek. Ennek tudatában a résztvevők nem érezhetik azt, hogy egy témában, területen jártasabbak, mint az oktató, vagy kérdéseikre nem kielégítő, esetleg érezhetően nem teljes vagy rossz információt kapnak. Az oktátónak számítani kell a résztvevők fokozottabb aktivitására, és az általa bemutatott témában felkészültnek kell lennie, figyelembe véve, hogy a frontális előadás módszere már nem minden esetben megfelelő a résztvevők számára.

Ehhez azonban az oktátónak is rendszeresen bővítenie kell tudását, aktualizálnia információit, megszereznie esetleg az andragógus tanár (felnőtteket oktató) végzettséget. Természetesen ugyan ilyen felkészültséggel szükséges rendelkeznie egy gyermekeket tanító oktátónak is, azonban esetében az esetleges hiányok ritkán vagy nem is kerülnek felszínre.

Képzésben részt vett, álláskereső interjúalanyom kérdésekre, melyben arról érdeklődtem, hogy mivel volt elégedett a képzés során, elsőként az oktatóval kapcsolatos elégedettségéről beszélt: „...*a tanárok nagyon jók voltak, magyaráztak is, és kérdeztek minket is. Azt oktatták, amire kíváncsiak voltunk, meg amivel ők is foglalkoztak...*” „*Nem az a katonás rend volt, nem úgy oktattak, mint régen az iskolában. Szabadabb volt a légkör...*” Tehát nagyon fontos a naprakész, gyakorlatias és hiteles oktató, aki a felnőttek igényeinek megfelelően, a felnőttképzés didaktikai módszereit alkalmazva irányítja, segíti a képzésben résztvevőt.

☞ A konzultációs órák megfelelő beosztása.

A konzultációk hétvégi vagy esti, rövid, rugalmas időpontokban kerüljenek megszervezésre, esetleg távoktatásban, abban az esetben, ha a célcsoport infrastrukturálisan és tanulási képességben alkalmas a távoktatásban való részvételre, de mindenféleképpen a képzésben résztvevők igényeinek és lehetőségeinek megfelelően.

☞ A képzési lehetőségeket közelebb kell vinni a felnőttekhez, hogy igénybevételére ne csak a nagyobb városokban legyen lehetőség, hanem kisebb községekben, falvakban, kisvárosokban is a művelődési házak adta lehetőségeket kihasználva.

A művelődési házak – bár nem mindenhol azonos szinten működnek, vagy nem is működnek, csupán „emlékül” az épület van jelen – minden városban, kisvárosban és falvakban is megtalálhatók. A közművelődés által – a formális intézményi nevelődés mellett – fejlődhet és

szocializálódhat a felnővekvő nemzedék, például szakkörökben, táncházakban vagy hobbikörökben való részvétellel, mely segítheti a felnőttkorban való könnyebb boldogulást, a későbbi, folyamatos szocializálódást – a közösségekhez való pozitív hozzáállást – és alkalmazkodást a környezethez (Borbáth – Tóth, 2009).

☞ Tájékoztató, tanácsadó, információs rendszer, internetes portál létrehozása a felnőttek segítésére.

Mára az egész életen át tartó tanulás rendszere, működtetése elég „bonyolult” lett és segíteni kell a felnőtteket, hogy el tudjanak igazodni benne; milyen képzési lehetőségek vannak, hol tanulhatnak, milyen feltételekkel stb?

Szükség lenne egy olyan internetes portálra, felületre, ahol a felnőtt az összes felnőttképzési lehetőséget, felnőttképzési szolgáltatást megtalálja, és tájékozódhat, hogy hol és mikor indulnak képzések, hol és hogyan kaphat segítséget.

6.2 Összegzés

A szakirodalomban olvasottak, az európai uniós és saját kutatásom szignifikáns összefüggése alapján állapítom meg, hogy jelenleg a felnőttek számára a képzésben való részvétellel szemben, legnagyobb akadályként, az anyagiak merülnek fel.

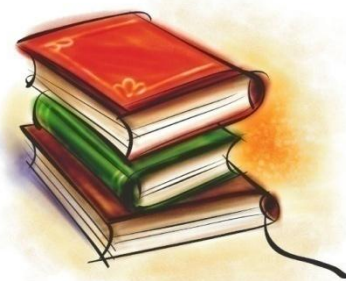
Valószínűleg a dolgozatban is említett okokból (anyagi problémák, adókedvezmény megvonás, törvényi változások) 2012-ben körülbelül 35%-kal esett vissza a felnőttképzésben való részvétel a 2011-es adatokhoz képest (OSAP). Ez a tény azonban nem csupán azért szomorú, mert ez által Magyarország bebiztosította a sereghajtó szerepét az Európai Unió felnőttképzéssel kapcsolatban elkészített és a jövőben megjelenő felméréseiben, statisztikai tábláin. Az adatok, számok mögött emberek vannak, felnőttek, akiknek a jövőjük, életminőségük, a boldogságuk a tét! Ferge Zsuzsa¹⁵ számításának sokkoló eredménye alapján, Magyarországon jelenleg „már 4 millió felé jár azok száma, akik a Központi Statisztikai Hivatal által számított létminimum, havi 60 ezer Ft/fő alatt éltek. Az ezen szint alatt élők száma 2000 táján 3 millió, az évtized közepén 3,2 millió körül volt. Vagyis ma a

¹⁵ Akadémikus, 15 könyv, és mintegy 300 tanulmány szerzője. Számos civil szervezet alapítója, tagja, vezetője volt. 2005 óta a gyerekszegénység elleni munkában vesz részt, az MTA Gyermekszegénység elleni Nemzeti Program Iroda vezető szakértője.

középosztálynak is mind nagyobb része küzd elemi megélhetési gondokkal” (Ferge, 2012). A KSH aktuális adatai alapján 2012-ben a létminimum havi 83 491Ft/fő.

Ez az eredmény egyet jelent azzal, hogy a társadalom nagy részének tartósan csökken az életminősége. Nő a boldogtalanság, és ezáltal csökken a küzdőszellem azért, hogy boldogulásuk érdekében tegyenek, próbálkozzanak, akár tanulással, tudásaktualizálással, önfejlesztéssel, személyiségfejlesztéssel, vagy csak egyszerűen szakemberhez fordulással (képzési szakértő, életvezetési tanácsadó, pályaorientáció, vagy -korrekció stb.). Ez pedig ahhoz vezet, hogy az egyén kirekesztettnek érzi magát a társadalomból, folyamatos képzés, fejlesztés nélkül pedig esélytelen lesz a válság utáni munkaerőpiacon. Ezáltal a reményvesztettség érzése tölti el, és a kelleténél nagyobb problémákkal kell megküzdenie, kisebb-nagyobb sikerekkel.

Úgy érzem a felnőttképzés most talán kicsit „mellékúton szalad”, rengeteg a jogszabályi változás, az új felnőttképzési törvény jelenleg még nem lépett hatályba, ami ismeretlen mivoltában feszültebbé teszi a szakmát, az iskolarendszeren kívüli intézmények rettegnek a homályos jövőképük miatt, a szakembereket aggasztja a már bekövetkezett – általuk általában negatívnak ítélt – változások, és az ennek alapján várható jövőbeni eredményektől való félelem. A felnőttek, habár meglehetősen alacsony (de növekvő!) mértékben, részt vettek a felnőttképzésben, és jelenleg is részt vesznek, de vajon a jövőben hogy alakul ez a tendencia, tovább fog nőni a képzésben való részvétel, vagy esetleg csökkenni fog? Tanultak, tanulnak, és tanulni is fognak?!

Felhasznált szakirodalom

ÁFSZ (2012): Élő bejegyzéssel bíró képzőintézmények száma régióként
<https://finy.munka.hu/finy/NyilvantartasNP.aspx> [2012. október. 9.]

ÁFSZ (2012a): Munkanélküli felnőttek száma Bács-Kiskun megyében
http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok [2012. 11. 08.]

BAJUSZ Klára (2009): Az időskori tanulás <http://www.ofi.hu/tudastar/bajusz-klara-idoskori>
[2012. október 06.]

BÁCS-KISKUN Megyei Munkaügyi Központ (2012): Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2012. június
<http://www.kormanyhivatal.hu/download/8/3e/40000/BKMTAJ201206.pdf> [2012. október 10.]

BORBÁTH Erika – TÓTH Erzsébet (2009): A közművelődés feladatai az iskolarendszeren kívüli formális, informális és nonformális képzésben az iskoláskorúak és a felnőttek körében. *Iskolakultúra*, 11. szám 134-140. oldal

CSOMA Gyula (1972): Bevezetés a felnőttoktatás nevelési-oktatási problémáiba. In: BODÓ László – CSIBY Sándor – CSOMA Gyula (szerk.) (1972): A felnőttek oktatásának sajátosságai. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó, 48-87.

CSOMA Gyula (2005): Andragógiai szemelvények. Bevezetés a felnőttképzés tanulmányozásába. Budapest, Nyitott Könyv

CSOMA Gyula (2006): Tud-e az ember felnőttkorban tanulni? In: KOLTAI Dénes – LADA László (szerk.) (2006): Az andragógia korszerű eszközeiről és módszereiről tanulmánykötet. Budapest: Felnőttképzési Intézet, 9-14.

ELTE (2012): Majdnem olyanok, mint mi

<http://emc.elte.hu/~zak/munkak/szappan3.doc> [2012. november 13.]

EUROSTAT (2011): Employment rate by highest level of education, age group 25-64, 2011

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergaed&lang=en [2012. december 30.]

EUROSTAT (2011a): Unemployment rates of the population aged 25-64 by level of education, 2011

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00066&language=en> [2012. december 29.]

EUROSTAT (2012): Participation in education and training - %

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/database> [2012. október 5.]

FARKAS Éva (2004): Felnőttoktatás és –képzés Magyarországon. Miskolc, Kolumbusz KKt.

FARKAS Éva – FARKAS Erika – HANGYA Dóra – LESZKÓ Hajnalka (2011): A Dél-Alföldi régió akkreditált felnőttképzési intézményeinek működési jellemzői. Szeged, SZTE-JGYPK

FARKASNÉ Péter Ágnes – BODNÁR Tibor – PETŐ István – TAMÁSI László (2009): Bács-Kiskun megye közoktatási feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terve

www.bacs-kiskun.hu/megyei/kormanyzat/.../fejlterv_4_5.doc [2012.11.06.]

FARKAS Zsuzsanna (2002): Helyzetkép az Észak-Magyarországi szegény gyerekek iskolai életéről. Szociológiai Szemle. 4: 121-130.

FELNŐTTKÉPZÉSI Egyeztető Fórum (2012): A Felnőttképzési Egyeztető Fórum javaslatai a „KONCEPCIÓ a felnőttképzés szabályozási rendszerének megváltoztatására” című vitaanyaghoz

http://www.fvsz.hu/files/tartalom/a_felnottkepzesi_egyezteto_forum__2012_09_11_vegleges__3.pdf [2012. október 22.]

FELVI (2012): Az állami finanszírozási formában felsőoktatásba felvett tanulók száma, 2001-2012 (fő)

http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=4 [2012. október 11.]

FERGE Zsuzsa (2012): Honnan, hová?

<http://muon.hu/on-line-tartalom/680-ferge-zsuzsa-honnan-hova> [2012.11.10.]

FIBS – DIE (2012): Developing the adult learning sector. Lot 2: Financing the adult learning sector. (Workshop background document). Berlin

FORRAY R. Katalin – JUHÁSZ Erika (2009): A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciók elköteleződés. In: FORRAY R. Katalin – JUHÁSZ Erika (szerk.) (2009): Nonformális – informális – autonóm tanulás. Debrecen, Debreceni Egyetem

GYÖRGYI Zoltán – TÓT Éva – FEHÉRVÁRI Anikó – TÖRÖK Balázs – KÁRPÁTI Andrea (2006): Az egész életen át tartó tanulás lakossági csoportok megkérdezése alapján. In: LADA László (szerk.): Közvélemény kutatások az életen át tartó tanulásról. Budapest, NFI

HALMAI Csabáné (2012): A felnőttképzés helyzetéről...

<http://www.hcsventura.hu/Flnntkpzs/Fkhelyzet.html> [2012. október 06.]

HENCZI Lajos (2009): A felnőttképzés finanszírozási és támogatási rendszere. In: HENCZI Lajos (szerk.) (2009): Felnőttoktatás. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó

HENCZI Lajos (2012): Új köntösben az OKJ-s szakmai képzés <http://www.hrportal.hu/hr/uj-kontosben-az-okj-s-szakmai-kepzes-20120904.html>

[2012. október 9.]

KIH (2012): TÁMOP 2.1.2. Idegen nyelvi és informatikai kompetenciák fejlesztése

[HTTP://KI.H.GOV.HU/](http://kih.gov.hu/) [2012.11.05]

KRAICINÉ DR. SZOKOLY Mária (2004): Felnőttképzési módszertár. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó

KSH (2004): Időskorúak Magyarországon. KSH, Budapest

<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/idoszaki/idos/idos01.pdf> [2010. szeptember 29.]

KSH (2009): A szakképzés helyzete az Alföldön. Szeged, KSH

KSH (2010): Települések Bács-Kiskun megyében

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd005.html [2011. 05. 02.]

KSH (2011): Munkanélküli felnőttek száma Bács-Kiskun megyében 2000-2011 (ezer fő)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf022.html [2012.július 04.]

KSH (2012): Az iskolarendszerű (alap, közép és felsőfokú) felnőttoktatásban való részvétel adatai 1990 és 2012 között (fő)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsi001a.html [2012. szeptember 22.]

KSH (2012a): A szakiskolai képzésben résztvevő felnőttek száma Magyarországon 2000 és 2012 között (fő) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsi001a.html

[2012.10.05.]

KSH (2012b): Munkanélküliek száma legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2011. (ezer fő)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf012.html [2012.10.09.]

KSH (2012c): A 15–74 éves népesség száma legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2011-ben (ezer fő)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf012.html [2012. 10. 09.]

KSH (2012d): 2011 évi népszámlálás 1. Előzetes adatok. Budapest, Xerox Magyarország Kft.

KSH (2012e): Statisztikai tájékoztató Bács-Kiskun megye, 2011/4.

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/114/bacs114.pdf> [2012. 10. 20.]

KSH (2012f): A lakónépesség regionális és megyei bontásban

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd003b.html [2012. 11. 08.]

KSH (2012g): A lakónépesség korcsoport szerint

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd004b.html [2012. 11. 08.]

KSH (2012h): Statisztikai tájékoztató Bács-Kiskun megye, 2012/1

www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/121/bacs121.pdf [2012.12.21.]

KSH (2012i): A népesség és a lakóegységek száma településrész-jelleg szerint

http://www.nepszamlalas2001.hu/hun/kotetek/06/03/data/tabhun/4/load05_1_0.html

[2013.január 6.]

OSAP (2011): Az állam által elismert szakképesítést szerettek száma az iskolai rendszerben és iskolai rendszeren kívül 2007-2010 között <https://statisztika.nive.hu/> [2012. május 16.]

OSAP (2011a): Képzésbe beiratkozottak száma korcsoportonként, Bács-Kiskun megyében, 2011 <https://statisztika.nive.hu/> [2012. október 19.]

OSAP (2012): A képzésbe beiratkozottak száma Bács-Kiskun megyében, a képzés jellege szerint, 2011-ben (fő) <https://statisztika.nive.hu/> [2012. október 20.]

OSAP (2012a): Képzésbe beiratkozottak száma a képzés időtartama szerint, Bács-Kiskun megye, 2011 (fő) <https://finy.munka.hu/finy/NyilvantartasNP.aspx> [2012. december 27.]

OSAP (2012b): Képzésbe beiratkozottak száma a képzés költsége szerint, Bács-Kiskun megye, 2011 (fő) <https://finy.munka.hu/finy/NyilvantartasNP.aspx> [2012. október 9.]

OSAP (2012c): Iskolarendszeren kívüli felnőttképzési intézmények száma Bács-Kiskun megyében, jogi forma szerint (db) <https://statisztika.nive.hu/> [2012. október 19.]

OSAP (2012d): A képző intézmények által folytatott képzések megoszlása száma Bács-Kiskun megyében, 2011-ben (db) <https://statisztika.nive.hu/> [2012. október 19.]

OSAP (2012e): A képzésbe beiratkozottak száma Magyarországon, a képzés jellege szerint, 2011-ben (fő) <https://statisztika.nive.hu/> [2012. október 22.]

PALLÓ (2012): Fogalomtár

<http://www.felnottkepzesinfo.hu/?page=definitions> [2012. 11. 04.]

PÁSZTOR Eszter (2010): Akkreditáció a felnőttképzésben

<http://akkreditacio.blogspot.com/2010/03/osap-avagy-o-sajnos-palotaban-kiraly.html> [2010. október 28.]

RENDEK Tímea (2010): Miért nem tanulnak a felnőttek? In: Csótiné Belovári Anita (szerk.): A felnőttképzés perspektívái nemzetközi konferencia. Kaposvár, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, 181.

SZÉLL Kálmán Terv 2.0 (2012) http://index.hu/assets/documents/belfold/szkt_2_0.pdf [2012. október 10.]

ZACHÁR László (2005): A hazai felnőttképzés fejlesztésének eredményei. In: KOLTAI Dénes – LADA László (szerk.) (2005): Az andragógia korszerű eszközeiről és módszereiről tanulmánykötet. Budapest: Felnőttképzési Intézet, 39-52.

Zrinszky László (2008): A felnőttképzés tudománya. Budapest. Okker Kiadó és Kereskedelmi Kft., 25-30.

Jogsabályok

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről

2011. évi CXXXVII. törvény a szakképzésről

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

150/2012. (VII.6.) Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről

Ábra jegyzék

Ábra száma	Ábra címe	Oldalszám
1. számú	Foglalkoztatási ráta a legmagasabb iskolai végzettség szerint, 25-64 éves korcsoport, 2011	6
2. számú	Munkanélküliségi ráta a legmagasabb iskolai végzettség szerint, 25-64 éves korcsoport, 2011	6
3. számú	Az állam által elismert szakképesítést szerzettek száma az iskolai rendszerben és iskolai rendszeren kívül 2007-2010 között (fő)	10
4. számú	Képzésbe beiratkozottak száma képzés időtartama szerint, Bács-Kiskun megye, 2011 (fő)	11
5. számú	Képzésbe beiratkozottak száma képzés költsége szerint, Bács-Kiskun megye, 2011 (fő)	11
6. számú	A 18-64 éves korosztály felnőttkori tanulásban való részvétele az Európai Unió tagországaiban 2011-ben (%)	15
7. számú	Az iskolarendszerű (alap, közép és felsőfokú) felnőttoktatásban való részvétel adatai 1990 és 2012 között (fő)	18
8. számú	A szakiskolai képzésben résztvevő felnőttek száma Magyarországon 2000 és 2012 között (fő)	19
9. számú	Az állami finanszírozási formában felsőoktatásba felvett hallgatók száma, 2001-2012 (fő)	20
10. számú	A városok és községek száma, 2010-ben (db), és a lakosság korszerinti megoszlása, 2012-ben (fő), Bács-Kiskun megyében	31
11. számú	Munkanélküli felnőttek száma Bács-Kiskun megyében 2000-2011 (ezer fő)	33
12. számú	A képzésbe beiratkozottak száma Bács-Kiskun megyében, a képzés jellege szerint, 2011-ben (fő)	36
13. számú	A képző intézmények által folytatott képzések megoszlása száma Bács-Kiskun megyében, 2011-ben (db)	38
14. számú	Képzésbe beiratkozottak száma korcsoportonként, Bács-Kiskun megyében, 2011 (fő)	39
15. számú	A munkakör és a szakmai végzettség egyezése a válaszadó felnőttek körében, 2012 (%)	42
16. számú	A felnőttek elégedettsége jelenlegi munkahelyükkel és élethelyzetükkel, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)	43
17. számú	A felnőttképzés jelentése a felnőttek számára, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)	45
18. számú	A felnőttek igénye arra vonatkozóan, hol tanulnának legszívesebben, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)	46
19. számú	A felnőttek képzésben való részvétele, lakóhelyük és a képzőintézmény székhelye között távolság alapján, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)	47
20. számú	A tájékozódás forrása a felnőttképzési lehetőségekről a Bács-Kiskun megyei lakosok körében, 2012 (%)	48
21. számú	A tájékozódás forrása, melynek útján a felnőtt rátalált a	49

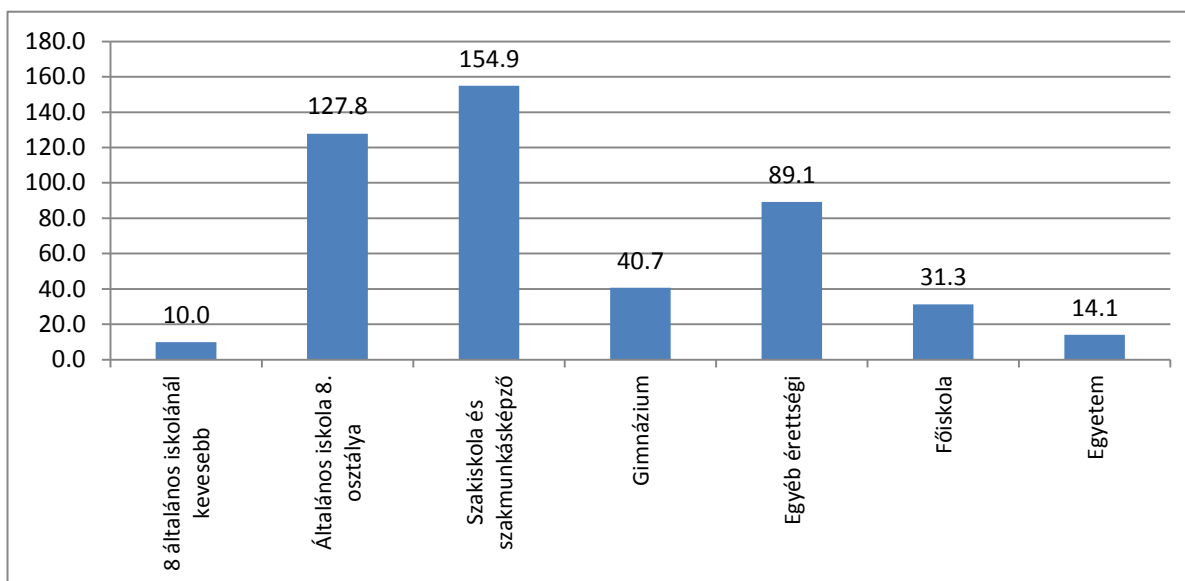
	képzésre, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)	
22. számú	A képzésben résztvevők képzés során felmerülő problémái, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)	51

Táblázat jegyzék

Táblázat száma	Táblázat címe	Oldalszám
1. számú	Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli felnőttnevelés jellemzői	7
2. számú	A felnőttképzésbe beiratkozottak száma a képzés jellege szerint 2009-2011 között (fő)	17

Mellékletek

1. számú melléklet: Munkanélküliek száma legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2011.
(ezer fő)

KSH, 2012b.

2. számú melléklet: Iskolarendszeren kívüli felnőttképzési intézmények száma Bács-Kiskun megyében, jogi forma szerint (db)

Gazdasági társaságok	Betéti társaság	135
	Egyéni cég	1
	Egyéni vállalkozó	33
	Egyesülés	1
	Kamara	4
	Korlátolt felelősségű társaság	527
	Közkereseti társaság	9
	Külföldi székhelyű vállalkozás fióktelepe	2
	Munkavállalói résztulajdonosi program szervezete	1
	Részvénytársaság	38
	Ügyvédi, jogtanácsosi iroda	1
összesen		752
Költségvetési szerv	Helyi önkormányzat	4
	Helyi önkormányzati költségvetési szerv	87
	Helyi önkormányzatok jogi személyiségű társulása	1

	Iskola szövetkezet	3
	Költségvetési rend szerint gazdálkodó, önkormányzati költségvetési körbe tartozó szerv	1
	Központi felügyeleti költségvetési szerv	1
	Központi társadalombiztosítási költségvetési szerv	12
	Központilag felügyelt költségvetési szerv	53
	Köztisztviselői költségvetési szerv	1
összesen		163
Non-profit szervezet	Közalapítvány	6
	Közalapítvány intézménye	5
	Közhasznú társaság (GFO10)	23
	Nonprofit korlátolt felelősségű társaság	21
	Nonprofit részvénytársaság	1
	Nonprofit szociális szövetkezet	1
	Sportegyesület	1
	Egyéb alapítvány	37
	Egyéb egyesület	65
	Egyéb köztisztviselő	6
	Egyéb, jogi személyiségű nonprofit szervezet	2
összesen		168
Egyéb	Egyéb munkavállalói érdekképviselet	42
	Egyéb, máshova nem sorolt jogi személyiségű vállalkozás	5
	Egyház	2
	Egyházak szövetsége	1
	Egyházi intézmény	3
	Oktatói munkaközösség (GFO10)	1
	Sportszövetség, országos sportági szakszövetség	1
	Szakszervezet	1
	Szövetség (kivéve sportszövetség)	1
összesen		57
	nem meghatározható	142
	ismeretlen (GFO02)	1

Forrás: OSAP, 2012c

3. számú melléklet: 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

78. §

(1) Az, aki nappali rendszerű iskolai oktatásban nem tud vagy nem akar részt venni, attól a tanévtől kezdve, amelyben a tizenhatodik életévét betölti, a munkahelyi, családi vagy más

irányú elfoglaltságához, a meglévő ismereteihez és életkorához igazodó iskolai oktatásban (a továbbiakban: felnőttoktatás) kezdheti meg, illetve folytathatja tanulmányait.

(2) Az iskolai tanulmányok attól az évtől kezdődően, amelyben a tanuló

a) nyolc évfolyamos általános iskola esetén tizenhetedik,

b)

c) középiskola és szakiskola esetén huszonharmadik

életévét betölti, kizárólag felnőttoktatás keretében folytatható. A c) pontban meghatározott határidő egy évvel meghosszabbítható abban az esetben, ha a tanuló az általános iskola első évfolyamán a tanulmányait a hetedik életévében kezdte meg, továbbá, ha olyan szakképzésben vesz részt, amelyben a szakképzési évfolyamok száma meghaladja a kettőt. Sajátos nevelési igényű tanuló esetén, valamint a súlyos beilleszkedési zavarral, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén, továbbá, ha a tanulmányi követelményeket azért nem tudták teljesíteni, mert a tanuló tartós gyógykezelés alatt állt, az a)-c) pontban meghatározott életkorhoz három évet hozzá kell számítani.

(3) Az meghatározott határidő után a tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülő és a tanuló közösen – dönti el, hogy az iskolai tanulmányait a (2) bekezdésben meghatározott időpontig a nappali rendszerű iskolai oktatásban vagy a felnőttoktatásban folytatja-e, azzal a megkötéssel, hogy annak a tanévnek a végéig, amelyben a tizennyolcadik életévét betölti, csak a nappali oktatás munkarendje szerint szervezett oktatásban vehet részt.

(4) A felnőttoktatás megszervezhető

a) az e célra létesített – e törvény 20. §-a (1) bekezdésének b)-d) és f) pontjában felsorolt – iskolákban, illetve

b) a nappali rendszerű iskolai oktatás céljára létesített iskolának a felnőttoktatási tagozatán, osztályában, csoportjában.

(5) A felnőttoktatásban a tizenhat-húsz éves tanulók részére ifjúsági osztály, csoport szervezhető.

(6) A felnőttoktatásban a nevelés és oktatás megszervezhető a nappali oktatás munkarendje, továbbá esti, levelező vagy más sajátos munkarendje szerint. Nappali oktatás munkarendje szerint azok részére szervezhető meg az oktatás, akik az 52. § (1) bekezdésében foglaltak alapján nappali rendszerű iskolai oktatásban vehetnek részt.

(7) A felnőttoktatásban

a) az iskolai nevelés és oktatás a tanulók egyéni felkészülésére is épülhet,

- b) ha a tanítást nem a nappali oktatás munkarendje szerint szervezik, a tanév rendjében meghatározott tanítási napot az egyéni felkészülés keretében tanulásra fordított – az iskola által előírt – napokkal együtt kell számítani, s nem kell alkalmazni az ötnapos tanítási hétre vonatkozó rendelkezéseket,
- c) a nem kötelező tanórai foglalkozásra, az osztálybontásra és egyéni foglalkozásra, a tanórán kívüli foglalkozásra, a mindennapos testedzésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása nem kötelező.
- d) a tanuló akkor veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, ha nappali oktatás munkarendje szerint folytatja tanulmányait. Ha a tanuló nem veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, abban a kérdésben, hogy különleges gondozásra jogosult-e, a jogszabályban meghatározott szakértő szakvéleménye alapján kell dönten.

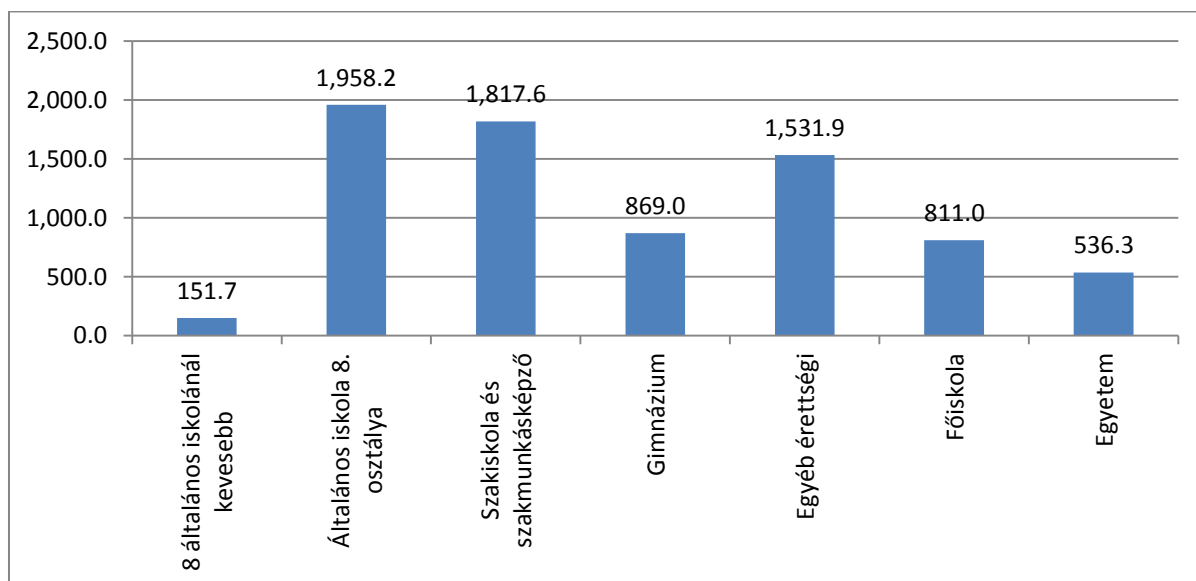
4. számú melléklet: 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

60. §

- (1) A tanuló munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságához, a meglévő ismereteihez és életkorához igazodó iskolai oktatásban (a továbbiakban: felnőttoktatás) az e törvényben foglaltak szerint vehet részt.
- (2) A tanuló attól az évtől kezdődően, amelyben
 - a) nyolc évfolyamos általános iskola esetén tizenhatodik,
 - b) középiskola és szakiskola esetén huszonegyedik életévét betölti, kizárólag felnőttoktatásban kezdhet új tanévet.
- (3) A tanuló középfokú iskolában attól a tanévtől kezdve folytathatja a tanulmányait felnőttoktatás keretében, amelyben a tizenhatodik életévét betölti.
- (4) Sajátos nevelési igényű tanuló, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló esetén, továbbá, ha a tanulmányi követelményeket azért nem tudták teljesíteni, mert a tanuló tartós gyógykezelés alatt állt, a (2) bekezdés a)–b) pontjában meghatározott életkorhoz kettő évet hozzá kell számítani.
- (5) A felnőttoktatás megszervezhető
 - a) az e célra létesített – 7. § (1) bekezdés b)–e) és g) pontjában felsorolt – iskolákban,

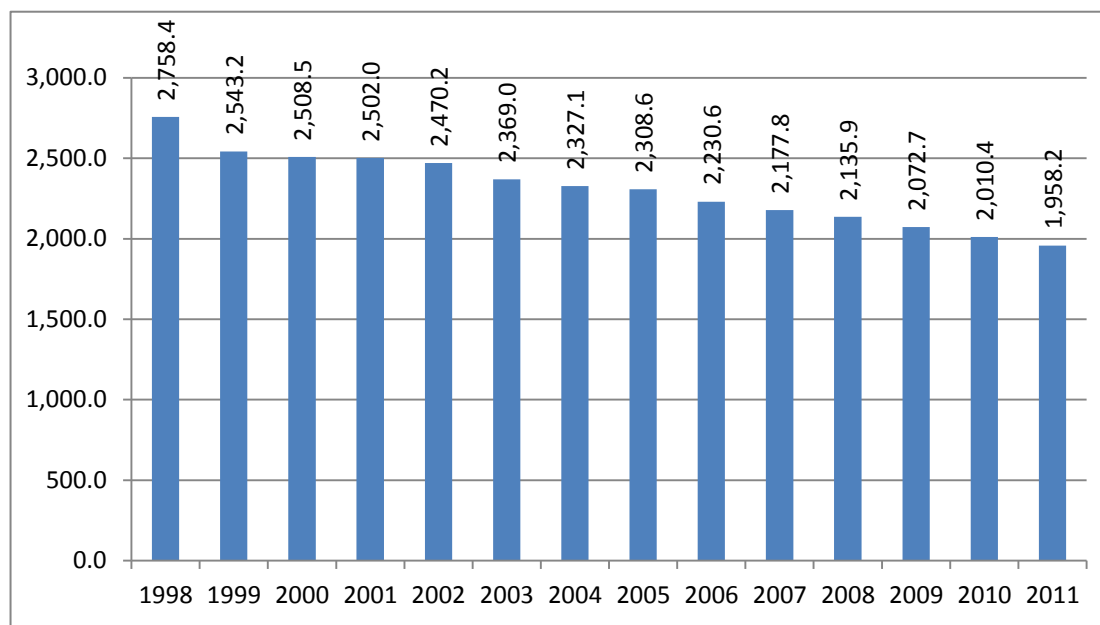
- b) a nappali rendszerű iskolai oktatás céljára létesített iskolának a felnőttoktatási osztályában.
- (6) A felnőttoktatásban a tizenhat–húsz éves tanulók részére ifjúsági osztály, csoport szervezhető.
- (7) A felnőttoktatásban az oktatás megszervezhető a nappali oktatás munkarendje, továbbá esti, levelező vagy más sajátos munkarend szerint. Nappali oktatás munkarendje szerint azok részére szervezhető meg az oktatás, akik nappali rendszerű iskolai oktatásban vehetnek részt. A nappali oktatás munkarendje szerint folyó oktatás esetében a tanórák számának a kerettantervben a nappali rendszerű oktatás munkarendje szerinti kötelező tanórai foglalkozások legalább kilencven százalékát el kell érnie.
- (8) Az esti oktatás munkarendje szerint folyó oktatás esetében a tanórák számának a kerettantervben a nappali rendszerű oktatás munkarendje szerinti kötelező tanórai foglalkozások legalább ötven százalékát, levelező oktatás esetében legalább tíz százalékát el kell érnie. Más sajátos munkarend szerint is folyhat az oktatás, ha a tanulónak tanórai foglalkozáson egyáltalán nem kell részt vennie, továbbá, ha a tanórai foglalkozások száma nem éri el a levelező oktatásra meghatározott óraszámot. Más sajátos munkarend szerint folyik a felnőttoktatás különösen a távoktatási formában.
- (9) A felnőttoktatásban
- a) az iskolai oktatás a tanulók egyéni felkészülésére is épülhet,
 - b) ha a tanítást nem a nappali oktatás munkarendje szerint szervezik, a tanév rendjében meghatározott tanítási napot az egyéni felkészülés keretében tanulásra fordított – az iskola által előírt – napokkal együtt kell számítani, és nem kell alkalmazni az ötnapos tanítási hétre vonatkozó rendelkezéseket,
 - c) a nem kötelező tanórai foglalkozásra, az osztálybontásra és egyéni foglalkozásra, az egyéb foglalkozásra, a mindennapos testnevelésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása nem kötelező,
 - d) a tanuló akkor veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, ha nappali oktatás munkarendje szerint folytatja tanulmányait.
- (10) Ha a felnőttoktatásban részt vevő tanuló nem veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, abban a kérdésben, hogy különleges gondozásra jogosult-e, a jogszabályban meghatározott szakértő szakvéleménye alapján kell dönten.

5. számú melléklet: A 15–74 éves népesség száma legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2011-ben (ezer fő)

Forrás: KSH, 2012c.

6. számú melléklet: A csak általános iskolai végzettséggel rendelkező 15–74 éves népesség száma, 1998–2011 (ezer fő)

KSH, 2012

7. számú melléklet: Az Európa 2020 stratégia célkitűzései

1. Foglalkoztatás

Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.

2. K+F

Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és a fejlesztésbe kell fektetni.

3. Éghajlatváltozás/energia

Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es sinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek).

A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.

Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.

4. Oktatás

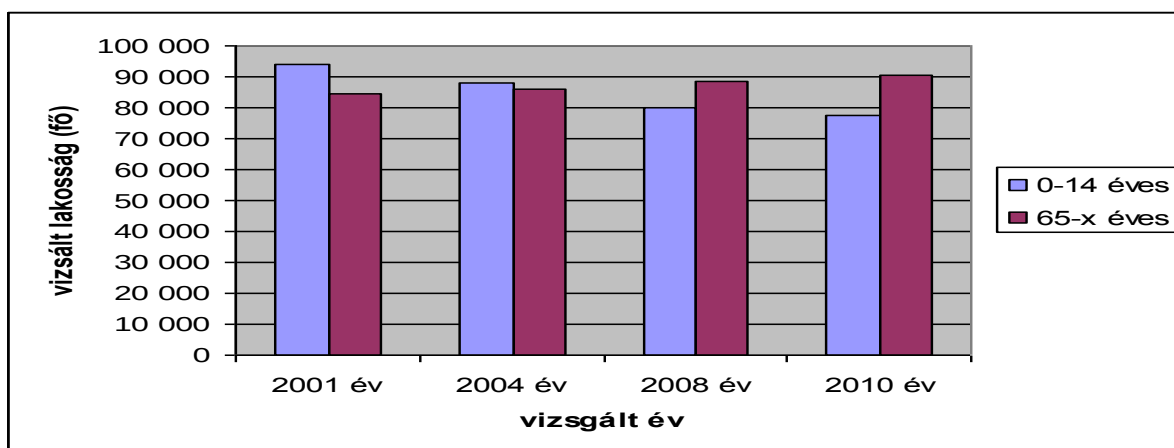
A lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni.

El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.

5. Szegénység/társadalmi kirekesztés

Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

8. számú melléklet: Bács-Kiskun megye lakosságának megoszlása korcsoportok szerint, 2001-2010 (fő)

Forrás: KSHi, 2010

9. számú melléklet: Akkreditált felnőttképzési intézmények Bács-Kiskun megye egyes városaiban

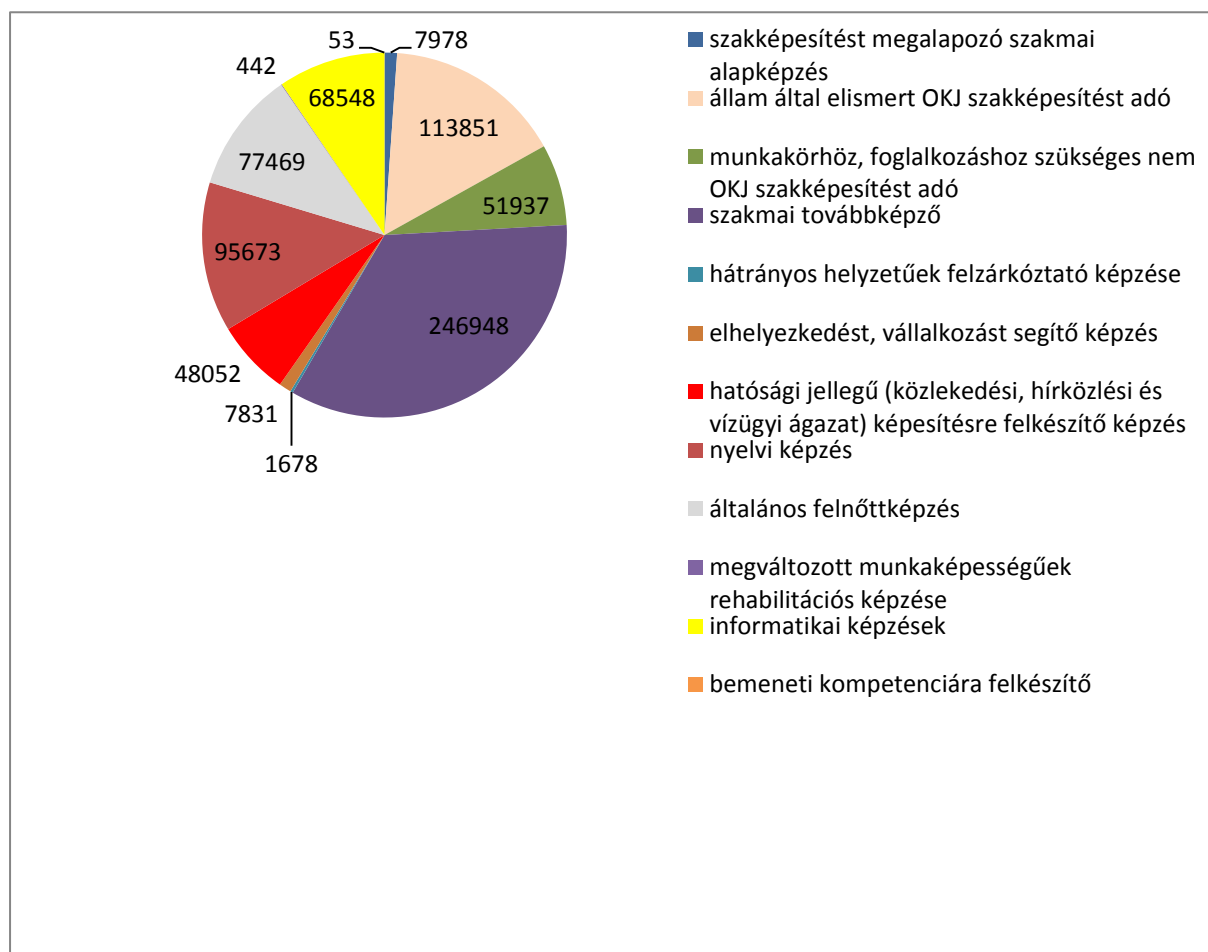
Intézmény neve	Város
Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Bács-Kiskun Megyei Egyesülete	Kecskemét
Korona Nyelvoktatási és Szolgáltató Bt.	
BÁCS AGRÁRHÁZ Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság	
Füredi Felnőttképző és Szolgáltató Kft.	
Öveges Képző Kft.	
COVENTRY HOUSE Nyelviskola Kft.	
Kecskeméti TISZK Térségi Integrált Szakképző Központ Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft.	
Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtára	
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Közművelődési Szakmai Tanácsadó és Szolgáltató Intézete	
KISKUN-NEXT Szolgáltató Kft.	
Álláskereső Egyesületeinek Bács-Kiskun Megyei Szövetsége	
Frankenberger Oktatási és Kulturális Bt.	
Kobela János egyéni vállalkozó (Kobela Autósiskola)	
Alternative English School Oktató és Szolgáltató Bt	
Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete	
Agiosz Oktató Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	
Adónavigátor Tanácsadó Kft.	
Bács-Szakma Szakképzés Fejlesztési és Szervezési Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Zrt.	
Kecskeméti Főiskola	
Oktatási Centrum Átképző Oktatásszervező Kft.	Baja
Katedra Nyelviskola Baja Kft.	
Bereczki Máté Szakképző Iskola és Sportiskola	

Bajai Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Gyermekotthon	
Magyarországi Németek Általános Művelődési Központja	
An-Ju 2002 Bt. Nyelvoktató és Szolgáltató Bt.	
Alexander von Humboldt Pedagógiai Intézet	
Eötvös József Főiskola	
Kiskunhalasi Vári Szabó István Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium	Kiskunhalas
Halasi ATI Kft.	
Kiskunhalas Város Önkormányzatának Martonosi Pál Városi Könyvtára	
II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági, Közgazdasági, Informatikai Szakközépiskola és Kollégium	
Tomori Pál Főiskola	Kalocsai
Felső Kiskunsági Községi Munkások Egyesülete	Kunadacs
VM Kelet-Magyarországi Agrár-szakképző Központ, Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Jánoshalma
Smart Nyelviskola Kft.	Kiskőrös
Kiskőrösi Többcélú Kistérségi Társulás Óvodája, Általános Iskolája, Középiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma	
KITA Községi Információs Térség Alapítvány	Kunszentmiklós
Szent Imre Szakképző Iskola	
Virágh Gedeon Szakközépiskola és Szakiskola	
GLEISBILD Oktatás, Idegenforgalmi és Szolgáltató Bt.	
BROKERNET AKADÉMIA Pénzügyi Oktatási Kft.	Kecel
T.G.-Virágdekor Szakképző Iskola és Kollégium	
Kertész-Farkas Zsuzsanna egyéni vállalkozó	Kiskunmájsa

Bácska Autósiskola Szolgáltató Kft.	Bács- almás
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Duna Menti Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Kollégiuma és Gyermekotthona	Duna- vecse

Forrás: NSZFI, 2010

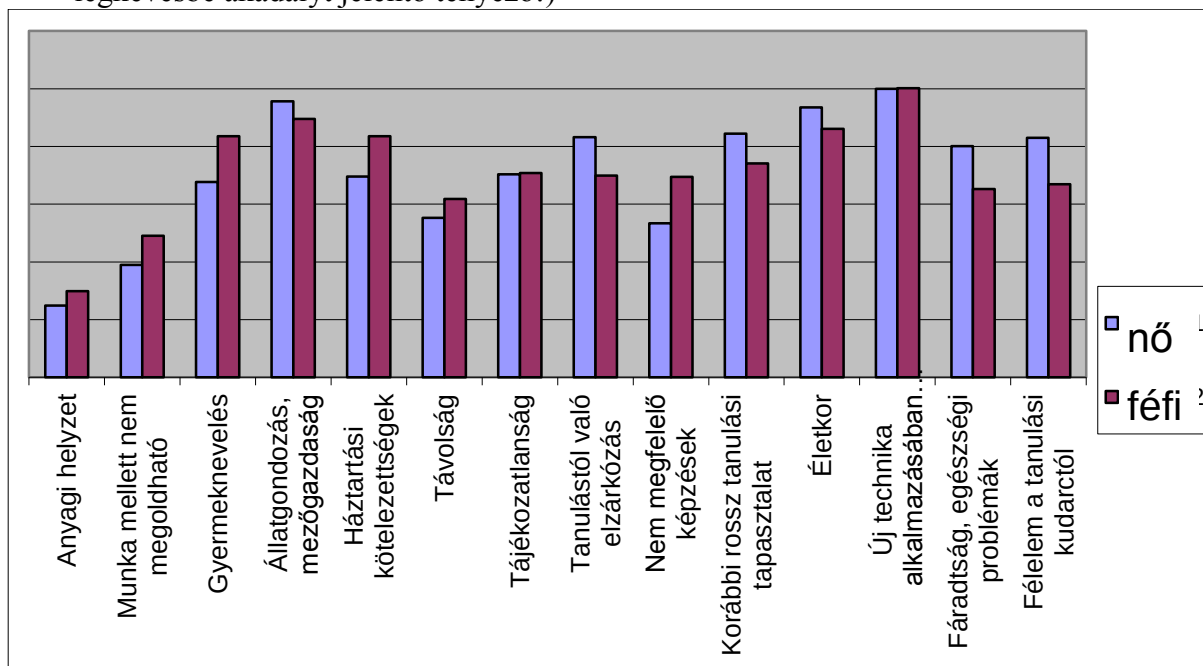
10. számú melléklet: A képzésbe beíratkozottak száma Magyarországon, a képzés jellege szerint, 2011-ben (fő)

Forrás: OSAP, 2012e

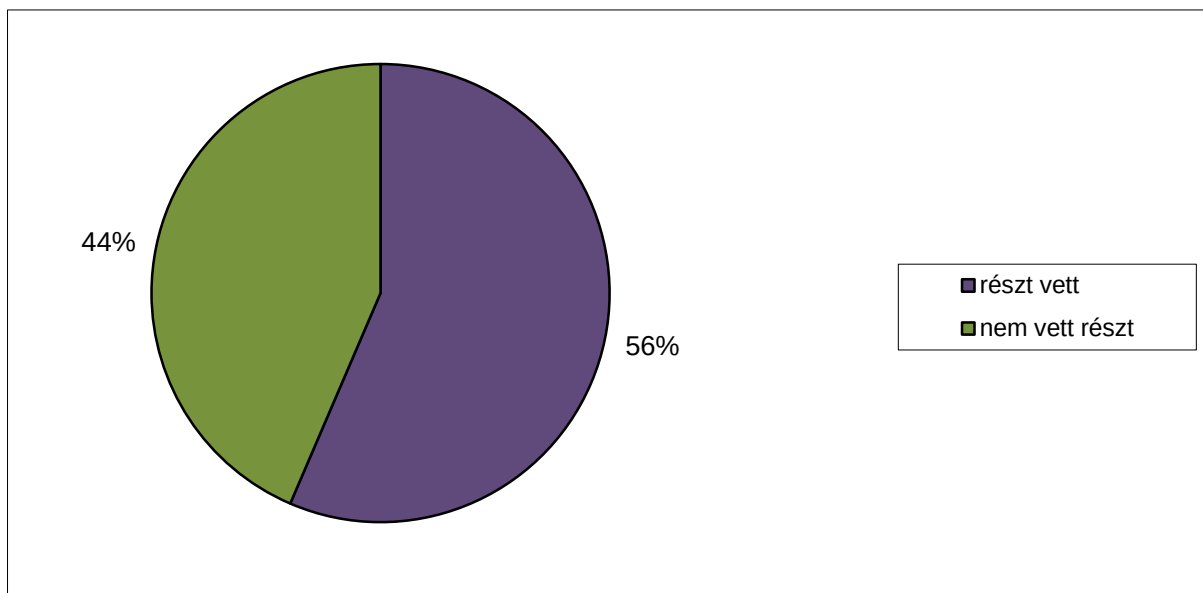
11. számú melléklet: A felnőtteket leginkább hátráltató tényezők a képzésekben való részvétel szempontjából, Bács-Kiskun megye, 2012

(Az ábrán a legalacsonyabb oszlop/érték a leginkább hátráltató, a legmagasabb pedig, a legkevésbé akadályt jelentő tényező!)

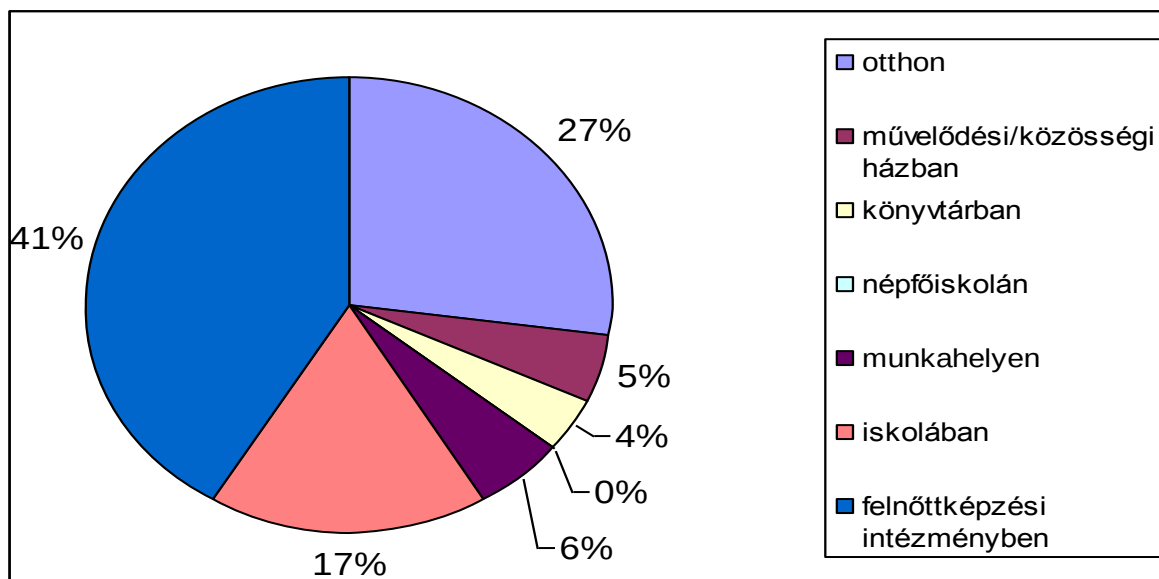
Forrás: saját kutatás

12. számú melléklet: A kérdőívet kitöltő felnőttek megoszlása képzésben való részvétel szerint, 2000-2011 között, Bács-Kiskun megyében

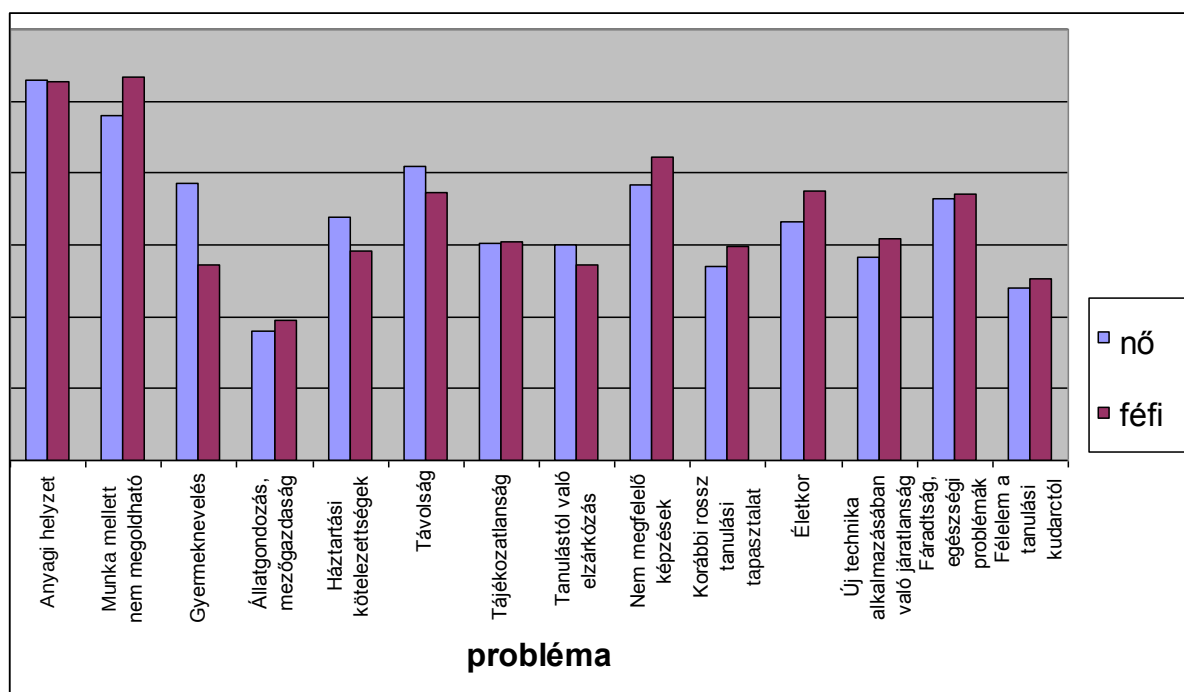
Forrás: saját kutatás

13. számú melléklet: Helyszínek, ahol a Bács-Kiskun megyében élő felnőttek szívesen tanulnának, vennének részt képzésben, 2010 (%)

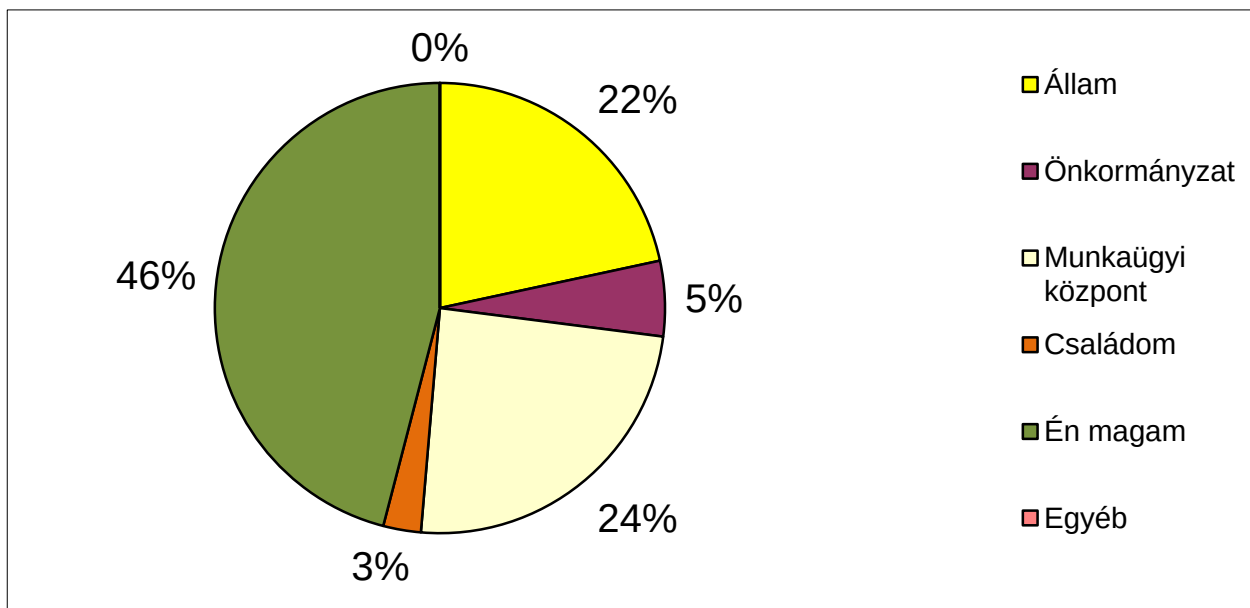
Forrás: saját kutatás

14. számú melléklet: Az egyes problémák akadályozó mértéke a Bács-Kiskun megyében élők esetében, melyek korlátozzák a felnőttet a képzéshez való hozzáférésben, nemenként, 2010 (%)

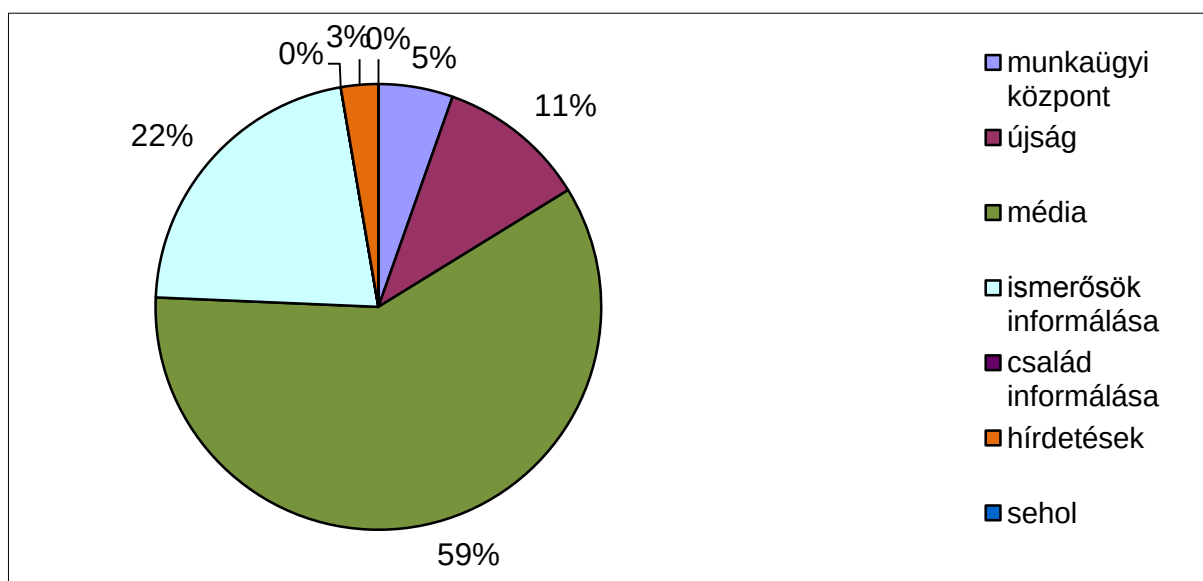
Forrás: saját kutatás

15. számú melléklet: A munkanélküli felnőttek válaszai arra vonatkozóan, hogy kitől várnak segítséget problémájuk megoldására, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

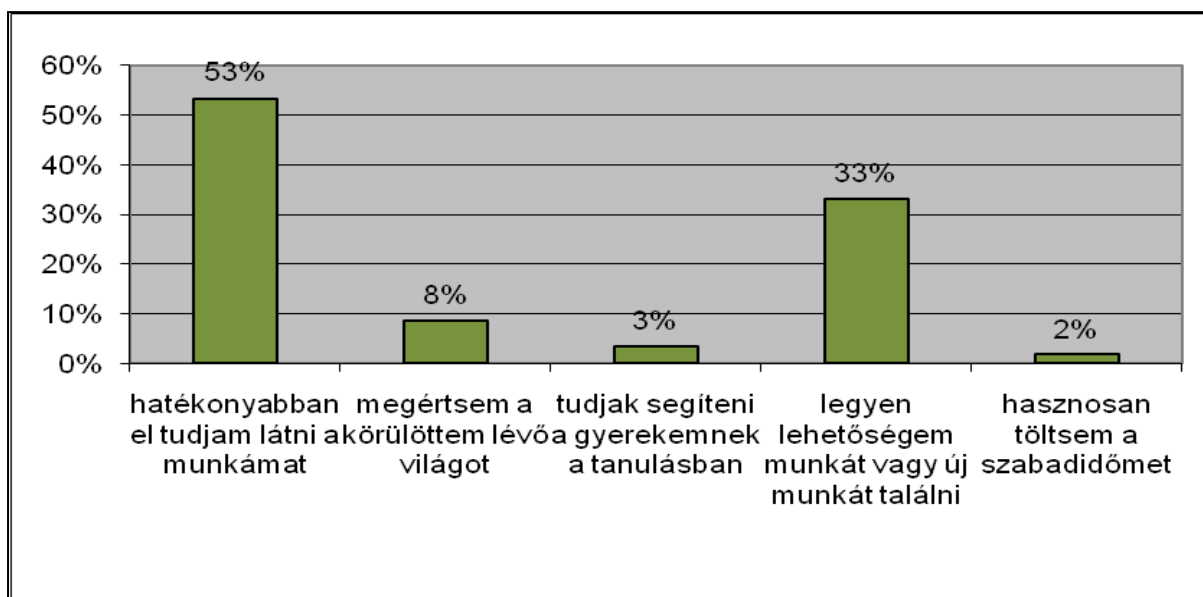
Forrás: saját kutatás

16. számú melléklet: Források, melyek alapján az álláskereső felnőttek tájékozódnak az álláslehetőségekről, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

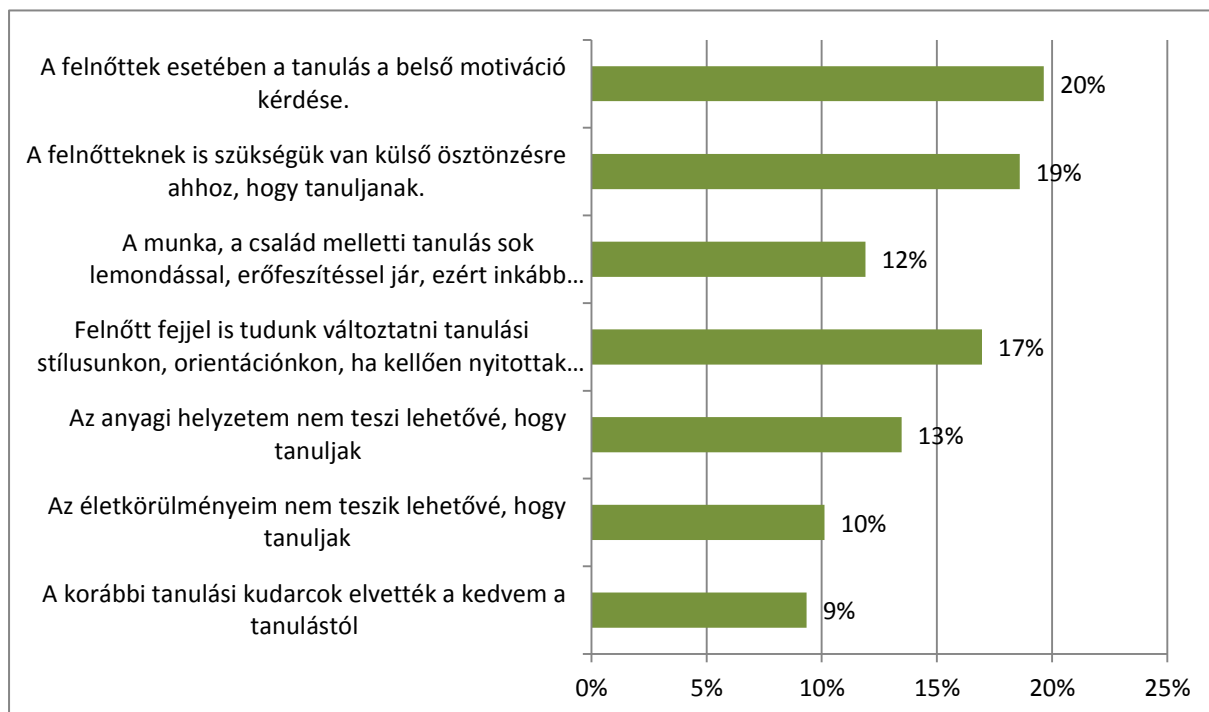
Forrás: saját kutatás

17. számú melléklet: A felnőttkori tanulás fontosságának mutatói, a felnőttek számára, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

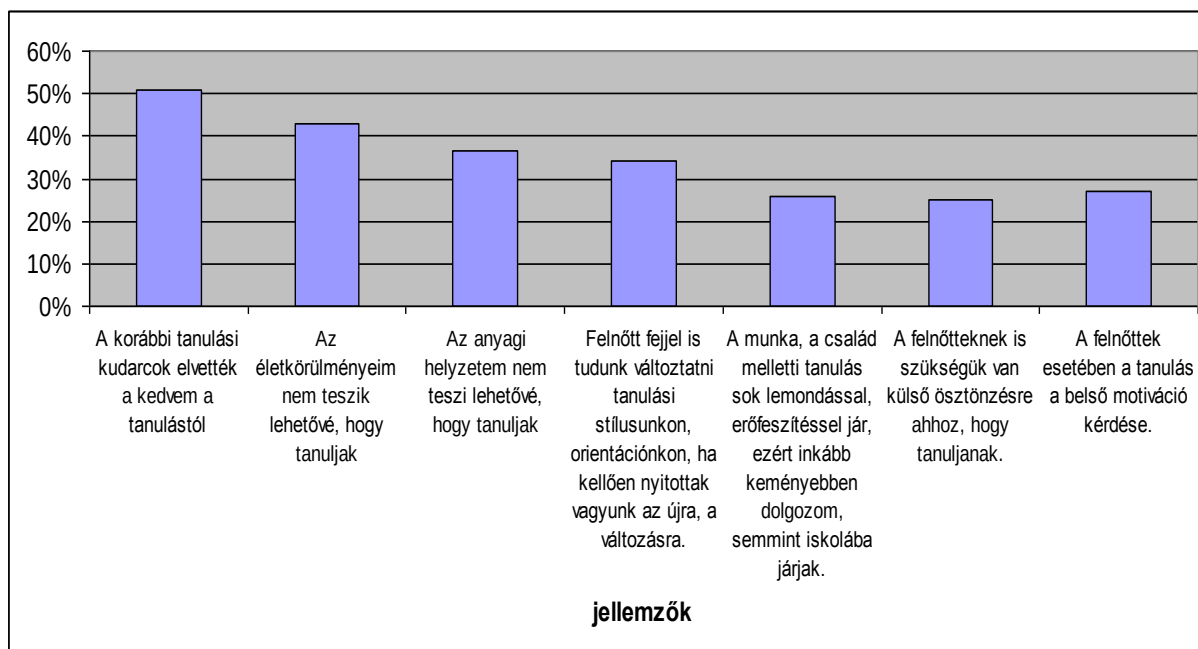
Forrás: saját kutatás

18. számú melléklet: Az egyes jellemzések mennyire illenek a kitöltőre, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

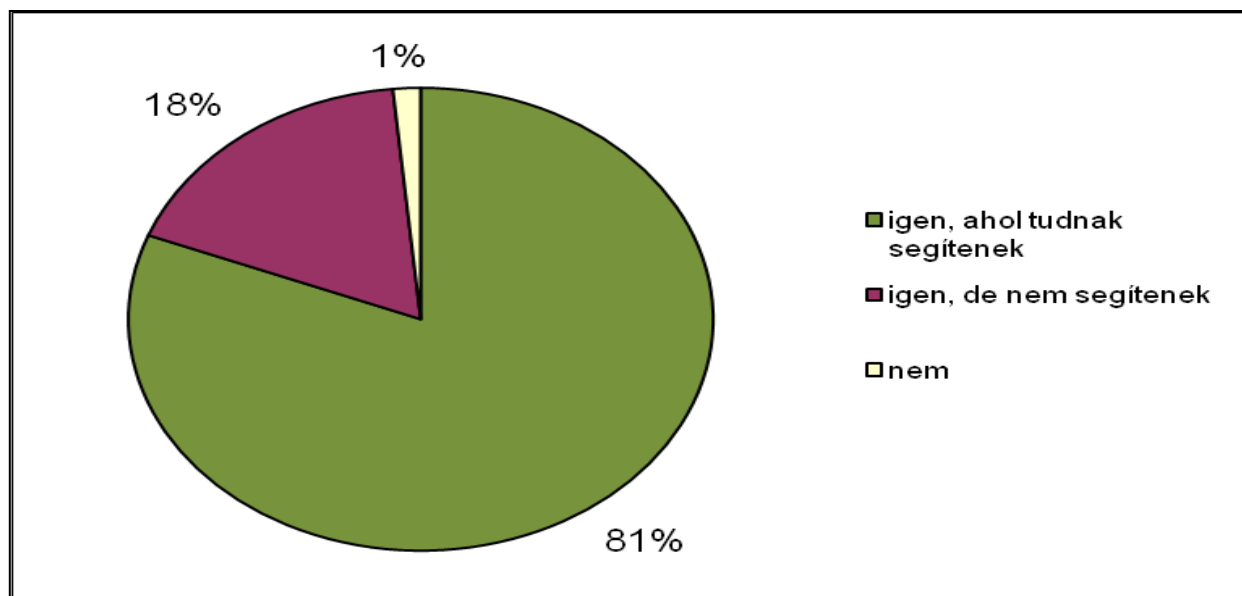
Forrás: saját kutatás

19. számú melléklet: Az egyes jellemzések mennyire illenek a kitöltőre, Bács-Kiskun megye, 2010 (%)

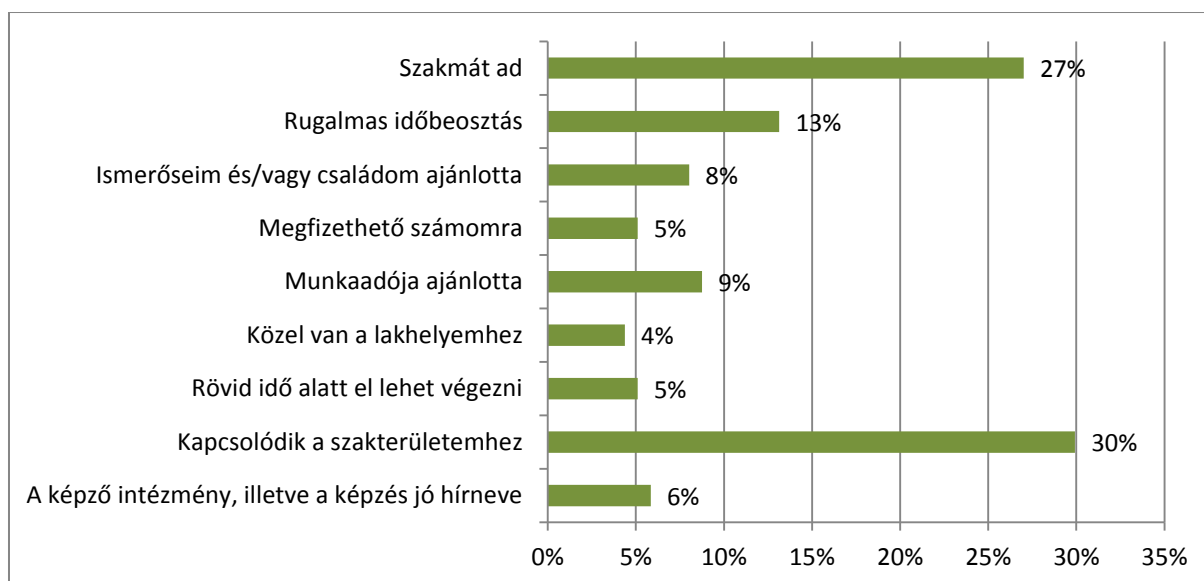
Forrás: saját kutatás

20. számú melléklet: A felnőttek válaszai arra vonatkozóan, hogy családja támogatja-e a felnőttképzésben való részvétel során, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

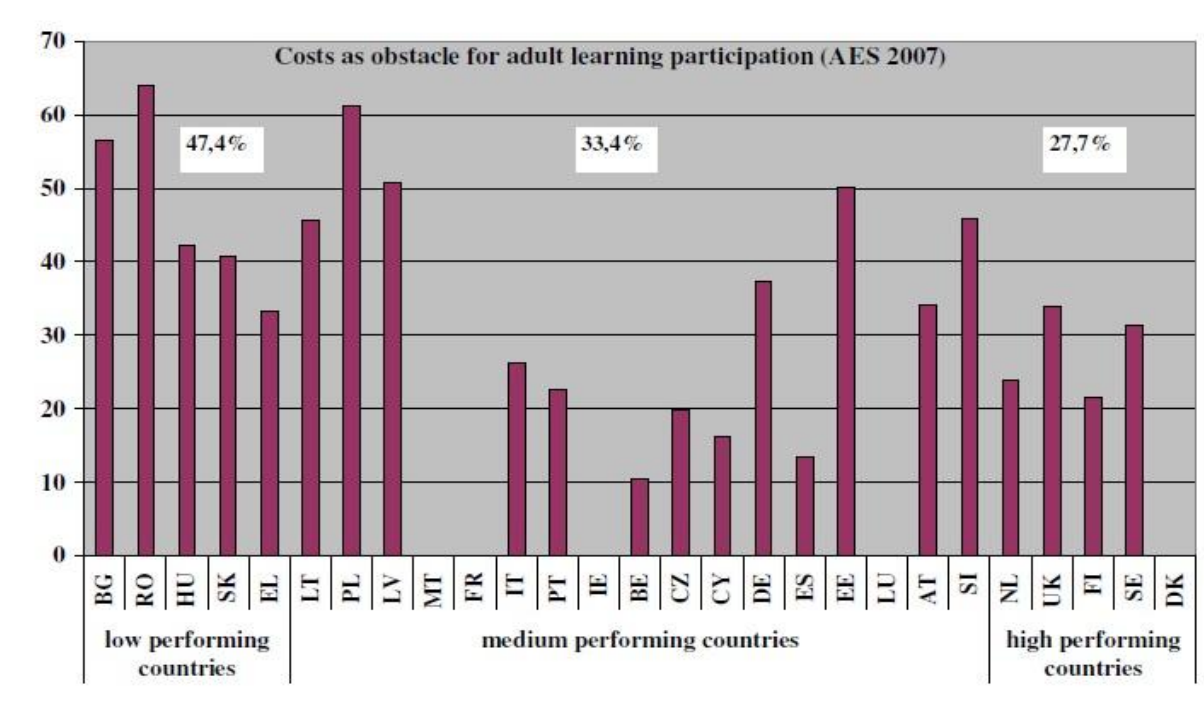
21. számú melléklet: A képzésválasztás indoklása, Bács-Kiskun megye, 2012 (%)

Forrás: saját kutatás

22. számú melléklet: A költség, mint felmerülő akadály a felnőttképzésben az egyes országokban, 2007 (%)

(low performing countries: országok, ahol alacsony a képzésben való részvétel; medium performing countries: országok, ahol közepes mértékű a képzésben való részvétel; high performing countries: országok, ahol magas a képzésben való részvétel)

Forrás: FIBS – DIE 2012

23. számú melléklet: Interjú a Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ Kiskőrösi Kirendeltségének munkatársával

Interjúalany adatai: 28 éves nő, beosztása általános ellátási ügyintéző és munkavállalási tanácsadó, 6 éve dolgozik az intézménynél és fő tevékenysége a képzésszervezés az álláskeresőik számára

A felnőttképzés területén milyen lehetőségei vannak a munkanélkülieknek? Képzések, felnőttképzési szolgáltatások...

„A felnőttképzésre vonatkozóan minden évben vannak tanfolyamaink, és vannak olyan tanfolyamok, melyek kifejezetten programok keretében indulnak pl. TÁMOP 1.1.2.. Az idei évben nagyrészt ebben a programban indultak képzések. A TÁMOP 1.1.2. programból kifolyólag hátrányos csoportok, 50 év felettiek, pályakezdők, gyes/gyedről visszatérők, alacsony iskolai végzettségűek vehetnek részt a képzésekben. Tehát ezekbe a kategóriákba be kell, hogy sorolható legyen az ügyfél, és akkor így vehet részt képzésen, illetve van egy alkalmassági szintű felvételi is.”

Mennyire jellemző az, hogy pályázati úton indulnak képzések, tehát mennyire tud a munkaügyi központ pályázaton kívül tanulási lehetőséget nyújtani? Vagy elsősorban az európai uniós lehetőségeket kell „megkaparintani”, azokat kihasználni?

„Ebben az évben főleg az uniós programok voltak előtérben, az állami támogatással indított képzésekről azt tudom mondani, hogy idén nem is voltak. De ez az első ilyen év volt. Ez a jövő évre vonatkozóan is előre láthatóan így fog történni, tehát bizonyos célcsoportok lesznek meghatározva és akkor az alapján kell az ügyfeleknek besorolhatónak lenni.”

A munkanélküli felnőttek hogyan fogadják a felnőttképzésben rejlő lehetőségeket? Kihasználják azokat? Elégedettek azokkal? Egyáltalán keresik-e azokat?

„Nagyon sokan úgy fordulnak hozzánk, amikor megszűnik a munkaviszonyuk és nincs kilátásban számukra munkalehetőség, hogy megpróbálnák hasznosan eltölteni az idejük... Ha tudják, hogy van valami lehetőségük akkor nem igazán érdeklődnek...”

Nagyon sokan úgy fordulnak hozzánk, hogy amikor megszűnik a munkaviszonyuk és nincs kilátásban számukra munkalehetőség, hogy megpróbálnák hasznosan eltölteni az idejüket, azt a most jelenleg három hónapot – ez ugye a járadék maximum folyósítási ideje, ha 3 évig

folyamatosan munkaviszonyban áll –. Tehát, ha tudják, hogy van valami lehetőségük akkor nem igazán érdeklődnek, de ha nincsen, akkor szeretnének. Elég nagy rá az igény.”

Ezzel kapcsolatban annyit kérdeznék tőled, hogy felmerült-e a munkádban, vagy akár a kollégákkal való kommunikációd során, hogy a szakpolitika nagyon sok változtatást visz most véghez ebben az évben, és az okj jegyzékben nagyon sok változtatás volt, főleg a képzési idő tekintetében. Az eddigi képzési idő sokkal hosszabb lesz, a 3-4 hónapos képzések úgymond kiesnek teljesen, mert egy pár képzésen kívül, ami egy félévbe belefér, az összes többi legalább egy éves lesz. Ezzel azokat a rövid gyorstalpaló tanfolyamokat meg is szüntetik, ami sokszor az ilyen pár hónapos munkanélküli, álláskeresői státuszban nagyon megfelelő volt. Nem tudom ezzel találkozotok-e már, így lesz-e januártól, vagy még nem volt róla szó?

„Egyelőre a januári dolgok nincsenek meghatározva, tehát a jövő évre vonatkozólag erre nem tudok neked válaszolni. Konkrét iránymutatásunk még nincsen, annyit tudok, hogy jövőre változni fog az okj, de majd csak augusztustól, tehát amit mi tervezünk jövőre képzéseket, augusztusig még hagyni fogják a régi okj szerint, mert az új okj annyi változást érint, hogy nem tudnak erre szerintem egyelőre felkészülni és azonnal reagálni. Tehát ennek lesz egy átfutási ideje szerintem, 8-10 hónap mire a teljesen új képzési jegyzék ki fog jönni.”

24. számú melléklet: Interjú egy álláskereső, felnőttképzésben részt vett fiatal anyukával
Interjúalany adatai: 25 éves nő, két hónapja végzett el egy felnőttképzési tanfolyamot GYES-ről a munkaerőpiacra visszakérülő, éppen állást kereső.

Szeretnél elhelyezkedni, tehát már álláskereső vagy. Kitől várnál esetleg segítséget a jövőben arra vonatkozóan, hogy munkát találj?

Sokat segítene, ha az állam is segítene benne, meg a hivatalok.

Mire gondolsz ez alatt?

Egy az, hogy több munkalehetőség legyen, mert az úgy érzem nincsen, és nagyon fontos, hogy ne nézzék azt, hogy van egy kisgyermekem.

Sajnos én is tapasztaltam, hogy erre rákérdeznek.

Igen, és ezért sok elutasítás is van.

Esetekben volt már rá példa?

Nekem konkrétan még nem, de jó ismerősömnnek már volt. Ezért félek én is.

Hogyan találtál rá a képzésre?

Egy újságban hirdették, egy EU-s támogatású képzés volt, kifejezetten GYES-en lévőknek. Ez volt a feltétele, hogy részt vehessünk rajta.

Ezt az újságot vagy szórólapot bedobták a postaládába?

Igen, végül is egy szórólap volt.

És akkor felhívtad őket?

Igen, így van.

Mennyi ideig tartott a képzés?

Durván négy hónapig tartott a képzés. Ez sokat jelentett, hogy csak ennyi volt. És nem is minden nap volt, heti háromszor nyolc óra, kisebb szünetekkel.

A képzés során mivel voltál leginkább elégedett?

Minden jó volt végül is, a tanárok nagyon jók voltak, magyaráztak is, és kérdeztek minket is. Azt oktatták amire kíváncsiak voltunk, meg amivel ők is foglalkoztak.

Tehát szakemberek voltak az oktatók?

Igen. Például pályázatírást is tanultam, és a tanár pályázatíró volt, aki már több pályázatot is megnyert.

Volt önismereti tréningünk is. Azt például pszichológus tartotta.

Az oktatók is számítottak, hogy így érezzetek.

Igen. Nem az a katonás rend volt, nem úgy oktattak, mint régen az iskolában. Szabadabb volt a légkör.

Esetleg szeretnél még bekapcsolódni valamilyen képzésbe?

Igen, ez jó dolog. Sokkal jobb, mint az iskola volt. Szinte lett kedvem tanulni.

25. számú melléklet**KÉRDŐÍV**

A kérdések megválaszolása önkéntes és név nélkül történik, a kapott információk feldolgozása a megkérdezettek személyes adatainak felhasználása nélkül történik.

A kérdőív kitöltése kb. 15-20 percet vesz igénybe!

1. Az Ön neme: (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Nő
- B. Férfi

2. Az Ön életkora: (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. 18 és 25 életév közötti
- B. 25 és 34 életév közötti
- C. 35 és 44 életév közötti
- D. 45 és 54 életév közötti
- E. 55 és 64 életév közötti

3. Az Ön lakóhelye: (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Megyeszékhely (Kecskemét)
- B. Megyeszékhelytől több, mint 30 km-re lévő város
- C. Megyeszékhelytől több, mint 30 km-re lévő község, falu vagy tanya
- D. Megyeszékhelytől kevesebb, mint 30 km-re lévő város
- E. Megyeszékhelytől kevesebb, mint 30 km-re lévő község, falu vagy tanya

4. Mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Kevesebb, mint 8 általános
- B. 8 általános
- C. Szakiskola vagy szakmunkásképző
- D. Szakközépiskolai érettségi
- E. Gimnáziumi érettségi
- F. Főiskolai diploma vagy felsőfokú technikum
- G. Egyetemi diploma

5. Rendelkezik-e igazolható szakképzettséggel (szakmunkás bizonyítvány, OKJ-s szakképesítést stb.)? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A. Igen (Kérem, töltsse ki a táblázatot!)

Szakképesítés megnevezése	Szakképesítés megszerzésének éve

B. Nincs szakképzettségem. (Kérem a 7-es kérdéssel folytatni!)

6. Jelenlegi munkaköre megegyezik a szakmai végzettségével? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Igen
- B. Nem, más a szakmám és a jelenlegi munkaköröm
- C. Nem, mert nincs szakmám
- D. Munkanélküli vagyok

7. Jelenleg milyen munkaerő-piaci státuszban van? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Főfoglalkozású alkalmazott
- B. Részmunkaidős alkalmazott
- C. Egyéni vállalkozó
- D. Szövetkezet tagja
- E. Társas vállalkozás tagja
- F. Segítő családtag
- G. Munkanélküli (Kérem a 10-es kérdésnél folytatni!)
- H. Egyéb, mégpedig:.....

8. Milyen területen/milyen gazdasági ágazatban dolgozik? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás
- B. Energiaipar (villamos- energia-, gáz-, gőz-, vízellátás)
- C. Feldolgozóipar
- D. Építőipar
- E. Kereskedelem, javítás
- F. Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- G. Szállítás, raktározás, posta, távközlés
- H. Pénzügyi közvetítés
- I. Ingatlan- ügyletek, gazdasági szolgáltatás
- J. Közigazgatás, védelem; kötelező társadalom- biztosítás
- K. Oktatás
- L. Egészségügyi, szociális ellátás
- M. Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás

9.. Elégedett-e jelenlegi munkahelyével? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Igen, szinte teljesen elégedett vagyok
- B. Általában elégedett vagyok, de felmerülnek problémák
- C. Nem vagy túl elégedett, sok probléma felmerül
- D. Egyáltalán nem vagyok elégedett, mert megoldhatatlannak tűnő problémák vannak

10. Elégedett-e jelenlegi élethelyzetével? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- B. Igen, szinte teljesen elégedett vagyok
- C. Általában elégedett vagyok, de vannak problémáim
- D. Nem vagyok túl elégedett, mert sok problémám van
- E. Egyáltalán nem vagyok elégedett, mert megoldhatatlannak tűnő problémáim vannak

11. Hány éve munkanélküli?.....

(Amennyiben nem munkanélküli kérem a 14-es kérdésnél folytatni!)

Ön szerint miért munkanélküli? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Nincs a szakmában elhelyezkedési lehetőség, mert elavult
- B. A tudásom elavult
- C. Nem keresek munkát
- D. Nem tudom, hol találhatnék munkát, állásajánlatot
- E. Telített a munkaköröm
- F. Magasak az elvárásaim (pl. fizetés)
- G. Egészségügyi okok miatt
- H. Nincs szakmám
- I. Nincs érettségim
- J. Egyéb:

12. Ön szerint ki tudna a leginkább segíteni Önnek abban, hogy legyen munkahelye?

(Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Állam
- B. Önkormányzat
- C. Munkaügyi központ
- D. Családom
- E. Én magam
- F. Egyéb:

13. Hol és milyen formában keres munkát? (Karikázza be a legjellemzőbb válasz betűjelét!)

- A. Munkaügyi központ
- B. Újság
- C. Média (televízió, internet stb.)
- D. Ismerősök informálása
- E. Család informálása
- F. Hirdetések (pl. üzletek kirakatában, gyáraknál stb.)
- G. Egyéb:

14. Vett részt felnőttoktatásban vagy felnőttképzésben (átképzésben, általános, nyelvi vagy szakmai képzésben) 2000 és 2011 között? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A. Igen (Kérem, töltsé ki a táblázatot!)

Képzés megnevezése	Képzés befejezésének (várható befejezésének) éve

B. Nem (kérem a 16-os kérdésnél folytatni)

15. Az Ön véleménye szerint, hozzájárult-e az elhelyezkedési lehetőségeihez a képzés(ek)ben való részvétel? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Igen, mert a képzés keresett volt a munkapiacra
- B. Igen, mert a képzés magas szintű volt és kapcsolódott a szakterületemhez
- C. Kevésbé, mert nem volt köze a szakterületemhez
- D. Nem, mert nem volt rá szükségem
- E. Nem, mert gyenge minőségű képzés volt

16. Az Ön számára mit jelent leginkább a felnőttkorban történő tanulás? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét! Csak egy válasz jelölhető meg.)

A. Elősegíti az elhelyezkedést	H. Örömforrás
B. Új ismeretek szerzése	I. Önbizalom növelése
C. Tudás bővítése, aktualizálása	J. Európai Unió követelmény
D. Gyakorlati ismeretek fejlesztése	K. Személyiségfejlesztés
E. Elméleti ismeretek fejlesztése	L. Egyéb:
F. Semmit	
G. Szükséges rossz	

17. Ön szerint fontos-e a tanulás/egész életen át tartó tanulás (Life Long Learning)? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Igen, nagyon hasznosnak tartom
- B. Nem, nem tartom hasznosnak (Kérem a 19-es kérdéssel folytatni!)
- C. Nem ismerem, nem hallottam még róla (Kérem a 19-es kérdéssel folytatni!)

18. Miért tartja fontosnak a folyamatos tanulást, felnőtt korban is a tudás folyamatos aktualizálását? (Karikázza be a leginkább megfelelő válasz betűjelét! Csak egy válasz jelölhető meg.)

- A. Hatékonyabban el tudjam látni a munkámat
- B. Megértsem a körülöttem lévő világot,
- C. Tudjak segíteni a gyerekemnek a tanulásban
- D. Legyen lehetőségem munkát vagy új munkát találni
- E. Hasznosan töltsem a szabadidőmet
- F. Egyéb:

19. Ön szerint milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy tanulhasson, képezhesse magát? (Kérem, állítsa sorrendbe a válaszokat 1-től 12-ig!) Az Ön számára a legfontosabb kapja az 1-es sorszámot!

- ☐ Megfelelő anyagi helyzet
- ☐ Folyamatos érdeklődés
- ☐ Szabadidő
- ☐ Megfelelő családi háttér
- ☐ Munkáltató támogatása (anyagi, időbeli stb.)
- ☐ Jó megközelíthetőség (pl. rövid idő alatt autóval vagy tömegközlekedéssel egyszerűen megközelíthető legyen)
- ☐ Tanácsadás (pl. mi kapcsolódik a szakterületemhez, melyek a munkapiacra a hiányszakmák)
- ☐ A képzés megfelelő időbeosztása
- ☐ Lakóhelyemen legyen képzési lehetőség
- ☐ Érdeklődésemnek vagy munkakörömnek megfelelő képzési kínálat
- ☐ Sikerélmény
- ☐ Önbizalom
- ☐ Egyéb:

20. Ön szerint melyek azok az akadályok, melyek gátolják abban, hogy képzésben, átképzésben vegyen részt?

(Kérem, állítsa sorrendbe a válaszokat 1-től 14-ig!) A leginkább akadályozó tényező kapja az 1-es sorszámot!

- ☐ Anyagi helyzet
- ☐ Munka mellett nem megoldható (munkabeosztás stb.)
- ☐ Gyermekevelés
- ☐ Állatgondozás, mezőgazdaság
- ☐ Háztartási kötelezettségek
- ☐ Távolság (lakóhelytől több mint 30 km)
- ☐ Tájékozatlanság
- ☐ Tanulástól való elzárkózás
- ☐ Nem megfelelő képzések (nehéz, vagy nem lehet elhelyezkedni a kínált képzések elvégzése után)
- ☐ Korábbi rossz tanulási tapasztalat
- ☐ Életkor
- ☐ Új technika alkalmazásában való járatlanság (számítógép, internet)
- ☐ Fáradtság, egészségi problémák
- ☐ Félelem a tanulási kudarcától
- ☐ Egyéb:

21. Ön mit gondol a „második esély” lehetőségéről? Mely állításokkal milyen mértékben ért egyet?

- A. Amit valaki a tankötelezettség alatt elmulasztott, azt a felnőttképzés, felnőttoktatás pótolni tudja. (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)
 - a. Egyáltalán nem értek egyet
 - b. Részben egyetértek
 - c. Teljes mértékben egyetértek
- B. Azok, akik a tankötelezettség alatt nem fejezték be tanulmányaikat, könnyebben is válnak munkanélkülivé. (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)
 - a. Egyáltalán nem értek egyet
 - b. Részben egyetértek
 - c. Teljes mértékben egyetértek
- C. Az emberek legtöbbször azért nem élnek a „második eséllyel”, mert nem tudnak róla. (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)
 - a. Egyáltalán nem értek egyet
 - b. Részben egyetértek
 - c. Teljes mértékben egyetértek
- D. Azok, akik valamiért kimaradtak, vagy lemorzsolódtak az iskolából, azok a későbbiekben is hajlamosabbak lesznek abbahagyni a tanulást. (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)
 - a. Egyáltalán nem értek egyet
 - b. Részben egyetértek
 - c. Teljes mértékben egyetértek

22. Ön hol tanulna legszívesebben? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A. Otthon	E. Munkahelyen
B. Művelődési/közösségi házban	F. Iskolában
C. Könyvtárban	G. Felnőttképzési intézményben
D. Nép főiskolán	H. Egyéb:

23. Jelenleg lakóhelyén tanul? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Igen
- B. Nem, a lakóhelyemtől kevesebb, mint 30 km-re.
- C. Nem, a lakóhelyemtől több, mint 30 km-re.

24. Mennyire jellemzőek önre az alábbi állítások? (Minősítse a válaszokat 1-5-ig, ahol az 1-es azt jelenti, hogy egyáltalán nem jellemző, az 5-ös azt jelenti: hogy teljes mértékben jellemző.)

- ☐ A korábbi tanulási kudarcok elvették a kedvem a tanulástól.
- ☐ Az életkörülményeim nem teszik lehetővé, hogy tanuljak.
- ☐ Az anyagi helyzetem nem teszi lehetővé, hogy tanuljak.
- ☐ A munka, család melletti tanulás sok lemondással, erőfeszítéssel jár, ezért inkább keményebben dolgozom, semmint iskolapadba üljek.
- ☐ Felnőtt fejjel is tudunk változtatni tanulási stílusunkon, orientációnkon, ha kellően nyitottak vagyunk az újra, a változásra.
- ☐ A felnőtteknek is szükségük van külső ösztönzésre ahhoz, hogy tanuljanak.
- ☐ A felnőttek esetében a tanulás a belső motiváció kérdése.

25. Támogatja-e családja Önt abban, hogy tanuljon? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- B. Igen, ahol tudnak, segítenek (pl. anyagiak, bátorítás, ház körüli munkában való segítség stb.)
- C. Igen, de nem segítenek
- D. Nem

26. Honnan, milyen forrásból tájékozódik elsősorban a képzésben való részvételi lehetőségekről? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Munkaügyi központ
- B. Újság
- C. Média (televízió, internet stb.)
- D. Ismerős
- E. Család
- F. Felnőttképzési intézmény
- G. Egyéb:

27. Kitől kért segítséget leginkább arra vonatkozóan, hogy milyen képzésben vegyen részt? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Család
- B. Barát, ismerős
- C. Felnőttképzési intézmény szakemberei
- D. Média (televízió, internet stb.)
- E. Munkaügyi Központ szakemberei
- F. Munkahelyi kollégák
- G. Nem kértem segítséget
- H. Egyéb:

28. Milyen képzésben vesz részt jelenleg? (Kérem nevezze meg a képzést!)

.....

29. Honnan értesült erről a képzésről? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Munkaügyi központ
- B. Munkaadója ajánlotta
- C. Újság
- D. Média (televízió, internet stb.)
- E. Ismerős
- F. Család
- G. Felnőttképzési intézmény
- H. Egyéb:

30. Miért ezt a képzést választotta? (Karikázza be a legjellemzőbb válasz betűjelét!)

- A. A képző intézmény, illetve a képzés jó hírneve
- B. Kapcsolódik a szakterületemhez
- C. Rövid idő alatt el lehet végezni
- D. Közel van a lakhelyemhez
- E. Munkaadó ajánlotta
- F. Megfizethető számomra
- G. Ismerőseim és/vagy családom ajánlotta
- H. Rugalmas időbeosztás (munka, család mellett jól megoldható a képzésen való részvétel)
- I. Szakmát ad
- J. Egyéb:

31. Mennyi ideig tart a képzés? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. 3 hónapnál kevesebb
- B. 3 hónapnál több, de fél évnél kevesebb
- C. Fél évnél több, de egy évnél kevesebb
- D. 1 évnél több, de 2 évnél kevesebb
- E. 2 évnél több

32. A képzés során mivel a leginkább elégedett? (Kérem, tegyen egy X-et abba a négyzetbe, mellyel a leginkább elégedett volt a képzés során! Maximum 3 válasz jelölhető meg!)

- ☐ Oktatói felkészültség
- ☐ Elméleti órák intenzitása
- ☐ Elméleti órák mennyisége
- ☐ Gyakorlati órák mennyisége
- ☐ Gyakorlati órák minősége
- ☐ Komfortérzet
- ☐ Órák beosztása
- ☐ Egyéni problémák kezelése (pl. ha lemarad egy feladatnál az oktató egyéni segítséget nyújt)
- ☐ Megközelíthetőség
- ☐ Képzésben résztvevők optimális létszáma (nem volt túl sok résztvevő)
- ☐ Egyéb:.....

33. A képzés során mivel a leginkább elégedetlen? (Kérem, tegyen egy X-et abba a négyzetbe, mellyel a leginkább elégedetlen volt a képzés során! Maximum 3 válasz jelölhető meg!)

- ☐ Oktatói felkészültség
- ☐ Elméleti órák intenzitása
- ☐ Elméleti órák mennyisége
- ☐ Gyakorlati órák mennyisége
- ☐ Gyakorlati órák minősége
- ☐ Komfortérzet
- ☐ Órák beosztása
- ☐ Egyéni problémák kezelése (pl. ha lemarad egy feladatnál az oktató egyéni segítséget nyújt)
- ☐ Megközelíthetőség
- ☐ Képzésben résztvevők létszáma (túl sok résztvevő volt)
- ☐ Egyéb:.....

34. Hasznosnak tartja a képzést? (Karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A. Igen
- B. Nem

35. Az Ön számára mi a legfontosabb egy felnőtteknek szóló képzésben? (Karikázza be annak a válasznak a betűjelét, amit Ön a legfontosabbnak tart!)

- A. A tanár ne legyen lekezelő, és ne szégyenítsen meg, ne kezeljen gyerekként
- B. Olcsó legyen
- C. Érdekes legyen a tananyag
- D. A jó csoportléggör
- E. Ne legyen vizsga
- F. Praktikus, gyakorlati tudást adjon
- G. Több vizsgalehetőség
- H. Rövid képzési idő
- I. Egyéni segítségnyújtás
- J. Építsen a már meglévő tudásra, tapasztalatra
- K. Egyéb:

Köszönöm együttműködését!

24. számú melléklet		8 általános					Szakiskola vagy szakmunkásképző					Szakközépiskolai érettségi					Gimnáziumi érettségi					Főiskolai diploma vagy felsőfokú technikum					Egyetemi diploma					Össze- sen		
		18 - 25	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	18 - 25	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	18 - 25	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	18 - 25	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	18 - 25	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	18 - 25	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64			
Foglalkoz- tatott nő	A											1	1	3	2		1	2	2				1	1	1								15	
	B				1			1				2	2	5			5						6	2	2	2	2			1	1			32
	C						1		2			2							1		1	2	1					2					12	
	D								2					1	1					1			1	2	2								10	
	E													1									2	1									4	
Foglalkoz- tatott férfi	A																		1			1	2	1					2				7	
	B							2				1	2	1									2							2			10	
	C						1					1				2																	4	
	D									1					1																		2	
	E																																0	
Munka- nélküli nő	A											1	1				1		2				3										8	
	B											4					3												1				8	
	C	2																				2											4	
	D																		1						1								2	
	E																									1							0	
Munka- nélküli férfi	A						1					1						1															3	
	B			3								1						2															6	
	C																4																4	
	D																																0	
	E																																0	
Összesen		2	0	3	1	0	3	3	4	1	0	14	8	10	3	2	14	5	8	0	1	13	16	6	3	2	2	3	4	0	0	131		